

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ MODÜLER EĞİTİM SİSTEMİ İLE
EĞİTİM GÖREN İKİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ
YÖNELİMLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ÖRNEĞİ)**

Taner TOKALI

**EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZİ**

İSTANBUL, 2007

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ MODÜLER EĞİTİM SİSTEMİ İLE
EĞİTİM GÖREN İKİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ
YÖNELİMLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ANADOLU YAKASI ÖRNEĞİ)**

Taner TOKALI

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Halil EKŞİ

**EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZİ**

İSTANBUL, 2007

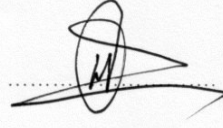
ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ MODÜLER EĞİTİM SİSTEMİ İLE EĞİTİM
GÖREN İKİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ YÖNELİMLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Taner TOKALI

ONAY

Jüri:

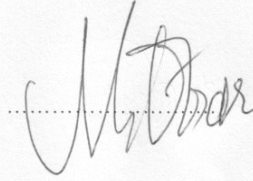
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Halil EKŞİ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

Üye : Dr. Mustafa OTRAR

Yüksek Lisans tezi onay tarihi: 14.11.2007

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
SİMGELER LİSTESİ.....	vii
KISALTMA LİSTESİ.....	viii
ÇİZELGE LİSTESİ	ix
ÖNSÖZ	xvii
ABSTRACT.....	xviii
ÖZET	xx
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.2.1. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.4. SAYILTILAR / VARSAYIMLAR.....	3
1.5. SINIRLILIKLAR.....	3
1.6. TANIMLAR.....	3
BÖLÜM 2	5
MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM NEDİR?	5
2.1. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM.....	5
2.1.1. TANIMI VE AMACI.....	5
2.1.2. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN TARİHÇESİ	8
2.2. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN YAPISI.....	9
2.2.1. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM MODELLERİ	9
2.2.2. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM İHTİYACI.....	12
2.3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN PLANLANMASI.....	14
2.3.1. İHTİYAÇ DUYULAN KALİFİYE İNSAN GÜCÜ PORTRESİ	14
2.3.2. KALİFİYE İNSAN GÜCÜNÜN EĞİTİM DÜZEYİ.....	15
2.3.3. EĞİTİM İMKANLARININ OPTİMİZASYONU.....	15
2.3.4. OKUL – SANAYİ İŞBİRLİĞİ	16
2.4. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN GELİŞİMİ	16
2.5. TÜRKİYE' DE VE BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM.....	17

2.5.1. YUNANİSTAN	17
2.5.2. DANİMARKA	18
2.5.3. İSPANYA	19
2.5.4. İSVEÇ	20
2.5.5. FRANSA	20
2.5.6. İNGİLTERE	21
2.5.7. İTALYA	22
2.5.8. ALMANYA	23
2.5.9. KARŞILAŞTIRMA	24
2.5.10. TÜRKİYE’NİN MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMDEKİ MEVCUT DURUMU.	25
2.6. MESLEK EĞİTİMİ MODELLERİ	27
2.6.1 MESLEKİ EĞİTİMDE PLANLAMA VE ETKİNLİK	30
2.6.2. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE PLANLI OKUL GELİŞİM MODELİ..	32
2.6.2.1. OKUL YAPISI.....	32
2.6.2.2 OKUL ÇEVRE İŞBİRLİĞİ	35
2.6.2.3. GENİŞ TABANLI PROGRAM.....	36
2.6.2.4. MESLEK STANDARTLARI	38
2.6.2.5. MODÜLER ÖĞRETİM	38
2.6.2.6. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	45
BÖLÜM 3	47
MESLEK SEÇİMİ VE MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	47
3.1. MESLEK SEÇİMİ	47
3.2. MESLEK SEÇİMİNİN KİŞİNİN YAŞAMINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	48
3.3. YETENEK	50
3.4. BİR GENCİN MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	52
3.5. MESLEK SEÇİMİNDE RASTLANTILARIN ROLÜ	53
3.6. MESLEK SEÇİMİNDE AİLENİN ROLÜ	54
3.7. MESLEK SEÇİMİNDE ÇEVRENİN ROLÜ.....	56
3.8. MESLEK SEÇİMİNDE BİREYSEL ÖZELLİKLERİN ROLÜ	56
3.9. MESLEK SEÇİMİNDE CİNSİYETİN ROLÜ	58
3.10. MESLEK SEÇİMİ AŞAMASINDA, YERİNDE BİR KARAR İÇİN GENCE DÜŞEN GÖREVLER.....	59
3.11. ERGENLİK DÖNEMİ VE MESLEK SEÇİMİ	60
BÖLÜM 4	63

4. YÖNTEM.....	63
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	63
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	63
4.3. VERİLERİN TOPLANMASI	64
4.3.1. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	64
4.3.2. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI	65
BÖLÜM 5	67
5. BULGULAR VE YORUMLAR.....	67
5.1. GRUBUN GENEL YAPISINA İLİŞKİN BULGULAR.....	67
5.2. ARAŞTIRMANIN AMAÇLARINA YÖNELİK ANALİZLER	82
BÖLÜM 6	106
6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	106
6.1. SONUÇ, TARTIŞMA.....	106
6.2. ÖNERİLER	109
EKLER	111
EK-A FORM 1	111
EK-B FORM 2.....	113
KAYNAKLAR	122
ÖZGEÇMİŞ.....	126

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Plânlı Okul Gelişim Modeli	34
Şekil 2. Okul-Çevre İşbirliği	36
Şekil 3. Geniş tabanlı eğitim	37
Şekil 4. MEGEP program geliştirme süreci	43

SİMGELER LİSTESİ

n: Frekans

Sd: Serbestlik Derecesi

ss: Standart Sapma

$\bar{x}$: Aritmetik Ortalama

%: Yüzde

p : Anlamlılık Derecesi (significance)

KISALTMA LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
METARGEM	Meslekî ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi
TÜRK-İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TİSK	Türkiye İşverenler Konfederasyonu
MSK	Meslek Standartları Komisyonu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve kalkınma Örgütü
ETÖGM	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
KTÖGM	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
ÇYEGM	Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
AR-GE	Araştırma Geliştirme
AB	Avrupa Birliği
TEF	Teknik Eğitim Fakültesi
MYO	Meslek Yüksek Okulu
ÖSS	Öğrenci Seçme Sınavı
M.T.E.	Mesleki Teknik Eğitim
M.Y.E	Mesleki Yönelim Envanteri
TF	Teknik Fen
SB	Sosyal Bilimler
TS	Tıp ve Sağlık
İE	İdare ve Ekonomi
ED	Edebiyat ve Dil
GS	Güzel Sanatlar

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 5. 1 Cinsiyet Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	67
Çizelge 5. 2 Bölüm Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	67
Çizelge 5. 3 Yaş Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	68
Çizelge 5. 4 Yaş Değişkeni [Gruplanmış] İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	68
Çizelge 5. 5 Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkeni için <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri	68
Çizelge 5. 6 Babanın Sağ olup Olmaması Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri	69
Çizelge 5. 7 Annenin Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	69
Çizelge 5. 8 Babanın Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	69
Çizelge 5. 9 Annenin Mesleği Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	70
Çizelge 5. 10 Babanın Mesleği Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	70
Çizelge 5. 11 Algılanan Gelir Düzeyi Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	71
Çizelge 5. 12 Kardeş Sayısı Değişkeni İçin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	71
Çizelge 5. 13 “İlköğretimi bitirdiğinizde hangi okul türüne girmek istiyordunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar için <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri	71
Çizelge 5. 14 Endüstri Meslek Lisesini Nedenizce Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	72
Çizelge 5. 15 Endüstri Meslek Lisesi Meslek Sahibi Olmak İçin Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	72
Çizelge 5. 16 Endüstri meslek lisesini Ek Puan Verilmesi Üniversite şansımızı Artıracağı İçin Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	72
Çizelge 5. 17 Endüstri meslek lisesini İşyeri açmak için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	73
Çizelge 5. 18 Endüstri Meslek Lisesini Aile Mesleğini Devam Ettirmek İçin Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	73
Çizelge 5. 19 Endüstri meslek lisesini “Arkadaşları meslek lisesini okudukları” için	

Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	73
Çizelge 5. 20 Endüstri meslek lisesini Kolay iş bulacağı meslek olduğu için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	74
Çizelge 5. 21 Endüstri Meslek Lisesini İlgi Duyduğu Bölüm Bu Okulda Olduğu İçin Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	74
Çizelge 5. 22 Endüstri meslek lisesini Okul evine yakın olduğu için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	74
Çizelge 5. 23 Endüstri meslek lisesini Toplumda saygın yeri olduğu için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	75
Çizelge 5. 24 Endüstri meslek lisesini Okul adının üzerinde olumlu bir etkisi olduğu için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	75
Çizelge 5. 25 Endüstri meslek lisesini Hayata erken atılmak için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	75
Çizelge 5. 26 Endüstri meslek lisesini Üniversiteye gitmek istemediği için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	76
Çizelge 5. 27 Endüstri meslek lisesini Diploma notu bu okula yettiği için Seçenlerin <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	76
Çizelge 5. 28 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Aile”si etkili olanların <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	76
Çizelge 5. 29 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Arkadaşları” etkili olanların <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	77
Çizelge 5. 30 Endüstri meslek lisesine başlamasında “aile çevresi” etkili olanların <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	77
Çizelge 5. 31 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Öğretmenleri” etkili olanların <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	77
Çizelge 5. 32 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Endüstri Meslek Lisesi Mezunları” etkili olanların <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i> Değerleri.....	78
Çizelge 5. 33 Endüstri meslek lisesine Kendi İsteği ile Başlayanların <i>f</i> , %, % <i>gec</i> ve % <i>yig</i>	

Değerleri.....	78
Çizelge 5. 34 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Diğerleri” etkili olanların <i>f</i> , <i>%</i> , <i>%gec</i> ve <i>%yig</i> Değerleri.....	78
Çizelge 5. 35 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için <i>f</i> , <i>%</i> , <i>%gec</i> ve <i>%yig</i> Değerleri.....	79
Çizelge 5. 36 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “Okul rehberlik servisinden” meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için <i>f</i> , <i>%</i> , <i>%gec</i> ve <i>%yig</i> Değerleri.....	79
Çizelge 5. 37 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “öğretmenlerinden” meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için <i>f</i> , <i>%</i> , <i>%gec</i> ve <i>%yig</i> Değerleri.....	79
Çizelge 5. 38 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “Özel Bir rehberlik servisinden” meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için <i>f</i> , <i>%</i> , <i>%gec</i> ve <i>%yig</i> Değerleri.....	80
Çizelge 5. 39 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “Görsel-Yazılı Basından” meslek danışmanlığı alıp almama Değişkeni için <i>f</i> , <i>%</i> , <i>%gec</i> ve <i>%yig</i> Değerleri.....	80
Çizelge 5. 40 Diğer okul türlerine yatay geçiş yapmayı düşünüp Düşünmediği Değişkeni için <i>f</i> , <i>%</i> , <i>%gec</i> ve <i>%yig</i> Değerleri.....	80
Çizelge 5. 41 İlköğretim ve lise 1. Sınıf düzeyi için akademik başarı değişkenine ait <i>N</i> , $\bar{x}$, <i>ss</i> ve <i>Shx</i> Değerleri.....	81
Çizelge 5. 42 Mesleki Yönelim Envanteri alt Boyutlarına Ait Puanlar için <i>N</i> , $\bar{x}$, <i>ss</i> ve <i>Shx</i> Değerleri.....	81
Çizelge 5. 43 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	82
Çizelge 5. 44 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	83
Çizelge 5. 45 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	83
Çizelge 5. 46 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti	

Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	83
Çizelge 5. 47 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	84
Çizelge 5. 48 . Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	84
Çizelge 5. 49 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	85
Çizelge 5. 50 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	85
Çizelge 5. 51 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	86
Çizelge 5. 52 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	86
Çizelge 5. 53 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	87
Çizelge 5. 54 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	87
Çizelge 5. 55 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	88

Çizelge 5. 56 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	88
Çizelge 5. 57 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	89
Çizelge 5. 58 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	89
Çizelge 5. 59 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	90
Çizelge 5. 60 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	90
Çizelge 5. 61 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	91
Çizelge 5. 62 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	91
Çizelge 5. 63 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	91
Çizelge 5. 64 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	92
Çizelge 5. 65 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	92

Çizelge 5. 66 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	93
Çizelge 5. 67 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrenci Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	93
Çizelge 5. 68 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrenci Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	93
Çizelge 5. 69 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrenci Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	94
Çizelge 5. 70 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	94
Çizelge 5. 71 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrenci Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	95
Çizelge 5. 72 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrenci Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	95
Çizelge 5. 73 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	95
Çizelge 5. 74 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	96
Çizelge 5. 75 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	96

Çizelge 5. 76 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	97
Çizelge 5. 77 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	97
Çizelge 5. 78 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	98
Çizelge 5. 79 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	98
Çizelge 5. 80 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	99
Çizelge 5. 81 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	99
Çizelge 5. 82 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	100
Çizelge 5. 83 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	100
Çizelge 5. 84 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	101
Çizelge 5. 85 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin	

Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	101
Çizelge 5. 86 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	102
Çizelge 5. 87 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	102
Çizelge 5. 88 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	103
Çizelge 5. 89 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	103
Çizelge 5. 90 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	104
Çizelge 5. 91 İlköğretim Bitirme Notu ile Mesleki Yönelim Envanteri Alt Boyutları Arasındaki ilişkileri Belirlemek amacıyla yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	104
Çizelge 5. 92 İlköğretim Bitirme Notu ile Mesleki Yönelim Envanteri Alt Boyutları Arasındaki ilişkileri Belirlemek amacıyla yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları.....	105

ÖNSÖZ

Gelişen teknolojiye paralel olarak nitelikli ara elemanlara duyulan ihtiyaç gün geçtikçe artmakta ve Endüstri Meslek liselerine nitelikli ara eleman yetiştirme konusunda önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Bir milletin geleceğinin şekillendiği eğitim-öğretim kurumlarında en önemli ihtiyaç olan yetişmiş vasıflı elemanların Endüstri Meslek Liselerinde en iyi şekilde yönlendirilmeleri ve okuyan öğrencilerin hepsinin kendi ilgi alanları ile örtüşmesi gerektiği hepimizin malumudur.

Öğrencilerin başarılı, mutlu ve ilgi alanları doğrultusunda daha verimli olabilmelerini sağlamanın en temel yolu öğrencilerimizin farklı kişilik özelliklerinden dolayı öğrencilerimizi tanımak ve öğrencilerimizi ilgi alanları yönünde yönlendirilmesini sağlamaktır.

Öğrencilerimizin ilgi alanları yönünde mesleki yönelimlerini sağlamak amacıyla yönelik olan bu çalışmamızın sonuçlarının da buna bir nebze olsun hizmet etmesi dileğiyle; Araştırma süresince yapmış olduğu rehberlik ve yardımlarına, göstermiş olduğu ilgi ve sabrından dolayı danışman hocam Sayın Doç. Dr. Halil EKŞİ'ye en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmamda bana yardımcı olan anketi doldurarak bu çalışmaya ışık tutan sevgili öğrencilere sonsuz sevgi ve en içten teşekkürlerimi sunarım.

Daima duaları ile yanımda olan, bugünlere gelmemde büyük fedakârlıklar sergileyen anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sevgili Eşime, çalışmalarım esnasında göstermiş olduğu sabır, özveri, maddi ve manevi desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

2007-İSTANBUL

Taner TOKALI

ABSTRACT

This study is an investigation regarding the occupation election of the 10th class students who have been received education in industry profession high school. In this case, the researcher have been investigated on the 333 students who have been educating in Istanbul – Asia side. The purpose of this research is to investigate the most important factories on the occupation election. The basic problem in Turkish industry is poor advance of the technology because of no used educated human source. Mostly, educated human source has been also using on the other jobs. In the result, this condition occurs the professional employment problem. However, Turkish industry has also another problems due to the professional employment issue. In addition, the workers have the professional dissatisfaction regarding to not effective using of the human source. To solve these problems, professional education standardized in Turkey communicate to the developed country standart. In this research, Prof. Dr Muharrem Kepçeoğlu's professional orientation inventory has used for this thesis.

In this study, independent group t-test, non-parametrik Kruskal Wallis-H testi, non parametrik Mann Whitney-U testi, Pearson Multiplication Momentum Correlation analysis being used, expressiveness levels were tested on the 0.5 level.

The professional education has a strategical importance for developed and developing country.

The important of the matter is not only from official authorities, related sectors have also understood. Studies on the profesional and technique education area in Turkey, Country requirements don't cover on this area. Generally, approaches on the Professional and technique education area change and/or develop slowly. Developings on professional and technique education area have been applied with foreign countries supports from time to time. But these projects have not been succesfull. On the planing of professional and technique education, we have to consider country sources and requirements, opportunity seriously. In addition, qualified human source, human portrait, the evaluation of lazy capacityi, industry union should be changed to practical from therotical. For these matters,

the strategy of professional technique education have to be based on human source and technique teachers should be trained in this direction.

Istanbul, 2007

ÖZET

Bu araştırmada İstanbul ili Anadolu yakası endüstri meslek liselerinin onuncu sınıfında okumakta olan öğrencilerden oluşan 333 kişilik örnekleme, meslek seçimini etkileyen faktörler araştırılmıştır. Türkiye sanayisinde yaşanan gelişememe sorununun temel kaynaklarından biriside yetişmiş insan gücü potansiyelinin verimli bir şekilde kullanılamamasıdır. Yetişmiş insan gücünün başka mesleklerde çalışması aynı zamanda mesleklerdeki istihdam sorununu ortaya çıkartarak başka sıkıntıların doğmasına neden olmaktadır. Ayrıca çalışanlar, mesleklerinde tatminsizlik yaşamaktadır. Bu sorunların çözümünde mesleki eğitimin gelişmiş ülkelerdeki meslek eğitimi standartlarına yükseltilmesi yatmaktadır. Bu araştırmada Prof. Dr. Muharrem Kepçeoğlunun mesleki yönelim envanteri kullanılmıştır.

Araştırmada; bağımsız grup t testi, non-parametrik Kruskal Wallis-H testi, non parametrik Mann Whitney-U testi, Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi kullanılmış olup manidarlıklar 0,5 düzeyinde sınanmıştır.

Mesleki eğitim, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde stratejik bir önem kazanmış, konunun önemi yalnız ilgili resmi otoriteler tarafından değil, ilgili kesimler tarafından da anlaşılmıştır. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan çalışmalar, ülke ihtiyaçlarını karşılama yerine, genellikle yavaş değişen ve özellikle bir model arayışı içinde geçmiştir. Mesleki eğitimin geliştirilmesi konusunda zaman zaman yurtdışı destekli projeler yürütülmüş, ancak bu projeler istenilen düzeye ulaşamamıştır. Mesleki eğitimin planlanmasında göz önünde bulundurulacak hususlar, meslek eğitimi alanında ülke ihtiyaç ve imkânlarının belirlenmesi, yetiştirilecek kalifiye insan gücü portresinin çıkarılması, atıl kapasitenin değerlendirilmesi ve sanayi ile işbirliğinin teoriden pratiğe geçirilmesi olarak ifade edilebilir. Bu hususların yerine getirilebilmesi için insana dayalı bir eğitim stratejisinin gündeme alınması ve öğretmen yetiştirmede gerekli kriterlerin belirlenmesi gerekmektedir.

İstanbul, 2007

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüz Türkiye’indeki en önemli problemlerden biriside kuşkusuz çalışanların istihdam edilmeleri ve işsizlik problemleridir. Unutulmaması gereken en önemli ayrıntı ise istihdam edilme ve işsizlik problemlerin temelinde yatan sıkıntı ise sanayi ve endüstrinin ihtiyacı olan “ yetiştirilmiş kalifiye eleman ” sıkıntısıdır. Yani belli bir meslek alanında eğitim görmüş, temel meslek bilgilerinin yanı sıra kültürel olarak ta belli bir düzeye gelmiş, insan ilişkilerinde başarılı, mesleğini seven ve bu meslek alanında gelişim göstermek isteyen bireylerin yetiştirilememesidir.

Meslek liselerinde yaşanan problemlerin yaratmış olduğu sıkıntıların dışında bu liselerde eğitim görmekte olan öğrencilerin yetiştiği çevrede meslek eğitimi olumsuz yönde etkilediği kesin bir gerçektir. Yıllar önce sınavlı sistemle öğrenci kabul eden meslek liseleri, günümüzde ilköğretim başarı notuna göre öğrenci almakta dolayısıyla ilköğretimde başarısız öğrencilerin tercih ettiği liseler durumuna gelmesi de sanayi ve endüstrinin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamakta, ülkemizin işgücünün verimli bir şekilde değerlendirilmesini sağlayamamaktadır.

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçmeye çalışan ülkemizde, mesleki ve teknik eğitim hak ettiği yeri bulamamakta ve ülkemiz sancılı dönemini atlatabamamaktadır. İşte bu olumsuz durumun sebeplerinden birisi olan öğrencilerin, eğitimlerinde yaşanan ve öğrenci kaynaklı nedenler araştırılmak istenmiştir.

Ülkemizde, e-devlet dönüşümü için gerekli olan teknoloji alt yapısına (hızlı, ucuz ve yaygın internet kullanımı), bilgisayar donanımlarına ve bunları kullanabilecek yetiştirilmiş kalifiye insan gücüne gereksinimiz vardır. Bu konuda bilgisayarlı teknik ticaret liseleri ve meslek yüksek okulları oluşturulmalı ve süratle buralardan kalifiye eleman yetiştirilmelidir. Şu andaki mevcut sistem buradaki gençlerin son derece bilgisiz bir şekilde bu liselerden, yüksek okullardan mezun etmektedir. Bu tür teknolojik eğitim veren kurumların (dershanelerin)

ücretli olması ise ayrı bir açmazdır. Eğer gerçekten bir e-dönüşüm isteniliyorsa, ortada vade de süratle bu konunun üzerine gidilmeli ve yetişmiş kalifiye eleman sorunu halledilmelidir (Yılmaz, 2006).

MEGEP projesi ile (yakında yasallaşacak) bir kere sertifikası olmayan yani hangi iş kolunda olursanız olun yapacağınız işin eğitimini almamışsanız size iş yok. Bu turizm için de geçerli, gazetecilik mesleği için de. Aynı zamanda bu alınan sertifikalar AB ülkeleriyle de uyumlu olacak (Yeni, 2006).

Endüstri meslek lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerinin mesleki yönelimini etkileyen bazı faktörleri ele alınan araştırma grubu üzerinde belirlenmeye çalışılmış. Bu çalışma tarama modeline dayalı bir araştırmadır.

Yapılan araştırmalarda meslek seçiminde hangi faktörlerin daha önemli olduğu ortaya konamamıştır. Çünkü kültüre bağlı faktörler, toplumlara ve zamana göre değişmektedir. Araştırma sonuçlarında belirli bir zaman ve mekân için geçerli görülmekte ve elde edilen sonuçların farklı zaman ve mekânlar için genellenmesinin doğru olmayacağı ifade edilmektedir. Ancak bu durum benzeri araştırmaların gereksizliğini göstermez. Bu tür araştırmaların belirli zaman ve mekânda elde edilen sonuçların karşılaştırılması, benzerlik ve farklılaşma hususunda önemli kaynaklar olabilir.

Araştırmada lise öğrencilerinin mesleki yönelimini etkileyen cinsiyet, aile durumu, kendini algılama biçimi gibi bazı faktörler ele alınmış ve bu faktörlerin öğrencinin mesleki yöneliminin etkileri incelenmiştir. Kuşkusuz bireysel ve toplumsal alanla ilgili başka faktörlerde vardır. Tüm bu faktörler bir mesleğe yönelecek öğrenci kadar anne babayı da ilgilendirmekte ve kaygılandırmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmada, İstanbul İli Anadolu Yakası Endüstri Meslek Lisesi modüler eğitim sistemi ile eğitim gören ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

1.2.1. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırma konusu probleminin incelenebilmesi için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Öğrencilerin yöneldiği mesleki alan cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar annelerinin mesleğine göre değişmekte midir?
3. Öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar babalarının mesleğine göre değişmekte midir?
3. Öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar, annelerinin gelir getiren bir işte çalışmaları ya da ev hanımı olmasına göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar, babalarının gelir getiren bir işte çalışıyor olmasına göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin yöneldikleri mesleki alanlar, ailenin gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
6. Babaların öğrenim düzeyine göre öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar farklılık göstermekte midir?
7. Annelerin öğrenim düzeylerine göre öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar farklılık göstermekte midir?
8. Öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar ilköğretim başarı durumuna göre farklılık göstermekte midir?
9. Öğrencilerin yöneldiği mesleki alanlar birinci sınıf başarı durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın amacı Endüstri Meslek Lisesi modüler eğitim sistemi ile eğitim gören ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından araştırmaktadır. Temel olarak ailelerin eğitim düzeylerinin meslek seçimlerini olumsuz etkilemesi beklenmektedir. Ayrıca öğrencilerin ilköğretim okullarındaki eğitim süreçleri içerisinde meslek seçimi konusunda yeterli düzeyde rehberlik almamaları ile meslek seçimlerinde hata yapmaları arasında doğrudan bir ilişki beklenirken, öğrencilerin yaşadıkları çevrelerinde yine meslek seçimlerinde hata yapmaları arasında doğrudan bir ilişki beklenmektedir.

1.4. Sayıtlar / Varsayımlar

Bu araştırmada, araştırma metodu olarak katılımcılara doldurmaları için hazırlanmış olan anketler dağıtılmış ve katılımcıların bu anketteki sorulara kendilerine en uygun seçeneğin işaretlenmesi istenmiştir.

Anket ve ölçeklere katılımcıların verdikleri cevaplar gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmada Araştırma 2006– 2007 eğitim ğretim yılında İstanbul İli Anadolu Yakasında yapılmıştır. Sonuçların bu durum göz önünde bulundurularak yorumlanması ve anlaşılması yerinde olur.
2. 2006 – 2007 eğitim ğretim yılında yapılan bu araştırmada not ortalamasına göre sınıf geçen, lise ikinci sınıf öğrencileri üzerinde yapıldığından sonuçların farklı sistemle sınıf geçen öğrencilerin ğretim gördüğü lise öğrencilerine genellenmesi sakıncalı olabilir.

1.6. Tanımlar

Mesleki ilgi: Herhangi bir zorlama hali olmadan ya da kendisine ödül vaat edilmeden bireyin doyum sağladığı faaliyetlere yönelmesidir (Kuzgun, 2006).

Meslek seçimi: Girilmek istenen (tercih edilen) meslek arasından girme olasılığı en yüksek olana yönelmedir (Kuzgun, 2006).

Endüstri Meslek Lisesi: Endüstri meslek liseleri, ilköğretim üzerine öğrenim süresi 4 yıl olan ve öğrencilere; ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültür ve uygar bir dünya görüşü sağlanması yanında, çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyonun verilmek suretiyle öğrencileri iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı endüstriyel teknik ğretim okullarıdır (Erkek Teknik ğretim Genel Müdürlüğü, 1999).

Mesleki Yönelim: Belli bir amaç doğrusunda ilgi istek ve ihtiyaç kapsamına giren mesleklerin tercih edilmesi durumudur.

Teknik ve Fen: Fizik, kimya, matematik ve biyolojiden elde edilen verileri iş ve yapım alanında uygulama alanları (TDK, 1998).

Sosyal Bilimler: Toplum olayları, insanın sosyal ve kültürel faaliyetleri konusunda araştırma ve inceleme yapan alan (TDK, 1998).

Tıp ve Sağlık: Tıbbî konular ve sağlık konularını inceleyen ve araştıran alan (TDK, 1998).

İdare ve Ekonomi: Her türlü yönetim ve üretim alanlarını inceleyen kısım.

Edebiyat ve Dil: Edebiyatın içinde yer alan konuları dil kullanımını kapsayan alan.

Güzel Sanatlar: Edebiyat, müzik, resim, heykel, mimarlık, tiyatro vb. kapsayan alan (TDK, 1998).

BÖLÜM 2

MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM NEDİR?

2.1. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM

2.1.1. Tanımı ve Amacı

Eğitim, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Ertürk, 1979).

Ancak eğitim, toplumsal bir süreç olduğuna ve toplumsal yaşamın ekonomik boyutu da olduğuna göre, eğitim sürecinin ekonomik amaçlarının da bulunması kaçınılmaz bir olgudur. Eğitimin ekonomik amaçlara dönük en çok görülebilen yönü, işgücü verimliliği artışına olan etkisidir. Eğitim bu yöndeki bir etki ile üretim sistemine, toplumsal anlamda da kalkınmaya katkıda bulunmaktadır.

Eğitimin üretime dönük boyutu daha çok mesleki eğitim ve yetiştirme kavramları ile ifade edilmektedir. Ünal, Mincer’ in yetiştirmeyi, hem okuldaki eğitim sürecini hem de işteki öğrenme süreçlerini içerecek biçimde kullandığını ve “beceri kazandırmak veya işgücü verimliliğini geliştirmek için yapılan yatırımlar” olarak tanımladığını belirtmektedir. Bu tanımlama ile okuldaki eğitim sürecinde ve iş ortamında, belirtilen amaçla yapılmayan eğitim etkinlikleri yetiştirme kavramının dışında tutulmaktadır. Öte yandan mesleki eğitimin “kısmen genel eğitim, kısmen de yetiştirmeden oluştuğu” genel eğitimin “insanın, toplumu ve kültürü anlama kapasitesini geliştiren bir süreç” olarak ele alındığı görülmektedir (Ünal, 1996).

Bu kavramlardan yola çıkarak mesleki teknik eğitim, “bireylerin üretime yönelik olarak tercih ettikleri bir mesleki alandaki faaliyetlerini etkili bir şekilde yürütebilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve davranışlarının geliştirilmesini amaçlayan eğitimidir” diyebiliriz.

Eğitimin, özellikle sanayi ve hizmet sektörünün gereksinme duyduğu bilgi ve beceriye sahip nitelikli işgücünü yetiştirerek, dolayısı ile çalışanları daha verimli kılarak ekonomik büyümeye çok önemli katkıda bulunacağı ileri sürülmüştür (Woodhall, 1979).

Bu nedenle, ekonomik büyüme ve eğitim arasındaki ilişkiler daha ayrıntılı bir biçimde araştırılmaya ve tartışılmaya başlanmıştır.

Psacharopoulos' ın aktardığına göre, Harbison ve Myers, pek çok ülkede yaptıkları araştırmaların sonucunda oluşturdukları indeksten yararlanarak bir ülkenin ulusal gelirini daha da artırabilmesi için, öncelikle insan kaynaklarının gelişimi konusundaki indeksini yükseltmesini önermektedirler. (Psacharopoulos, 1980) “İnsan sermayesi birikiminin, eğitim sisteminden yeni mezun olanların işgücüne net eklentileri” ile değiştiğini kabul eden Psacharopoulos ve Arriagate' e göre, bir ülkenin belli bir zamandaki üretim kapasitesi; üretim alanları, var olan fiziksel sermayesinin büyüklüğü ve işgücünde somutlaşan insan sermayesinin büyüklüğü gibi etmenlerle belirlenmektedir (Hesapçioğlu, 1990).

Böylece, bir ülkenin üretken kapasitesindeki artış, ülkenin eğitim sisteminin çeşitli düzeylerdeki gelişimi, yani okullaşma oranları ile değil, mezunların işgücü piyasasında yer almaları, istihdam edilmeleri ile ilişkilendirilmektedir. Eğitimin ekonomik büyümeye etkisinin sınırlı düzeyde kaldığını savunan ve bunun dolaylı bir etki olduğunu ileri süren yaklaşımlar da bulunmaktadır. Eğitimin ekonomik katkısı konusunda karşı çıkılmayan nokta, işteki yetiştirmelerin verimliliğe etkisidir. Çalışma yaşamı boyunca bireyin eğitilmesinin verimliliği hangi yolla etkilediği tartışılmakla birlikte, eğitim ile verimlilik arasındaki en doğrudan ilişki olarak işgücünün yetiştirilmesine yönelik eğitim etkinlikleri görülmektedir.

Örneğin Hesapçioğlu, özellikle işgücü piyasası bakış açısından geliştirilen modellerde (İş Arama Yaklaşımları, İkili İşgücü Piyasası Kuramı ve Radikal Ekonomi Kuramı) İnsan Sermayesi Kuramının aksine, ekonomik büyüme sürecinde eğitime daha düşük bir rol atfedildiğini belirtmektedir. Özellikle örgün eğitim için geçerli kabul edilen bu yaklaşımla “eğitimin işgücü verimliliğini artırmadaki rolü firma içi eğitim ile sınırlı kalmaktadır” (Erbesler, 1987).

Firma içinde gerçekleşen eğitim, doğrudan işgücü eğitimi niteliği taşımaktadır. Ancak işgücü eğitimi, yalnızca firma içi eğitimle sınırlı bulunmamaktadır. İşgücüne nitelik

kazandırma etkinliği okulların yanı sıra, işyerleri dışındaki mesleki eğitim birimlerinde de gerçekleştirilmektedir. Bu noktada, eğitim-meslek-iş arasında kurulan ilişki çok büyük önem kazanmaktadır.

Son yıllardaki tartışmalarda toplumun üretim kapasitesi ve işgücü verimliliğinin artırılması için işgücünün eğitilmesi gerektiği konusundaki görüşlerin ağırlık kazandığı görülmektedir. Bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler, yetişkinlerin kazandıkları bilgi ve deneyimlerin kısa sürede eskimesi ve yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Önerilen yetiştirme kaynakları (okul ya da piyasa, işyeri gibi) arasında farklılıklar bulunsa da, özellikle sanayi ağırlıklı üretim biçimi, insan gücüne yüksek nitelik kazandırılması için eğitimi zorunlu kılmaktadır. Bu durum, sürekli bir öğrenme gereksinmesi ortaya çıkarmaktadır. Bazı araştırmalarda ortaya konan yetişmiş insan gücü gereksinmesinin karşılanamaması da gerçekte bir işgücü eğitimi eksikliğidir. Çalışmak isteyen ancak iş bulamayan çok sayıda işsiz yanı sıra belli nitelikte işgücü bekleyen açık işler söz konusudur.

Eğitimin temel hedefi bireyi bir bütün olarak mümkün olduğu kadar en yüksek mertebe düzeyine ulaştırmak olduğundan, her çeşit eğitim programının bu amaca hizmet etmesi gerekir.

Ortaöğretimde mesleki teknik eğitimin amacı, öğrencilerini, ilgi, yetenek ve kabiliyetlerine göre hayata hazırlanmış, kendisinin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmuş, yapıcı, üretici ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir (Özyılmaz, 2005).

2.1.2. Mesleki Teknik Eğitimin Tarihçesi

ERKEK TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN TARİHÇESİ		
Yıllar	Kanunlar ve Onaylar	Genel Müdürlük Adı
1933	2287 sayılı Maarif Vekâleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri hakkında Kanun	Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü
1937	3225 sayılı Kanunla Kültür Bakanlığı Merkez Teşkilatına bağlı	Erkek ve Teknik Öğretim Genel Direktörlüğü
1941	2287 sayılı Maarif Vekâleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri hakkındaki Kanuna ek 4113 Sayılı Kanun	Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü
1960	2178 sayılı Bakan Onayı ile	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
1982	8/4334 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı	Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Yaykur-Örgün Yüksek Öğretim Dairesi Başkanlığı
1983	Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri hakkında 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Örgün ve yaygın endüstriyel teknik öğretime yönelik eğitim ve öğretimle ilgili bütün görevler
1984	208 sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Plânlama yapma, program, ders kitabı, yardımcı ders kitabı, temel ders kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları hazırlama.
1989	385 sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
1992	3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü

1933 yılında çıkarılan 2287 sayılı Maarif Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkındaki Kanunla, Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlı olarak Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü olarak kurulmuştur.

1937 yılında çıkarılan 3225 sayılı Kanunla Kültür Bakanlığı Merkez Teşkilâtına bağlanmış ve adı da "Erkek ve Teknik Öğretim Genel Direktörlüğü" olarak değiştirilmiştir.

2287 sayılı Maarif Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkındaki Kanuna ek olarak 1941 yılında çıkarılan 4113 sayılı Kanunla; tekrar Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve adı da "Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü" olmuştur.

Bakanlık Makamının 1 Mart 1960 gün ve 2178 sayılı Onayı ile "Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü" olarak yeniden teşkilâtlandırılmıştır.

1982 yılında, 8/4334 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Bakanlığımız teşkilâtında yapılan düzenleme sonucunda; Meslekî ve Teknik Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü ile Yay-Kur-Örgün Yüksek Öğretim Dairesi Başkanlıkları kaldırılarak bu Dairelerin görevleri de Genel Müdürlüğümüze verilmiş ve adı da Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.

1983 yılında, 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Müdürlüğün adı yeniden "Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir.

1984 yılında çıkarılan 208, 1989 yılında çıkarılan 385 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamelerle görevleri yeniden belirlenmiştir.

Genel Müdürlüğün görevleri; hâlen yürürlükte bulunan ve 1992 yılında çıkarılan Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkındaki 3797 sayılı Kanununun 13. maddesi ile belirlenmiştir.

Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün kuruluşu ile ilgili mevzuat yukarıda görülmektedir.

2.2. Mesleki Teknik Eğitimin Yapısı

2.2.1. Mesleki Teknik Eğitim Modelleri

Nitelikli insan gücü yetiştirilmesi, her ülkenin kendi ekonomik, toplumsal, kültürel koşullarına uygun bir biçimde gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Genel olarak, işe yönelik nitelik kazandırmayı amaçlayan mesleki eğitim, orta ve yüksek öğretimde yapılan örgün meslek eğitimi, işyerlerinde çeşitli biçimlerde uygulanan çıraklık, insan gücü geliştirme projeleri, işbaşı eğitimi, okul ve işyerlerinin işbirliğine dayalı ikili eğitim, özel mesleki eğitim kurumları, yaygın mesleki eğitim çerçevesinde ele alınabilmektedir.

Bu kurumlar ve yöntemler yoluyla nitelikli insan gücü sunumu (arzu) gerçekleştirilmektedir. Meslek eğitimi, geniş bir sınıflama içinde ele alındığında "çıraklık eğitimine dayalı", "okula dayalı" ve "hem okula hem işletmeye dayalı, ikili" sistem şeklinde düşünülmektedir (Şahinkesen, 1992).

Ancak Greinert, karma modelin diğer modellerden alınan bir yapı olduğunu ayrı bir mesleki eğitim modeli olarak ele alınamayacağını savunmaktadır. Buna göre, mesleki eğitim modelleri bürokratik, piyasa ve işbirliği modeli olarak ele alınmalıdır.

Başka bir betimlemede mesleki eğitim modelleri, Bürokratik Model (Okul Modeli), Piyasa Modeli, Devlet Kontrollü Piyasa Modeli (İşbirliği Modeli) adlarıyla da belirtilmektedir (Greinet, 1989).

Bu tür bir sınıflamada devletin eğitim içindeki rolü ölçüt olarak kabul edilmektedir. Ekonomik işbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) de meslek eğitiminde üç temel model tanımlamaktadır:

Bunlar, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İsveç vb. ülkelerde uygulanan, 18 yaşına kadar tam zamanlı örgün eğitimin ağırlıklı olduğu okul modeli; Almanya ve Fransa'da ağırlıklı olarak uygulanan okulda verilen genel eğitimle işe dayalı çıraklık eğitimi sisteminin birlikte uygulandığı ikili model yada işbirliği modeli; İngiltere'de uygulanan önceki modellerin bazı öğelerinin bulunduğu karma modeldir (Cantor, 1991).

Türkiye'deki mesleki eğitim ve yetiştirme durumu incelendiğinde, uzun yıllar okul modeli ile piyasa modelinin birbirinden kopuk, ayrı ayrı yürütüldüğü görülmektedir. İmalat sanayindeki işletmelerin %90'ın dan fazlasının küçük işletme olduğu ve önemli sayıda işgücü istihdam ettiği düşünüldüğünde, bu işletmelerin kendi bünyelerinde yüzyıllardır var olan eğitim modeli ile kendi çalışanını yetiştirdiği, sanayiye nitelikli eleman açısından bir kaynak olma niteliği taşıdığı belirtilmektedir (Saran, 1988). Bir yanda küçük sanayi ve işyerleri içinde çıraklık sistemine dayalı olarak kalfa ve usta unvanlarına sahip nitelikli insan gücü yetiştirilirken, öte yanda örgün eğitim sistemi kapsamındaki meslek okullarında nitelikli ara insan gücü yetiştirilmektedir. İki kesim arasındaki geçişleri düzenleyecek bir işleyiş de, yakın zamana değin oluşturulamamıştır.

Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte seçilen mesleki teknik eğitim modelinin, okul modeli olması yanında, "erkek teknik, kız teknik, ticaret ve turizm, imam hatip, tarım sağlık gibi ayrı tür, ayrı bina ve ayrı yönetimler altında yürütülen 'ayrı okullar' modeli" olduğunu

vurgulamaktadır. Okul modeli, özellikle "ayrı okullar" modelinin yatırım ve yenileme maliyetleri, işletme giderleri açısından en pahalı model olduğu kabul edilmektedir. "Ayrı okulların optimum büyüklükte kurulması ve işletilmesi, öğretmen dağılımı ve kullanımının rasyonel olmayışı ve okul standartlarının bugüne kadar belirlenemeyişinin" seçilen pahalı modelden kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Baloğlu, 1992).

Özdil de, mevcut mesleki eğitim sistemine ilişkin olarak şu değerlendirmeyi yapmaktadır: Ne okuldan mezun olan kimse için, ne de bu mezunu istihdam edecek işveren için kolayca tanınabilecek nitelikler sağlamayan yürürlükteki sistem, sadece bu açıdan yetersiz olmakla kalmayıp, uygulamada gereğinden fazla uzatılmış programların ortaya çıkmasına yol açtığından ötürü, aynı zamanda maliyet bakımından da çok pahalıdır. Önemli olan husus eğitim - öğretim süresinin uzunluğu değil beceri standartlarının belirlenmesidir (Özdil, 1990).

Türkiye'de istenilen ölçüde gelişme sağlamamakla birlikte, okul modelinin başarıyla uygulandığı ülkeler bulunmaktadır. Ancak burada öne çıkan konu, örgün yada okul içi eğitim yoluyla çağ nüfusuna meslek eğitimi kazandırabilen ülkeler, eğitim için çok yüksek düzeyde kaynak ayırabilecek durumda olan Hollanda, İsveç gibi ülkelerdir. Bu nedenle, mesleki eğitimde seçilen modelin, eğitime ayrılacak kaynaklarla uyumlu olması önem taşımaktadır.

Kaynak kullanımında etkililik tüm ülkeler için önemlidir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde, daha güçlü bir ekonominin kurulması için yetersiz beslenme ve açlıkla mücadele de çok önemlidir. Bangladeş örneğinde olduğu gibi, yüksek maliyetine ve teknik insan gücünün işsiz olmasına karşın, teknik eğitimde kapasite artırma sürdürülebilmektedir (Ritzen, 1977).

Türkiye'de projeler düzeyindeki uygulamalar dışında, okul ve sanayi işbirliğinin kurulması ve örgün mesleki eğitime yaygınlaştırılması, 1986 tarih ve 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu yasayla, mesleki eğitim sistemi program, örgütlenme, işleyiş ve finansman açısından, yeni bir model içinde düşünülmektedir. Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Yasası, bir anlamda meslek

eğitiminin ikili model kapsamında ele alındığını göstermektedir . Anılan yasa gereğince, Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim, Ticaret ve Turizm Öğretimi okullarında öğrenim gören ve ara insan gücü olarak yetişmesi hedeflenen öğrenciler 1986-1987 öğretim yılından başlayarak "Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi" uygulamasına katılmaktadırlar. Bu uygulamayı düzenlemek üzere "Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Yönetmeliği" hazırlanmıştır.

2.2.2. Mesleki Teknik Eğitim İhtiyacı

Toplumlarda, sanayileşme süreciyle (her ne kadar sanayileşme öncesinde de olsa) çok çeşitli alanlarda nitelikli insan gücü gereksinimine ihtiyaç duyulmaya başlandığı görülmektedir. Çeşitli sanayi kollarının ortaya çıkması bu alanlara yönelik teknik personele olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Bugün ise meslekî ve teknik eğitime olan farklı gereksinimi, bireysel, sosyal, ekonomik ve ulusal gereksinimler bakımından ele almak mümkündür. Bunları kısaca açıklamak gerekirse;

Meslekî ve teknik eğitimdeki bireysel gereksinimler, daha çok bireysel farklılıklarla açıklanabilir. Bu farklılıklardan dolayı ortaya çıkan ihtiyaçları kısaca beş grupta sıralamaktadırlar (Alkan, Doğan, Sezgin, 1996). Bunlar;

- Onüç ve onsekiz yaşları arasındaki ve tam gün öğrenim gören orta öğretim öğrencilerin, okullarını bitirdiklerinde bir işe girebilmeleri ve bu işte ilerleyebilmeleri için gerekli beceri ve davranışları kazandıracak programa ihtiyaçları vardır.
- Orta öğretim sonrasında bireylerin yüksek düzeyde mesleklere hazırlanma ve mesleklerinde ilerleme ihtiyaçları vardır.
- İlk ve orta öğrenimini tamamlamadan okuldan ayrılmış veya iş hayatına atılmış bireyler için ileri bilgi ve beceri gerektirmeyen işlerden geçerli ve sürekli bir mesleğe hazırlanma olanağı tanıyan programa ihtiyaçları vardır.
- Yetişkinlerin oluşturduğu ve çalıştıkları mesleklerde gelişme gereksinimi yaşayan bireylerin bilgi ve becerilerinin yenilenmesi için periyodik olarak meslekî gelişme programlarına katılma ihtiyaçları vardır.

- Bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik özürleri nedeniyle çalışamaz durumdaki ve mesleğini kaybetmiş bireylerin topluma kazandırılmaları için özel durumlarına uygun eğitim programlarına ihtiyaç vardır.

Sosyal boyut açısından bakıldığında ise, toplumda yaşayan bireylerin sosyal etkinliklere en geniş ölçüde katılması, toplumun işlerini paylaşmaları ve üretime katılması toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için gereklidir. Bir işte çalışarak ekonomik bağımsızlığa kavuşan bireylerden oluşan bir toplumda refah ve güvence artacaktır. Bu da toplumsal huzura katkı sağlayacaktır. Bireylerin veya grupların meslekî yeterliliklerini geliştirmede ve toplumsal iş birliğine katılmada meslekî ve teknik eğitimin sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırdığı görülmektedir. Sosyolojik bakımdan son derece önemli olan bu husus bireyleri topluma yararlı kılarak, işsiz bireylerin toplum için zararlı olabilecek herhangi bir akıma bağlanmalarını da önleyebilmektedir. Bunların hepsi sosyal bakımdan, sistemli ve plânlı bir meslekî ve teknik eğitime ihtiyaç olduğunu göstermektedir (Alkan, Doğan, Sezgin, 1996).

Toplumların doğal kaynakları, sahip oldukları insan gücü ve bunlardan faydalanma durumları o toplumun refah düzeyini belirlemektedir. Meslekî ve teknik eğitim ise insan gücü yetiştirme aracı olarak burada aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, meslekî ve teknik eğitimi, ekonomik yönden gerekli kılan hedefleri ise (Temel, 1996) aşağıdaki gibi açıklamaktadır;

- İş gücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması,
- Üretimde verimlilik ve kalite artışının sağlanması,
- İşsizliğin azaltılması,
- Daha ucuz ve kaliteli mal ve hizmet üretilmesi,
- İç ve dış pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi,
- Kaynakların etkinlik, verimlilik ve rasyonellik esaslarına göre kullanılması,
- Çağdaş teknolojinin izlenmesi, yorumlanması, mal ve hizmet üretimine yansıtılması,
- Hızlı, istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomik kalkınmanın desteklenerek gerçekleştirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Son olarak da ulusal gereksinimler açısından meslekî ve teknik eğitimi incelerken bu gereksinimlerin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Alkan, Doğan, Sezgin, 1996).

- Köyden kente göç edenleri gerekli bilgi ve becerilerle donatmak,

- Gelişen teknolojiyle birlikte teknik insan gücü ihtiyacını karşılamak,
- İşsizlik sorununu çözümlenmeye katkı sağlamak,
- Doğal kaynakları daha iyi değerlendirmek,
- Bireylerin üretim kapasitelerini artırmak,
- Tarımdan sanayiye geçişi kolaylaştırmak,
- Öğrenimi güçleştiren ekonomik engelleri aşmak,
- İşin ekonomik ve sosyal önemini tanıtmak,
- El sanatlarının kalitesini yükseltmek.

Ulusal çalışma gücünün verimini yükseltmek için iş dünyasındaki koşullar, meslekler arasındaki farklılıklar ve bireylerin değişik gereksinimleri dikkate alınarak iyi plânlanmış bir meslekî ve teknik eğitim sistemiyle yukarıda sayılan bazı ulusal gereksinimlere cevap verilebilecektir.

2.3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN PLANLANMASI

Mesleki ve teknik eğitimin maliyetinin yüksek olması sebebiyle mevcut imkanların ülke şartlarına göre optimum dağılımı ve verimli kullanılması, gereken seviyede insan gücü yetiştirilmesi, kısaca iyi bir planlanmanın yapılması şarttır.

2.3.1. İhtiyaç Duyulan Kalifiye İnsan Gücü Portresi

Günümüzde insan gücü portresi gelişen teknolojinin taleplerine göre şekillenmektedir. Son yıllarda el becerisi/beden gücüne sahip insan yerine bilgiye ulaşabilen, teknolojiyi kullanabilen ve beyin gücünü kullanarak yorum yaparak ortaya çıkan problemlere çözüm üretebilen bir teknik eleman modeline ihtiyaç vardır. Gelişmiş ülkelerde eğitim ve öğretim sistemleri ekonomistler tarafından talep edilen insan kaynaklarını sağlamak için büyük baskı ile yüz yüze kalmaktadırlar. Bazı OECD ülkelerinde hükümetler bu talebi karşılamak için yakın gelecekte oluşturulacak yeni meslekler için ciddi projeler hazırlamaktadır (McFarland, 1994).

Bu sebeple MTE kurumlarında eğitim-öğretimi bu esaslara göre uyarlamak gerekmektedir. Gelişen bilgisayar teknolojisinin yardımıyla bilgiye ulaşmak bir engel olmaktan çıkmış, verilerin yorumlanmasında hazırlanan bir takım yol gösterici programlar ile problem çözme hızı artarak zaman ve işgücü kaybı ortadan kaldırılmıştır. Birtakım bilgilerin

ezberlenmesi yerine bunların bir kayıt ortamında toplanması ile bunlara her an erişim kolaylaşmış ve ayrıca tecrübe birikimleri kaydedilerek kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.

Genellikle ülkemizde teknolojinin gelişmesinde endüstri itici motor görevi yapmış ve endüstrinin talep ettiği seviye ve nitelikte insan gücü yetiştirmede mesafe kapatılamamıştır. Endüstrideki problemleri kangren olmaya başladığı zaman MTE' de yenileştirme ihtiyacı duyulmuş, adeta endüstri MTE' yi yönlendirmiştir. Oysaki MTE' de alanında yetiştirilecek insan gücü, endüstrinin sadece bugünkü ihtiyaçlarına göre değil ülkenin gelecek ihtiyaçlarına göre de yetiştirilmeli, bu sebeple ileriye yönelik master planlar hazırlanmalıdır.

2.3.2. Kalifiye İnsan Gücünün Eğitim Düzeyi

Orta dereceli meslek okullarına talep durma noktasına gelmiş, birçok bölüm, hatta okul kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. İlköğretimde, öğrencilerin bilimsel olarak mesleğe yönlendirilmesi yapılmadığı gibi, meslek lisesi mezunlarına yüksek öğretime geçişte getirilen kısıtlamalar bu sonucu doğurmuştur. MTE yükseköğretim kurumlarının öğrenci kaynağı EML' ler olduğuna göre, yüksek öğretime gelen öğrencilerin de vasat seviyede olacakları aşıkardır. Bunun sonucu olarak TEF mezunlarının istihdam alanlarında istenilen performansı vermeleri beklenemez. Son yıllarda mesleki ve teknik orta öğretime ilginin azalması ile Milli Eğitim Bakanlığının Teknik Öğretmen ihtiyacı da hemen hemen ortadan kalkmış durumdadır.

2.3.3. Eğitim İmkanlarının Optimizasyonu

MTE kuruluş maliyeti yanında sürdürülmesi de yüksek harcama gerektiren bir sektördür. Dolayısıyla, gerek yapılan yatırımda gerekse mevcut imkanların optimum kullanımında azami gayret gösterilmelidir. Mesela, bir ilde birden fazla EML açılmış ise, bazen birkaçında aynı bölümlerin mevcut olduğu görülmektedir. Bu durum değişik Meslek Yüksek Okulları (MYO) için de söz konusudur. Her okuldaki bölüm/program için aynı atölye/laboratuvarların kurulması ciddi bir kaynak israfı demektir. Ayrıca okulların bazı laboratuvarları ortak kullanılabilir, atölye eğitiminden mahrum yetişen bazı MYO/TEF için

EML atölye/laboratuvarları tahsis edilebilir. Ayrıca, maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle yeni teknolojileri okullara hemen transfer etmek mümkün olmadığından, ortaöğretim/yüksek öğretim için özel sektörün eğitim imkânlarından faydalanabilir ve okulların eğitim imkânları özel sektöre sunularak atıl kapasite değerlendirilebilir (Sağlam, Kuş, 2003).

2.3.4. Okul – Sanayi İşbirliği

Dünya Bankası Eğitim Raporuna göre mesleki beceriler genel öğretimi takiben işyerinde verilmelidir. Özel sektör mesleki eğitimde, okullaşmanın yönetiminde ve hazırlanmasında doğrudan ilgili kılınmalıdır (Bennell ve Segerstrom, 1998). 1995 Dünya Geliştirme Raporu'na göre (World Bank, 1991), entegre edilen bir dünyada teknik elemanların kabiliyetleri ve artan becerileri global ekonomide artan entegrasyon ve rekabet için anahtar rolüne sahiptirler.

MTE kurumlarında yetiştirilen teknik öğretmenlerin MTE-ortaöğretim kurumları yanında endüstride de istihdam edildikleri dikkate alındığı zaman, okul-sanayi işbirliğinin sürdürülmesi kaçınılmazdır. Okullar, teknoloji geliştirmede ve sunmada endüstriye önderlik yapabilmesi için yetişen elemanların endüstriyi tanınması, problemlerini bilmesi ve bunlara çözüm üretmek için beyin fırtınası yapması gerekir. Sanayiden gelen araştırma talepleri TEF' lerde bir proje kapsamında yüksek lisans/doktora tezi olarak ele alınmalı ve bazı deneysel çalışmalar endüstride gerçekleştirilerek ilişkiler güçlendirilmelidir. İki kesimin birbirlerini tanınması sonucu danışmanlık hizmetleri de işlerlik kazanacaktır. Böylece üretime hiçbir katkısı olmayan tez çalışmaları yerine endüstrinin doğrudan ihtiyaçlarına yönelik tez çalışmaları üretime dönüşerek değer kazanacaktır.

2.4. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN GELİŞİMİ

10 Aralık 1948 yılında, Paris'te yapılan UNESCO'nun genel kongresinde şu kararlar alınmıştır; Eğitim bir insan hakkıdır. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Öğretim en azından ilk ve ortaöğretim seviyesinde parasız yapılmalıdır. İlköğretim zorunludur. Meslekî eğitim herkesin yararlanmasına açık tutulmalıdır. Yüksek öğretim herkesin yeteneği ve başarısı ölçüsünde açık olmalıdır. Eğitimin amacı; insan şahsiyetini tüm olarak geliştirmek, insan hakları ve temel hürriyetlerine karşı saygıyı kuvvetlendirmektir. Zamanla meslekî eğitimin,

sanayileşmenin işgücünü yetiştirilmesinde gereği anlaşılmıştır. Sanayi üretken, titiz ve verilen işleri standartlara uygun yapabilen elemanlar istemiştir. Eğitim bu taleplere cevap veren insanların yetiştirilmesine yönelmiştir. Bazı özellikleri günümüzde bile var olan eğitimin tipik özellikleri şöyle sıralanabilir;

Eğitim sadece okullarda yapılır.

Eğitimin amacı sanayinin isteklerine uygun insan yetiştirmektir.

Eğitimde eleme yöntemi uygulanır. Başaramayan devre dışı kalır.

Oysa şimdilerde okulun, tek başına insanların temel öğrenme gereksinimlerini karşılayamadığı ve bütün bireylerin aynı süreçte ve dönemde başarılı olamayacağı düşünülmektedir. Gelişmiş ülkelerde okul ve sanayi destekli programlar daha fazla ilgi görmektedir. Bu sistemlerde eleme söz konusu değildir. Herkes yaralı olabileceği alanda yönlendirilmektedir (Binici, Arı, 2004).

Türk millî eğitimi de bu gelişmeleri takip ederek Cumhuriyetin kurulmasından bu yana 16 defa millî eğitim şuraları yaparak bu konuda millî politikalar belirlemiştir. Konunun önemi dolayısı ile en son yapılan 16. Millî Eğitim Şurası tamamen Meslekî Teknik Eğitim gündemi ile toplanmıştır. Bilim ve teknolojiye hızlı değişim, sanayinin yüksek nitelikli ara insan gücüne olan ihtiyacını arttırmıştır. Sanayi kuruluşları öğrencilerden üretim bilgisi ve becerisi, teknolojinin yakın takibi gibi konuların önceden bilinmesini temel istek olarak bildirmektedirler (Binici, 1999). Meslekî eğitim sistemi, iş dünyasının gereksinim duyduğu kadar kaliteli ve rekabet edebilir bir eğitim vermelidir. Bu eğitimde, iş dünyasına yüksek öğretimden geçiş sırasında genel rekabetin ve meslekî yeteneklerin ön planda tutulması gerekir. İstihdamda, işin gerektirdiği genel rekabet ortamı oluşturulmalıdır.

2.5. TÜRKİYE' DE VE BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM

2.5.1. Yunanistan

Yunanistan'da zorunlu eğitim dönemi 5 ve 14 yaşları arasında gerçekleştirilmektedir. Süresi 9 yıldır. Bu süre içinde ilkökul eğitimi ve orta öğretimin ilk 3 yılı yer almaktadır. Zorunlu eğitim döneminin bitiminde öğrenciler yüksek öğrenime devam etmelerini sağlayıcı 3 yıllık bir tamamlayıcı orta öğretimden geçmektedirler. Yunanistan'da

uygulanan eğitim sistemi esas olarak klâsik genel eğitime dayalı olup meslekî eğitim diğer Avrupa Birliği ülkelerine göre daha az gelişmiştir. Yunanistan'da teorik öğrenim gören öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oran %75 iken teknik ve meslekî eğitim görenlerin oranı %22'dir. Çıraklık eğitimi görenlerin sayısı ise çok düşüktür (Aykaç, 2002).

Yunanistan'da çıraklık eğitimini seçen öğrenci sayısının çok düşük olması, bu eğitim modelinin gelişmesini engellemiştir. 1984–85 döneminden itibaren çıraklık eğitimi karma sisteme yakınlştırılmıştır. Buna göre ilk yıl öğrencilerin istihdam bürosu tesislerinde teorik ve uygulamalı eğitim görmeleri sağlanmakta, ikinci yılın başından itibaren haftada 3-4 saat işletmelerde ve 1-2 gün istihdam bürosu çıraklık merkezlerinde eğitim görmektedirler. Çıraklık eğitiminin süresi 3 yıl olup, öğrencilerin eğitim sağlayan işletmelere yerleştirilmesi istihdam bürosu tarafından gerçekleştirilmektedir. İlk altı ay boyunca çocuklara vasıfsız işçi ücretinin %50'si ödenmekte, eğitim süresince bu oran artarak %100'e ulaşmaktadır. Son yıllarda çıraklık sayısında artış ve çıraklık eğitiminin bitiminde iş bulma imkânları daha fazla olmaktadır (Karakucak, 1992).

2.5.2. Danimarka

Danimarka'da 7-16 yaş grubundaki çocuklar için 9 yıl zorunlu eğitim söz konusudur. Çoğu Avrupa ülkelerinin aksine Danimarka eğitim sistemi, ilköğretim ve ortaöğretim birinci devre arasında fark gözetmez. Temel okul (Folkeskole), bir yıl okul öncesi (ana) sınıf, dokuz yıl temel (ilk ve ortaöğretim birinci devre) ve bir yıl da 10. sınıfı kapsar. Folkeskole de kesintisiz eğitim uygulanmakta ve Türkiye'de ilköğretim uygulamasına benzemektedir.

Temel okul, 7-13 yaşlarını kapsayan ve 6 yıl süren ilk devre ve 14-16 yaşlarını kapsayan ve üç yıl süren ikinci devre olmak üzere iki devreye ayrılır. Temel okulda eğitim çok amaçlıdır. Öğrenciler başka bir okula gidinceye kadar aynı grupla birinci sınıftan dokuzuncu sınıfa kadar birlikte olurlar.

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmeye olanak vermek için 8. sınıftan itibaren seçimlik dersler olarak Daktilo, Fotoğrafçılık, Motor Bilgisi, Elektronik, Bilgisayar gibi uygulamalı derslere yer verilir.

Ortak derslere ek olarak Şu konular da zorunlu olarak öğretimde yer alması gereken konulardır: 1) Trafik güvenliği 2) Cinsel eğitim 3) Norveç ve İsveç Dili 4) Yaşamın diğer din ve felsefeleri 5) Eğitimsel ve mesleki rehberlik 6) Sağlık eğitimi ve en yaygın uyarıcılar ve ilaçlar hakkında bilgi 7) Yeni bilgi (haberleşme) teknolojisi. Eğitimsel ve mesleki rehberlik 7-9. sınıflarda zorunlu, 10. sınıfta seçimlik bir konudur. Amaç, ğrencilerin yeteneklerinin farkında olmasını sağlamak, okulu bitirdikten sonraki eğitim ve işe ilişkin tercihler konusunda yardım etmek ve eğitim ve işe ilişkin dönem ve Őartlar hakkında bilgi vermektir.

Dokuz yıllık zorunlu eğitimden sonra, kişinin öğrenimine devam edip etmemesi kişinin tercihidir. Çoğu kişi bir meslek eğitimi görmekte veya lise yahut yüksek öğrenim hazırlık kurslarına devam etmektedir. Çoğu kişi yüksek öğrenim hazırlık kurslarına devam etmekte yahut bir meslek eğitimi görmektedir. Sayıları 100'n biraz altında olan çok değişik ve süresi üç dört yıl olan meslekî eğitimler arasında seçme yapılabilir. Bu eğitimler, okulda eğitim ve işyerlerinde stajı içerirler. Bu eğitim neticesinde, ticaret ve büro, finans, inşaat-ve tesis, demir ve metal, grafik branŐlar, ulaŐım ve tarım gibi sektörlerde bir dizi iş için yeterlilik kazanabilirsiniz. Bütün lke sathında bulunan 100 adet üretim okullarından birine girmek için, 25 yaŐından küçük olmak gereklidir. Burada, eğitim, değişik ürünlerin üretimi ile birleştirilerek sunulur.

Danimarka'da kamu tarafından finanse edilen meslekî eğitim giderek artan lde önemli rol oynamaktadır. Sosyal partnerlerde bu yapıda farklı düzeylerde yer almaktadır (Gültekin, 1998).

2.5.3. İspanya

İspanya'da zorunlu eğitim 8 yıldır. Temel eğitim görmüş olanlara bir vasıf belgesi, başarılı olmayanlara ise bir eğitim belgesi verilmektedir. Vasıf belgesi alan öğrenciler orta öğrenime ya da meslekî eğitim kurumlarına devam edebilmekte, diğerleri ise yalnızca kısa dönemli bir meslekî eğitim kursuna katılabilmektedir.

İspanya'da meslekî eğitim, kabul koşulları ve farklı meslekî kalifikasyonlar çerçevesinde iki modelden oluşmaktadır. Bunlardan kısa süreli meslekî eğitim sağlayan kurumlar, zorunlu okul döneminin tamamlayan ancak genel orta öğretime devam etmeyen tüm

öğrencilere açıktır. 2 yıl süreli kısa meslekî eğitim programları, genel eğitimin yanı sıra belli bir mesleğe yönelik olarak temel eğitim olanakları sağlamakta ve “teknik asistan” diploması vermektedir. Uzun süreli meslekî eğitim sağlayan kurumlar ise belli uzmanlık alanlarına göre eğitim vermekte ve programı başarı ile tamamlayan öğrenciler meslekî vasıf belgesi almaktadır. Bu tür eğitime katılabilmek için kısa süreli meslek eğitim belgesine veya çeşitli sürekli eğitim programlarına katılma koşulu aranmaktadır. İki yıl süreli bu programa ek olarak, 3 yıl süreli ve özel meslekî eğitim veren başka program ise eğitim döneminin başarıyla tamamlanması hâlinde “uzman teknisyen” diploması sağlamaktadır (Aykaç, 2002).

Eğitim kurumlarınca sağlanan ve teorik olan eğitimden istenen sonuçlar alınamayınca 1984 yılında hükümet, işçi, işveren örgütleri ve sendikalar arasında ekonomik sosyal sözleşme yapılarak, işçi ve işverenin eğitim programlarına katılımı sağlanmıştır. Bunun sonucu olarak işletmelerde uygulamalı eğitim yaygınlaşmıştır.

2.5.4. İsveç

İsveç okul sistemi 9 zorunlu eğitim yılı ve ek olarak, hem bilinen genel eğitimin hem de meslekî eğitimin verildiği yüksek okul ve gönüllü gramer okulunu içermektedir. İsveç'te ilkokulu bitiren çocukların ortalama %90'nı bir gramer (dil) okuluna gitmektedirler. İsveç'te meslekî eğitime önemli bir kaynak aktarılmaktadır. İsveç eğitim sisteminde sürekli yenilikler yapılmaktadır. İş konumundaki eğitim özeldir. Ama çoğu firma devletten bu amaçla büyük miktarlarda finansman desteği almaktadır. Bunu meslekî eğitimde ve bunların ölçülerini geliştirmekte kullanmaktadır. (WLF) çalışma yaşamı fonu, meslekî eğitim finansmanını destekleyecek bu desteğin başarılı olup olmadığını değerlendirecek firmalar bulmaktadır. İş piyasası meslek eğitimini desteklemektedir. Ayrıca meslekî okullarda yetiştirdikleri öğrenciler bu piyasanın ihtiyaçlarını düşünerek hazırlamaktadırlar (Aykaç, 2002).

2.5.5. Fransa

Fransa'da zorunlu eğitim 6–18 yaşları arasında uygulanmakta olup 5 yıllık ilköğretim eğitiminin ardından 4 yıl süreli ortaokul öğrenimini gerçekleştirmektedir. Zorunlu

öğretimin ardından gençler eğitimlerini sürdürmek, bir çıraklık sözleşmesi kapsamında teorik ve uygulamalı meslekî eğitimden yararlanmak ya da doğrudan çalışma yaşamına katılmak gibi seçeneklerden birini tercih edebilirler.

Eğitimi sürdürmeye yönelik gençler, yüksek öğretime girişi sağlayacak genel eğitimden ya da özel meslekî eğitim veren kurumlardan yararlanmaktadırlar. Fransız eğitim sisteminde, genel ve teknik eğitim aynı yapı içerisinde değerlendirilmektedir. Dört yıl süreli ortaokul eğitiminin ilk iki yılın bitiminden sonra genel eğitime ya da teknik ve meslekî eğitime devam seçenekleri sunulur. Daha sonraki aşamada ise genel eğitimlerini sürdürerek lise diploması almak ve yüksek öğretime geçmek isteyen gençlerin dışında kalan gruplar ya 2 yıllık meslekî eğitim görerek, temel meslekî eğitim sertifikası (CEP) ya da çıraklık meslek sertifikası (CPA) almakta bundan sonraki aşamada ise 2 yıl süreli bir eğitimden geçerek temel meslekî eğitim brövesi (BEP) ya da 2-3 yıllık bir eğitim sonrasında meslekî yetenek sertifikası (CAP) alma imkânına sahip olmaktadır. İkinci aşamayı geçerek BEP ve CAP belgesi alan öğrenciler ise, 2 yıllık bir ek eğitim sonrasında Meslekî bukolarya' ya hak kazanmaktadırlar (Aykaç, 2002).

2.5.6. İngiltere

Ülkede uygulana model için önemli finansman harcanmaktadır. Oysa ciddî bir fizibilite yapıldığında, büyük harcamalar yapılarak meslekî eğitim alanında yetiştirilen insanlar, bazı sektörler için çok da gerekli değildir. Çünkü bu sektörlerde, istihdam edilecek insanlardan beklenen performans böyle bir eğitime ihtiyaç duymamaktadır. Aslında, son yıllarda ülkede, kısa süreli, pazar sürüm isteklerinden daha çok mesleki beceri temelleri üzerine oturtulmuş, uzun süreli vizyonlar esas amaç olmaktadır. (Bennell, 1998). Modele göre, teknolojik buluşlar ve çağdaşlaşma, iş dünyasında uygulanabilir, yaratıcı çalışma ve bunun sonucu olarak üretimde yeni talepler ortaya koyabilmektedir. Bu talepler, meslekî ve teknik eğitim reformunu zorunlu kılmaktadır. Bunları karşılamak üzere;

a-akademik eğitim ve meslekî eğitim arasındaki uçurum.

b-meslekî eğitim, orta öğrenimden sonra genişleyen bir yapı ile yükseköğrenime doğru yönlendirilmekte ve adaylara fırsat verilmektedir.

c-yetki ve yeterlilik tabanlı bir program, gelişme için daha fazla bir role sahiptir.

d-işverenlerin meslekî-teknik eğitimle daha fazla ilgili olmaları, meslekî eğitimin başarılı olmasında önemli katkı sağlamıştır.

Şüphesiz, ülkede uygulanacak meslekî ve teknik eğitimdeki yönelimler devam edecek ve meslekî eğitim, gelişmiş ülkelerde yeni model arayışının bir sonucu olarak, sosyal ve ekonomik baskılara, özellikle daha fazla duyarlı olacaktır (Tabbron, 1997). Meslekî teknik eğitimin başarılı olması konusunda birçok Avrupa ülkesi eğitimcilerin çok iyi eğitilmesini ön plana çıkartarak çözüm aramaktadırlar. İngiltere’de yeni modelde, hâlihazırda mesleki teknik eğitim veren kurumlardaki eğitimcilerin kaliteli bir eğitimden geçirilmesi gereksinimi yoğun olarak tartışılmaktadır. Eğitimciler kendilerini ne ölçüde geliştirebilmiş ve yeterli sorumluluk alabilmişlerse o ölçüde teknik eğitimde başarılı olurlar. Bu modellerin daha başarılı olması bu konudaki hükümet politikalarının sürekli denetlenmesi ile mümkün görülmektedir (Hodkinson, 1998).

2.5.7. İtalya

İtalya eğitim sisteminde ilköğretim ile orta öğretimin 1. yılı (Rehberlik yılı) zorunludur ve 9 yıl sürer. I. Kademe (*scuola elementare*) 5 yıl sürer, 6 – 11 yaşlarını kapsar. II. Kademe (*scuola media*) 3 yıl sürer, 11 – 14 yaşlarını kapsar. “Rehberlik yılı” olarak adlandırılan süreç öğrencilerin orta öğrenime hangi dallarda devam edeceklerini belirlemelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Eğitim sürecinin ikinci aşaması olan orta öğretim, *liceo* ve mesleki eğitim ve öğretim sistemlerini kapsamaktadır. 5 yıllık *liceo* sistemi, ikişer yıllık iki dönemden ve üniversiteye hazırlık niteliğindeki bir yıllık eğitimden oluşur. Mesleki eğitim ise 3 – 5 yıl sürer.

Klasik Lise ve Fen Lisesi (*Liceo classico and Liceo scientifico*): Bu okulların genel amacı, öğrencileri yüksek öğrenime hazırlamaktır. 5 yıl sürer. 14 – 19 yaşlarını kapsar.

Sanat okulları (*Liceo artistico and Istituto d’Arte*): Bu okulların genel amacı, öğrencilerin sanat dallarında uzmanlaşmalarını sağlamaktır. 5 yıl sürer. 14 – 19 yaşlarını kapsar.

Mesleki ve Teknik öğretimin temel amacı, işgücü piyasasının değişik sektörlerdeki ihtiyaçları doğrultusunda 14 – 19 yaş arasındaki öğrencilere belirli teorik ve uygulama eğitiminin verilmesidir.

Teknik Lise (*Istituti Tecnici*): Tarım, ticaret, turizm, endüstri ve denizcilik alanlarında eğitim verilir. Eğitim 2+3 yıl olarak düzenlenmiştir ancak bu iki dönem arasında geçme sınavı yoktur.

Meslek Lisesi (*Istituti Professionali*): Tarım, sanayi, el sanatları ve özel hizmetler/ sektörler (mefruşat, pastacılık, müzik aletleri yapımı vb.) olmak üzere dört ana dalda eğitim verilir. Her bir ana dalın altında iş dünyasında önemli yer tutan alt dallar bulunmaktadır. 5 yıl sürer.

Meslek liselerinde son iki yılda verilen eğitim, yıllık toplam 300 – 450 saate varan yoğun mesleki eğitimle desteklenmektedir. Bu eğitim, ağırlıklı olarak sanayide yer alan uzmanlar tarafından verilmekte ve müfredatın önemli bir bölümü iş yerinde deneyim kazanmaya yönelik eğitime ayrılmaktadır. Uygulama faaliyetleri, öğrencilerin ilgili sektörde üretim sürecinde çalışma deneyimi kazanmasına imkan sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Meslek lisesi mezunları aldıkları diploma ile üniversitelere, bölgesel uzmanlık programlarına ve orta öğretimden sonraki diğer programlara geçiş yapabilirler (EARGED, 2003).

2.5.8. Almanya

Alman meslekî eğitim sisteminde, firmaların kiralanarak kullanılması başarılı bir şekilde sürdürülmektedir. Alman meslekî eğitim sisteminin kurumsal şartları ile yüz yüze olan iş dünyasındaki firmaların kiralama ve ödeme davranışları basit yolla modellenmiştir. Almanya’da olduğu gibi iş gücünün büyük bölümü meslekî eğitime devam eder. Çalışma tabanlı eğitimin yararları, deneysel çalışmalarda henüz ölçülmemesine karşın, öğrenmeyi daha verimli yapan bilginin eş zamanlı uygulanması mantıklı sayılabilir. Bu programın başarısı, firmalar ve okullar arasındaki iş birliği ve eğiten ve eğitilenlerin yeterli ve becerikli olmalarına bağlıdır. Millî standartları korumak ve firmaların taleplerini yerine getirerek eğitim yapmak, bugüne kadar Almanya’daki meslekî eğitim sisteminin başarısında önemli faktörlerdir (Lindner, 1998). Almanya’da okul ve fizikî mekânların daha etkin kullanılarak meslekî eğitimin ikili olarak uygulanması yaygın olup oldukça başarılıdır. Bu sistemde mesai günü, iki akademik (Binici, Arı, 2004) zaman dilimine ayrılmakta ve birinci eğitim bittikten sonra değişik yaş gruplarına hitap eden çok amaçlı

programların da içinde olduğu ikinci eğitim başlamaktadır. Bazı güçlükler ikili eğitimin sürdürülmesinde engeller oluşturmaktadır. Bu güçlükler; daha fazla esneklik için eğitimin temini ve sistemin kaynaklarının yenilenmesi için artan finansal baskılardır. Meslekî eğitimde bu ikili sistemin devamlılığının sağlanması, problemlerin çözümü ile mümkündür (Cockrill, 1997).

2.5.9. Karşılaştırma

İncelenen Avrupa Birliği ülkelerinde meslekî ve teknik eğitim sistemlerinde belirgin farklar göze çarpsa da bu ülkeler sistemlerini yenilemeye yönelik olarak reformlar yapmakta ortak ilkeler üzerinde birbirlerine yakınlaşmaktadırlar. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, sanayi sistemleri ve üretim süreçlerine katılma düzeyleri meslekî eğitim anlayışlarındaki bazı farkların oluşmasında etkiye sahiptirler. Bu farklılaşmaya rağmen Avrupa Ülkelerinde meslekî teknik eğitimde belirli ilkelerde birleşme vardır. Bunlar;

1. Meslekî eğitimin geliştirilmesinde bireyin ihtiyacı ile iş imkânları arasında bir denge kurulmasına özen gösterilmeye çalışılmaktadır.
2. Meslekî eğitimin tek başına sanayinin sorunlarını çözemeyeceği görüşünden hareketle iş imkânları ile eğitim ve sosyal politikaların birbirleri ile iç içe girmiş olduğu kabul edilerek sorunların çözümünde bütüncül bir yaklaşım gösterilmektedir.
3. Meslekî ve teknik eğitimin değişen teknolojiye ve örgütsel yapıya uyum sağlayabilmesi için
  - a. Genel eğitimden meslekî eğitime geçişin düzenlenmesi gerektiği.
  - b. Öğrenciye programlara ilişkin olarak daha önce vermiş olduğu kararları yeniden gözden geçirme olanağının tanınması yaygın olarak kabul edilmektedir.
  - c. Bu yönde dikey ve yatay geçişlerin sağlanması yönünde çalışmalar vardır.
4. Meslekî ve teknik eğitimde sosyal tarafların programa katılması yönünde uygulamalar vardır.
5. İncelenen bütün ülkelerde zorunlu eğitim uygulamasının 9 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir.
6. Orta öğretimde geleneksel ve meslekî ve genel eğitimi ayırımı yerine çok amaçlı okullar geliştirilmeye çalışılmaktadır.
7. Zorunlu eğitimden sonra meslekî yönlendirme çalışmalarına ağırlık verilmektedir.
8. Eğitim ile iş hayatı arasında iş birliği çalışmalarına ağırlık verilmekte, karar sürecine

programın geliştirilmesi, uygulama, sınav ve sertifikaların düzenlenmesine katılım sağlamaya çalışılmaktadır.

9. Finansman bütün ülkelerde devlet tarafından karşılanmasına rağmen, işletmelerde uygulanan programlara ve meslekî teknik eğitimin finansmanına sosyal tarafların katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır.

10. Bugün Avrupa Birliği ülkeleri Almanya'da uygulanan uygulama ve teorinin birlikte yer alan ve büyük çoğunluğu işletmelerde geçen eğitimi uygulama yönünde çalışmaları vardır (Aykaç, 2002).

2.5.10. Türkiye'nin Mesleki Teknik Eğitimdeki Mevcut Durumu

Teknolojilerin büyük bir hızla geliştiği ve bilgi patlamasının yaşandığı günümüzde gerek Avrupa Birliğine uyum sağlamak gerekse kalkınmayı sağlamak nitelikli insan gücü ve var olan kaynakların yerinde ve zamanında kullanılmasıyla direk ilişkilidir. Günümüzde bir ülkenin refah seviyesinin yükseltilebilmesi ve ekonomik büyümesinin artırılması tümüyle o ülkenin rekabet gücüne bağlıdır. Rekabet avantajını yakalayabilmek ise yeni iş imkânlarını ve yaşam standartlarını geliştirmeye, yeni teknolojilerin kullanımına ve iyi eğitim görmüş iş gücüne ve kaynakların iyi yönetilmesine bağlıdır.

Bu yönüyle yirmi birinci yüzyılın insanın;

- Bilgi çağının gereklerine uygun,
- Kaliteyi bir hayat tarzı olarak benimseyen,
- Bilgiye hızla ulaşma yollarını bilen ve benimseyen,
- Ekip çalışmasını ve öğrenmeyi öğrenen,
- Bilimsel düşünme yeteneğine sahip,
- Kişilik ve sosyal gelişimleri tamamlanmış olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Özellikle genç bir nüfusa sahip olan Türkiye'de Avrupa Birliği ülkelerindeki serbest dolaşım hakkı ve işçilerin istihdamı açısından nitelikli insan gücü yetiştirmek daha da önem kazanmaktadır. Fakat Türkiye'de uygulanan meslekî eğitim sistemine bakıldığında ise AB'liğine girişte ara insan gücü yetiştirmede yeterli eğitim olanaklarına sahip olmadığı, istihdam piyasasının gereksinimlerine uygun yeterlilikte insan gücü yetiştiremediği görülmektedir. Geleneksel eğitim modeli üzerine kurulmuş olan Türk sisteminde sanayi okul iş birliği yerleştirilemediğinden, meslekî eğitim büyük ölçüde teoride kalmakta ve uygulamada başarılı sonuçlar alınmamaktadır. Meslekî eğitimden yüksek öğretime geçişin

de zorlaşması sonucunda gençlerin büyük çoğunluğu genel eğitime ve yüksek öğretime yönelmekte bu kurumların yetersiz olması sonucunda da üniversiteye giremeyen gençler vasıfsız işçi olarak çalışma hayatına atılmaktadır. Bunlara yönelik olarak da meslek kazandırıcı çalışmalar olmadığı için vasıflı iş gücü sıkıntısı yaşanmaktadır.

Teknoloji ve bilimin çok hızlı bir biçimde gelişmesi ve bu gelişmenin toplumları ve eğitim sistemlerini derinden etkilemesine karşın Türkiye’de uygulanan meslekî eğitim programlarının geleneksel yapı içerisinde kalması, teknoloji ve bilimden uzak seçilmesi, geleneksel usta çırak eğitimine devam edilmesi ve öğrencilerin Anne-baba yönlendirmesi ile üniversitelere yönlendirilmesi sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Ülkemizde hâlâ meslekî eğitime yönelik olarak öğrencilerin yeterli oranda bilgi ve becerileri doğrultusunda yönlendirilmemesi, deneme yanılma yoluyla öğrenmeye yol açmakta, mezun olanlara yeterli hizmet içi eğitim verilmediği gibi yeni bir meslekte kazandırılmamaktadır. Programlar arasında yatay ve dikey geçişlere olanak tanınmadığı için yanlış bir karar veren bireyin bunu düzeltme ve şansı güçleşmektedir.

Türkiye’de işletme-okul iş birliği yeterince geliştirilemediği için işletmenin istediği insan gücü belirlenmemekte, uygulamalarda istenen düzeyde olmamakta ve yeterince denetlenmemektedir. Ayrıca pahalı bir yatırım olan meslekî teknik eğitime devlet tarafından yeterli kaynak aktarılmamakta, işletme ve sektörlerinde yeterince desteği sağlanamadığı için ihtiyaç duyulan bina, tesis ve araç-gereç sağlanamamaktadır.

13 Mayıs 1996 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti “Leonardo da Vinci, Sokrates ve Youth, For Evrope” programına alınmasına karşın buna uygun yeterli çalışmalar yapılmadığı için bu olanaklardan yararlanamamaktadır. Türkiye’nin bu yönde çalışmalarını yoğunlaştırması ve meslekî eğitimini geliştirme yönünde uygun adımları atması gerekmektedir. İhtiyaç duyulmadığı hâlde yetiştirilmeye çalışılan ya da gereğinden fazla yetiştirilen imam hatip, ziraat, yapı gibi meslekler yerine, elektronik bilgisayar, endüstri gibi ihtiyaç duyulan mesleklere ağırlık verilmelidir (Aykaç, 2002).

Gelişmiş ülkelerdeki okullaşma oranlarına bakıldığında orta öğretim düzeyindeki meslek

okullarının sayısı genel eğitim veren orta öğretim okullarının sayısından üç kat fazla iken ülkemizdeki bu oran 1960'lı yıllara kadar korunabilmiş, 1960'lı yıllardan sonra giderek meslek liselerinin okullaşma oranı azalmış ve günümüze gelindiğinde ise meslek okullarının sayısı genel eğitim veren orta öğretim okullarının sayısının üçte biri oranına kadar gerilemiştir. Artan nüfusunda yaratmış olduğu işsizlik ve istihdam sorunu giderek büyümüş ancak bütün bu sıkıntılara rağmen meslek okullarının sayısında artış olmamış dolayısı ile endüstride ve sanayide insan gücünün verimli bir şekilde kullanılması mümkün olmamıştır. Okullaşma oranında yatan sorunun temel kaynaklarından biriside meslek okullarının kurulmasında harcanan maliyetinin diğer okulların yapımında harcanan maliyetin üç katı kadar fazla olmasından ileri gelmektedir.

2.6. MESLEK EĞİTİMİ MODELLERİ

Nitelikli insan gücü yetiştirilmesi, her ülkenin kendi ekonomik, toplumsal, kültürel koşullarına uygun bir biçimde gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Genel olarak, işe yönelik nitelik kazandırmayı amaçlayan mesleki eğitim, orta ve yüksek öğretimde yapılan örgün meslek eğitimi, işyerlerinde çeşitli biçimlerde uygulanan çıraklık, insan gücü geliştirme projeleri, işbaşı eğitimi, okul ve işyerlerinin işbirliğine dayalı ikili eğitim, özel mesleki eğitim kurumları, yaygın mesleki eğitim çerçevesinde ele alınabilmektedir. Bu kurumlar ve yöntemler yoluyla nitelikli insan gücü sunumu (arzı) gerçekleştirilmektedir.

Meslek eğitimi, geniş bir sınıflama içinde ele alındığında "çıraklık eğitimine dayalı", "okula dayalı" ve "hem okula hem işletmeye dayalı, ikili" sistem şeklinde düşünülmektedir (Şahinkesen, 1992).

Başka bir betimlemede mesleki eğitim modelleri, Bürokratik Model (Okul Modeli), Piyasa Modeli, Devlet Kontrollü Piyasa Modeli (İşbirliği Modeli, İkili Model) adlarıyla da belirtilmektedir (Greinert, 1989). Bu tür bir sınıflamada devletin eğitim içindeki rolü ölçüt olarak kabul edilmektedir. Ekonomik işbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) de meslek eğitiminde üç temel model tanımlamaktadır: Bunlar, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İsveç vb. ülkelerde uygulanan, 18 yaşına kadar tam zamanlı örgün eğitimin ağırlıklı olduğu okul modeli; Almanya ve Fransa'da ağırlıklı olarak uygulanan okulda verilen genel eğitimle işe dayalı çıraklık eğitimi sisteminin birlikte uygulandığı ikili (dual)

model ya da işbirliği (Corporatist) modeli; İngiltere'de uygulanan önceki modellerin bazı öğelerinin bulunduğu karma modeldir (Cantor, 1991). Ancak Greinert, karma modelin diğer modellerden alınan bir yapı olduğunu ayrı bir mesleki eğitim modeli olarak ele alınamayacağını savunmaktadır. Buna göre, mesleki eğitim modelleri bürokratik, piyasa ve işbirliği modeli olarak ele alınmalıdır (Greinert, 1989). Türkiye'deki mesleki eğitim ve yetiştirme durumu incelendiğinde, uzun yıllar okul modeli ile piyasa modelinin birbirinden kopuk, ayrı ayrı yürütüldüğü görülmektedir. İmalat sanayisindeki işletmelerin %90'ından fazlasının küçük işletme olduğu ve önemli sayıda işgücü istihdam ettiği düşünüldüğünde, bu işletmelerin kendi bünyelerinde yüzyıllardır var olan eğitim modeli ile kendi çalışanını yetiştirdiği, sanayiye nitelikli eleman açısından bir kaynak olma niteliği taşıdığı belirtilmektedir (Saran, 1988).

Bir yanda küçük sanayi ve işyerleri içinde çıraklık sistemine dayalı olarak kalfa ve usta unvanlarına sahip nitelikli insan gücü yetiştirilirken, öte yanda örgün eğitim sistemi kapsamındaki meslek okullarında nitelikli ara insan gücü yetiştirilmektedir. İki kesim arasındaki geçişleri düzenleyecek bir işleyiş de, yakın zamana değin oluşturulamamıştır. (Baloğlu, 1992), Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte seçilen mesleki teknik eğitim modelinin, okul modeli olması yanında, "erkek teknik, kız teknik, ticaret ve turizm, imam hatip, tarım sağlık gibi ayrı tür, ayrı bina ve ayrı yönetimler altında yürütülen 'ayrı okullar' modeli" olduğunu vurgulamaktadır. Okul modeli, özellikle "ayrı okullar" modelinin yatırım ve yenileme maliyetleri, işletme giderleri açısından en pahalı model olduğu kabul edilmektedir. "Ayrı okulların optimum büyüklükte kurulması ve işletilmesi, öğretmen dağılımı ve kullanımının rasyonel olmayışı ve okul standartlarının bugüne kadar belirlenemeyişinin" seçilen pahalı modelden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Özdil (1990) de, mevcut mesleki eğitim sistemine ilişkin olarak şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

Ne okuldan mezun olan kimse için, ne de bu mezunu istihdam edecek işveren için kolayca tanınabilecek nitelikler sağlamayan yürürlükteki sistem, sadece bu açıdan yetersiz olmakla kalmayıp, uygulamada gereğinden fazla uzatılmış programların ortaya çıkmasına yol açtığından ötürü, aynı zamanda maliyet bakımından da çok pahalıdır. Önemli olan husus eğitim - öğretim süresinin uzunluğu değil beceri standartlarının belirlenmesidir.

Türkiye'de istenilen ölçüde gelişme sağlamamakla birlikte, okul modelinin başarıyla uygulandığı ülkeler bulunmaktadır. Ancak burada öne çıkan konu, örgün ya da okul içi eğitim yoluyla çağ nüfusuna meslek eğitimi kazandırabilen ülkeler , eğitim için çok yüksek düzeyde kaynak ayırabilecek durumda olan Hollanda, İsveç gibi ülkelerdir. Bu nedenle, mesleki eğitimde seçilen modelin, eğitime ayrılacak kaynaklarla uyumlu olması önem taşımaktadır (Baloğlu, 1992).

Kaynak kullanımında etkililik tüm ülkeler için önemlidir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde, daha güçlü bir ekonominin kurulması için yetersiz beslenme ve açlıkla mücadele de çok önemlidir. Bangladeş örneğinde olduğu gibi, yüksek maliyetine ve teknik insan gücünün işsiz olmasına karşın, teknik eğitimde kapasite artırma sürdürülebilmektedir (Ritzen, Balderston, 1975).

Türkiye'de projeler düzeyindeki uygulamalar dışında, okul ve sanayi işbirliğinin kurulması ve örgün meslek eğitimine yaygınlaştırılması, 1986 tarih ve 3308 sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu" nun kabul edilmesinden sonra gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu yasayla, mesleki eğitim sistemi program, örgütlenme, işleyiş ve finansman açısından, yeni bir model içinde düşünülmektedir.

Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası, bir anlamda meslek eğitiminin ikili model kapsamında ele alındığını göstermektedir. Anılan yasa gereğince, Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim, Ticaret ve Turizm Öğretimi okullarında öğrenim gören ve ara insan gücü olarak yetişmesi hedeflenen öğrenciler 1986–1987 öğretim yılından başlayarak "Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi" uygulamasına katılmaktadırlar. Bu uygulamayı düzenlemek üzere "Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Yönetmeliği" hazırlanmıştır. Uygulamaya göre, meslek lisesi öğrencileri; IX. sınıftaki (lise I) öğrenimlerini başarı ile tamamladıktan sonra X.sınıftan (lise II) itibaren mesleklerini seçmekte XII. Sınıftan (lise IV) başlayarak kuramsal derslerini haftada iki gün okulda, uygulamalı eğitimlerini de haftada üç gün işletmelerde görmektedirler. (Çıraklık Ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü)

2.6.1 Mesleki Eğitimde Planlama ve Etkinlik

İşyerlerindeki meslek eğitimi yoluyla, öğrencilerin işe ya da üretime daha iyi hazırlanmış olmaları beklenmektedir. Ancak, belirtilen yasa ile örgün meslek eğitimi konusunda belirli alanlara göre eğitim almaya başlamış, bir anlamda da yönlendirilmiş meslek lisesi öğrencilerinden hareket edilmekte, ekonominin gereksinme duyduğu alanlarda yetiştirmenin yoğunlaştırılması gereği ön plana çıkmamaktadır. Bilindiği gibi, mesleki ve teknik eğitim, ekonominin gereksinme duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirme görevini üstlenmiştir. Bu bağlamda, önemli görev, işgücü piyasası verilerini dikkate alması gereken eğitim planlaması sürecine düşmektedir. Mesleki eğitim planlaması, ekonominin gereksinme duyduğu becerili işgücü için mesleki eğitim sisteminin yardımını sağlama yanında, özürlü olan, düşük ekonomik gelir gruplarında olan kişilerin istihdamının artırılması ve cinsiyet kalıp yargılarını azaltma yönünde de işleve sahip olmalıdır (Benson, 1987).

Pek çok ülkede nitelikli işgücü sağlayan bir süreç olarak mesleki teknik eğitimin geliştirilmesi yönünde planlama çalışmaları yapılmıştır. Kalkınma planları, ortaöğretim düzeyinde genellikle mesleki eğitim okullarının geliştirilmesine öncelik vermişse de, birçok ülkede olduğu gibi genel öğretim öğrenci sayıları daha yüksek düzeyde artış göstermiştir.

Debeauvais (1982), bunun nedenleri arasında iki etkeni önemli görmektedir:

- a) Eğitim planlamasında nitel etkenlerin yeterince dikkate alınmaması,
- b) Planlamanın uygulanan ve uygulanması gereken yönetsel girişimlerden çok hedefler ve maliyetlere bağlı kalarak tahminlere daha fazla önem vermesi.

Türkiye'de Mesleki – Teknik ve genel ortaöğretim arasında plan hedeflerine ters bir gelişmenin yanı sıra, mesleki ve teknik liselerin kendi aralarındaki dağılımı da Türkiye'nin gereksinimleri yönünde olmamıştır. Sanayileşen Türkiye'de sanayiye dönük mesleklere eleman yetiştirmeyi amaçlayan Endüstri Meslek ve Teknik Liseleri öğrenci kapasiteleri ve niteliklerinin artırılması hedeflenmiştir. Buna karşın mezunlarının istihdamında zorluk çekilen ve sanayileşme hedeflerine uygun düşmeyen okullardaki gelişmeler daha hızlı olmuş ve plan hedefleri aşılmıştır. Erkek teknik öğretim içinde de, teknik liselerin

geliştirilmesinde plan hedeflerinin çok gerisinde kalınmıştır. Genel ortaöğretime oranla maliyetleri daha yüksek olan mesleki ve teknik eğitim okulları hedeflerinin gerisinde kalınmasının yanı sıra, üzerinde durulması gereken bir diğer önemli sorun da, mezunlarının önemli bir bölümünün mesleğine uygun bir işte çalışmaması ya da işsiz olmasıdır. Mesleki – Teknik ortaöğretimin sayıca geliştirilememiş olmasının yanında üzerinde önemle durulması gereken konu, mevcut Mesleki – Teknik eğitim kurumlarının verimliliğidir. Eğitim planlaması her tür ve düzeyde eğitimin içeriğini, yöntemlerini dikkate almak durumundadır. Çünkü eğitim dizgesi bir bütün olarak incelenmelidir. Bu anlamda yalnızca öğrenci sayısı ve maliyet üzerinde durularak içsel verimin artırılmasının yetersiz olduğu savunulmaktadır. Kalkınma için eldeki insan kaynaklarının tam istihdam düzeyinde çalıştırılmasını sağlayacak dışsal verim sorunu büyük önem taşımaktadır (Adem, 1978).

Mesleki – Teknik eğitim kurumlarının kendilerine atfedilen önem ve önceliklerine göre etkin olamadıkları, ekonominin gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiremediği, genel kabul gören bir görüş haline gelmektedir. Meslek liselerinin bölümlerindeki dağılımın, ekonomik gelişmeye, kalkınma ve çağdaşlaşmaya uygun olmadığı; birçok mesleki eğitim alanında istihdam – belge ilişkisinin kurulamadığı, meslek lisesi mezunlarının birçoğunun alanları dışında çalıştıkları ya da işsiz kaldıkları şeklinde eleştiriler yöneltilmektedir. Sanayi kesimi açısından bakıldığında da işçilerin eğitim durumunun oldukça düşük olduğu görülmektedir. TİSK'in yaptığı " Çalışma İstatistikleri ve İşgücü Maliyeti " araştırmasının 2005 yılı sonuçlarına göre, okuma-yazma bilmeyen işçilerin (% 0.1) yanı sıra sadece okur yazar işçiler de mevcuttur (% 0.4). Diploma itibarıyla en büyük grubu % 54.6 ile lise (genel ve mesleki) mezunları oluşturmakta, bunu % 24.8 ile ilkokul mezunları izlemektedir. Ortaokul (genel ve mesleki) mezunu işçiler % 13.4 ve yüksek öğrenim mezunları % 6.7'dir. Meslek okullarından mezun işçi sayısının toplam işçi sayısına oranı % 40.2'dir (TİSK yayını, 2005).

Meslek lisesi mezunlarının çok büyük bir bölümünün de, ekonominin gereksinme duyduğu nitelikte ara insan gücü olma yerine, yükseköğretim kurumu mezunu olmak istediği görülmektedir.

2.6.2. Mesleki ve Teknik Eğitimde Planlı Okul Gelişim Modeli

Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Genel olarak bakıldığında, gelişmiş ülkeler, ulusal kalkınma çabalarının gerektirdiği insan kaynaklarını istenilen nitelik ve nicelikte yetiştirmiş durumdadır. Buna karşılık, geri kalmış ülkelerin çoğu insan kaynaklarını yetiştirme konusunda sorunlar yaşamaktadırlar.

Bilginin hızla artması, iletişim olanaklarının çoğalması, teknolojinin yaygınlaşması eğitimden beklentileri de değiştirmiştir. Yirmi birinci yüzyılda yetişkin, kalifiye insan gücü en önemli rekabet unsuru olarak görülmektedir. Rekabet gücü olan işletmelerin teknolojiyi, mal ve hizmeti, coğrafi sınır tanımayan bir pazara zamanında ve kalite standartlarına uygun olarak üretmesi gerekmektedir. Bu durum nitelikli işgücü ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Toplumsal kalkınmayı gerçekleştirebilecek nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi büyük ölçüde eğitim kurumlarının görevidir. Eğitim kurumlarının bu görevi yerine getirebilmeleri için yapacakları eğitim faaliyetlerini ayrıntılı olarak planlamaları gerekir. Bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de bölgelerin ve yörelerin eğitim ihtiyaçları birbirinden çok farklıdır. Ülke genelinde standartlar dikkate alınarak yöresel düzeyde işverenin, tüketicinin ve öğrencinin ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Bunun için okulun programları; planlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme etkinliklerine katılması gerekir (Erhun, 2003).

2.6.2.1. Okul Yapısı

Eğitim, okulun bulunduğu yörenin ihtiyacından kopuk olarak düşünülemez.

Eğitimin asıl işlevi; değişen ihtiyaçlara, okulun bulunduğu yörede ortaya çıkan önceliklere, toplumu meydana getiren grup ve bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun eğitim hizmeti sunmaktır. Okullarda uygulanan eğitim programlarının ve bu programlara kabul edilecek öğrenci sayılarının, iş hayatının insan gücü talepleri doğrultusunda tespit edilmesi gerekir.

Eğitim, üretim ve istihdam arasında sağlıklı dengelerin kurulamaması mesleki eğitimin etkinliğini olumsuz yönde etkiler.

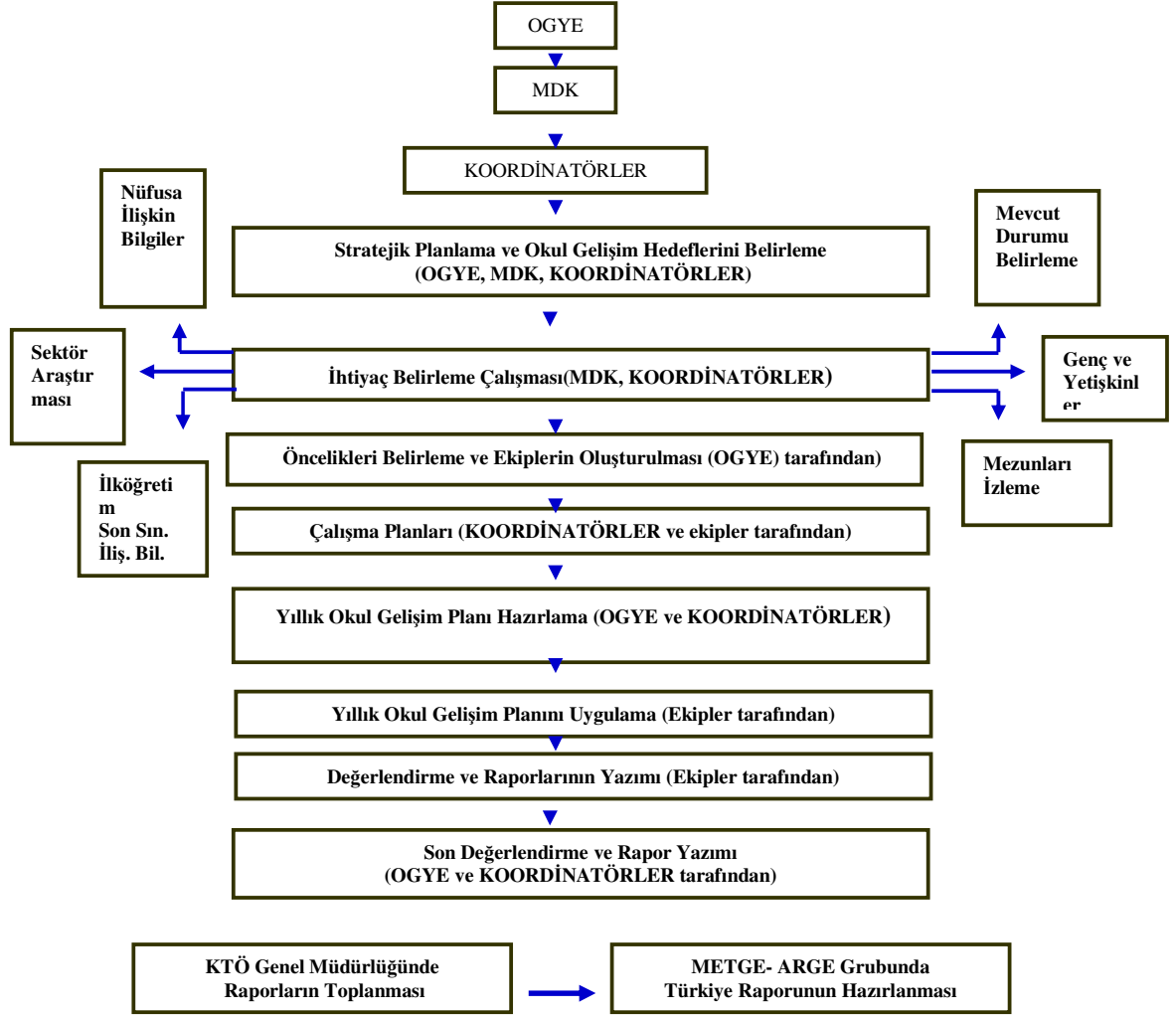
Bir okulun eğitim programlarını plânlayabilmesi ve toplanan verilere dayalı olarak genel amaçlarını belirleyebilmesi için, çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması ve bu bilgileri değerlendirilmesi gerekir. Bunun için yörenin nüfus ve eğitim durumu üzerinde çalışılmalı, işgücü analizleri yapılmalı, yöredeki gelişmeler belirlenmelidir.

Yöredeki işletmelerin işgücü ihtiyacı saptanmalı ve eğitim kurumlarının kapasiteleri incelenmelidir. Bütün bu bilgiler toplandıktan ve analiz edildikten sonra, yörede hangi programların açılacağı veya hangi programların geliştirilebileceği kararı verilmelidir.

Yerel düzeyde yapılacak bu araştırmalarla, ihtiyaçlara açıklık getirilmesi ve sunulan hizmetin yörenin ihtiyaçları ile tutarlı olması sağlanmalıdır. Verimli insan gücünü en etkin biçimde kullanılabilmesi için açılacak programların günün koşullarına uygun biçimde geliştirilebilmesine olanak sağlanmalı, programların günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek esnekliğe sahip olması gerekmektedir. Ayrıca bu programlarda görev alacak ve öğrencilerin eğitimini gerçekleştirecek eğitimci kadrosunun da yöre koşullarını ve özelliklerini tanıyan, bu koşullara uyum sağlayabilecek nitelikleri taşıyan kişilerden oluşturulması gerekmektedir. Bu koşullarda görev yapacak eğitimcilerin yöre koşullarına göre hazırlanacak akademik eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir. Eğitimci kadrosu oluşturulurken yalnızca yöre koşullarına uyum sağlaması amaçlanmamalı, aynı zamanda bu koşulların daha da iyileştirilebilmesi için çözümler üretebilen kişiler olması da gerekmektedir (Erhun, 2003).

Yerel düzeyde yapılacak eğitimlerin ve bu eğitimleri verecek olan eğitimcilerin bilimsel teknolojik gelişmelere açık olması sağlanmalı, bu gelişmelerden yararlanabilmeleri içinse gerekli çalışmalar aralıksız olarak yapılması gerekmektedir. Bunun için düzenlenecek hizmet içi eğitimlerine katılımların belli bir düzeyde olması sağlanabilmelidir. Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü mesleki ve teknik eğitim kurumlarını daha çağdaş ve sektördeki gelişmelere paralel bir yapıya kavuşturmak amacıyla Plânlı Okul Gelişim Modelini gerçekleştirmiştir.

Plânlı Okul Gelişim Modeli ile paylaşımcı yönetim anlayışı ve işbirliğine dayalı çalışma sistemi benimsenmiş, sürekli olarak kendi kendini değerlendiren, değerlendirme sonuçlarına ve iş hayatındaki gelişmelere göre plânlı ve sürekli gelişim anlayışını benimseyen bir okul yapısı amaçlanmıştır.

Şekil 1. Plânlı Okul Gelişim Modeli

Bu amaca ulaşabilmek için okullarda yeni organizasyonlar oluşturulmuş, okul müdürünün uygulamaya yönelik yetkileri artırılmıştır. Okulun çevre ile işbirliğini gerçekleştirmek, okula finans kaynakları sağlamak, okul ile ilgili yerel kararlar almak gibi etkinlikleri gerçekleştirmek için her okulda Okul Gelişimi Yönetim Ekibi (OGYE) ve Meslek Danışma Kurulu (MDK) oluşturulmuştur. Okul-sanayi arasındaki işbirliğini koordine edecek sektör koordinatörü, programların geliştirilmesi ile ilgili program koordinatörü,

öğrencileri mesleğe yönlendirme ve mezun olan öğrencileri izleme çalışmalarını yürütecek meslekî rehber yeni okul organizasyonu içinde yer almıştır.

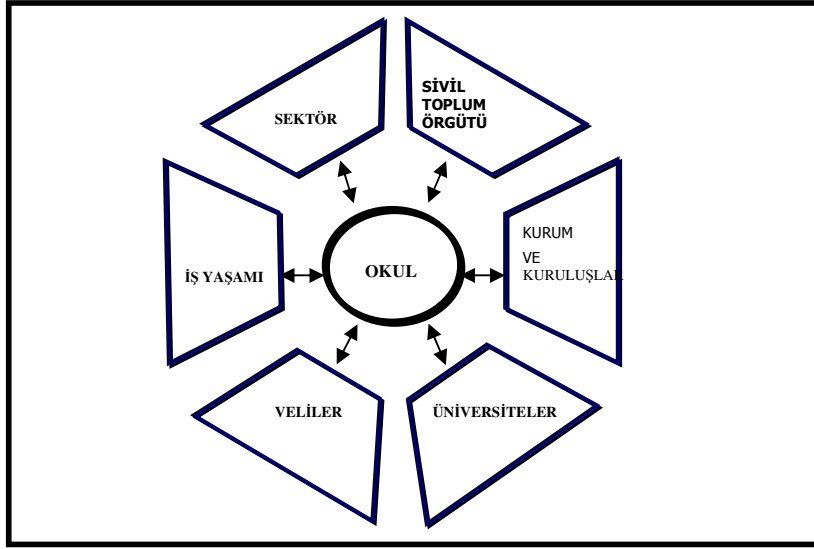
Plânlı okul gelişim modeli ile; yerel düzeyde eğitim ihtiyaçlarını belirleyen, ihtiyaca uygun modüler program geliştiren, çevrenin katılım ve işbirliğini sağlayan, yerel düzeyde yetki ve inisiyatif kullanan, öğrencileri iş hayatı ve yüksek öğrenim seçenekleri hakkında bilgilendiren, mezunlarını izleyen, mevcut kaynaklarını etkili ve verimli kullanan, yeni kaynaklar yaratan, personelin sürekli eğitimini sağlayan, yaşam boyu eğitim felsefesini ve tam gün, tam yıl çalışma prensibini benimseyen bir okul yapısı gerçekleştirilmiştir.

2.6.2.2 Okul Çevre İşbirliği

Ekonomik sektördeki gelişmeler ile eğitim sistemi arasında yakın ilişkiler bulunmaktadır. Çağımızdaki teknolojik gelişmeler ve iletişim olanakları dikkate alındığında sanayinin yaşayabilmesi, büyük oranda işletmelerin rekabet edebilme gücüne bağlıdır. İşletmelerin yenilikleri sürekli izlemeleri ve değişikliklere en kısa zamanda uyum sağlayabilmeleri gerekir. İşletmelerin hızlı değişikliklere uyum sağlayabilmeleri yüksek kaliteli iş gücüne sahip olmalarına bağlıdır. Bunun için işletmelerin yenilikleri yakından izlemesi, meslek okullarının da işletmelerle sürekli bilgi alış verişi sağlamaları ve iş hayatında meydana gelen değişiklikleri en kısa zamanda eğitim programlarına yansıtabilmeleri gerekir.

Okul-sanayi işbirliğinde temel amaç, sanayide bugün ve gelecek için ihtiyaç olan becerilerle, okullarda kazanılan beceriler arasındaki farklılığı azaltmak ve mevcut sistemin etkinliğini ve verimliliğini yükseltmektir. Diğer bir deyişle, uluslar arası işgücü piyasasında rekabet edebilecek yüksek kaliteli işgücünü hazırlamaktır (Erhun, 2003).

Plânlı Okul Gelişim Modeli ile; genel müdürlüğümüze bağlı her okul, iş hayatı, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, veliler, kurum ve kuruluşlarla iletişim ve iş birliği içinde çalışarak buldukları bölgede eğitim hizmeti vermektedirler.

Şekil 2. Okul-Çevre İşbirliği

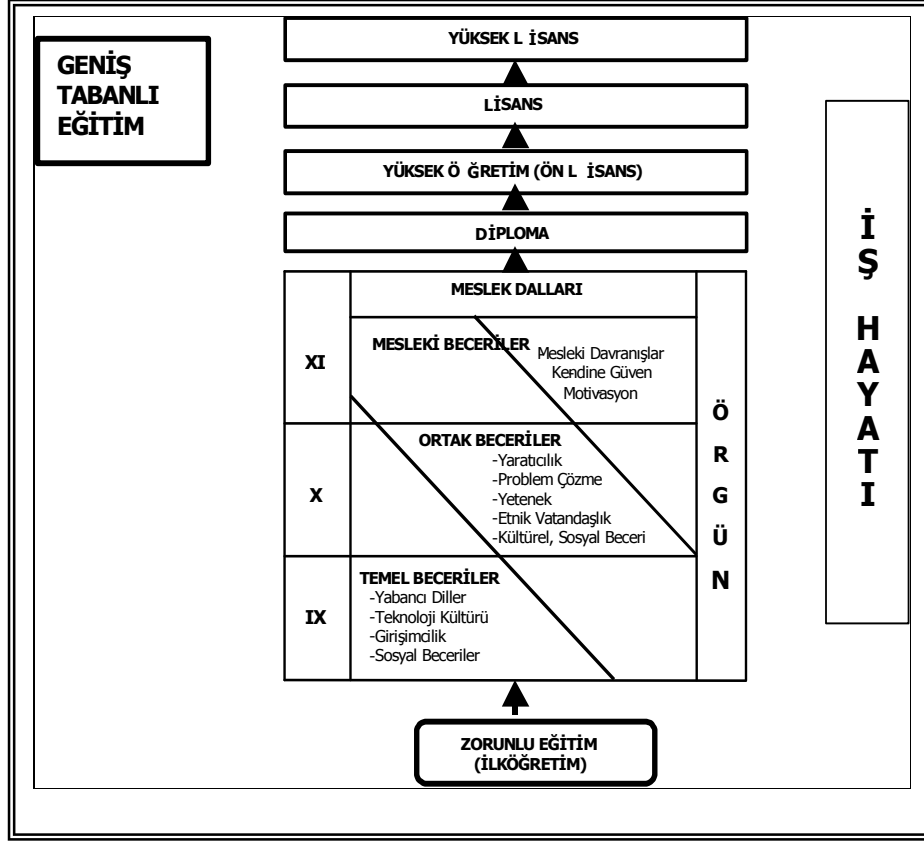
Okulun çalışmaları konusunda çevreyi bilgilendirme, çevrenin maddi ve manevi desteğini sağlama, okul-çevre işbirliğinin gereğini ve önemini hissettirme, çevrenin ilgi-istek ve ihtiyaçlarını değerlendirme, çevre ile bilgi alış-verişinde bulunarak tecrübelerinden yararlanma, okulda yürütülen faaliyetlere çevrenin desteğini sağlama gibi etkinlikleri başarıyla yürütmektedirler.

Bu yeni yapılanmada çevrede meydana gelen değişikliklere duyarlı, gerekli kararları verebilen, gelişmeleri en kısa zamanda programlara yansıtabilen bir okul modeli oluşturulmuştur. İl ve okul seviyesinde iş hayatının karar sürecine etkili bir biçimde katılımına imkan verilmiştir (Kılıç, 1998).

2.6.2.3. Geniş Tabanlı Program

Eğitim bireyin yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Yaşam boyu eğitimde, birey ne zaman ve ne kadar eğitime ihtiyaç hissederse, ona istediği eğitimin götürülmesini zorunlu kılar. Her şeyi bir defada okulda vermek yerine, temel becerilerden sonra bireyin iş hayatına gitmesine ve daha sonra ek beceriler için tekrar okula gelmesine imkan sağlanmalıdır. İşletmeler günümüzde hızlı değişikliklere uyum sağlayabilmek için, işletmenin en üst kademesindeki sorumlu ile en alt kademesinde çalışan işçi arasındaki yönetimsel kademeleri azaltma yönüne gitmektedirler. Eski örgütsel yapıda üretimde çalışan bir işçi dar alanda uzmanlaşmıştı ve üretime ilişkin kararlara katılma yetkisi yoktu

veya çok sınırlıydı. Yeni yaklaşımlarda ise işçi daha geniş tabanlı eğitilmekte ve daha çok sorumluluk alması beklenmektedir.

Şekil 3. Geniş tabanlı eğitim

Bu yaklaşımlardan yola çıkarak mesleki eğitimde programların hızlı teknolojik değişimlere uyumu kolaylaştıracak şekilde geliştirilmesi ve esnek bir yapıya sahip olması gerekir. Birbiri ile ilişkili mesleklerin ortak becerilerinden meydana gelen geniş bir tabanla başlamalı ve daha ileri aşamada bireyin uzmanlık alanını daraltacak şekilde düzenlenmelidir. Örgün ve yaygın eğitim programları arasında geçişler sağlanmalıdır. Eğitim sistemi bir bütün olarak plânlanmalı, sistemi meydana getiren çeşitli programlar arasında yatay ve dikey geçiş yolları belirlenmelidir. Bir alandan diğer bir alana bilgi ve beceri transferi kabul edilmelidir.

Plânlı Okul Gelişim Modeli ile; ilk yıllarda bilimsel ve temel bilgiler veren, son yıllarda meslekî bilgilerle uzmanlık alanlarına yönelten, meslekler arasında yatay ve dikey

geçişlere imkan sağlayan geniş tabanlı bir yapı oluşturulmuştur. Bu yapı ile dallar arasında geçişler, diploma programından sertifika programına geçişler, sertifika programından diploma programına geçişler, iş hayatından programlara geçişler mümkün olmaktadır.

2.6.2.4. Meslek Standartları

Meslek standardı, belirli bir işi tam olarak yapabilmek için gereken bilgi ve becerilerle ilgili asgari nitelikleri tanımlayan standartlardır. Bireylerin meslekî eğitimde kalite ve standartlaşma ile sektörün çalışanlardan beklediği yeterliliklere sahip kişiler olarak yetiştirilmesi, meslek standartlarını esas alan eğitim çabalarına bağlıdır. Bu nedenle meslekî ve teknik eğitim programları, eğitimi yapılacak mesleğin standartlarına dayalı olarak geliştirilmelidir. Ulusal düzeyde eğitimin kalitesi ve bütünlüğü, ilgili tarafların katılımı ile geliştirilen ve ülke düzeyinde uygulanan eğitim standartları ile korunur. Her mesleğin standartları belirlenmeli ve bu standartları kazandırmaya yönelik eğitim programları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Böylece eğitimi tamamlayanların iş dünyasının aradığı niteliklere sahip ve istihdam şansları artmış bireyler olması kaçınılmazdır. Plânlı Okul Gelişim Modelinde hazırlanan programlarda, Türk İş Kurumu, Türk Standartları Enstitüsü ve Meslek Standartları Komisyonu tarafından hazırlanmış olan meslek standartlarından yararlanılmıştır. Meslek standardı olmayan mesleklerin; meslek tanımları, meslek seviyeleri, meslekte yapılan işler ve işlemler belirlenerek sektörün iş gücünden beklediği yeterlikler programlara yansıtılmıştır (Erhun, 2003).

2.6.2.5. Modüler Öğretim

Gelişen ekonomi ve teknoloji iş gücünde yeni yeterlikleri gerektirmektedir. Bu yeterlikleri meslekî eğitimin kazandırması beklenmektedir. Eğitim ile kazanılan uzmanlıkla meslekî uzmanlık arasındaki bağlantı genel olarak güçlendirilmelidir. Hepsinden önemlisi de sektördeki meslek elemanlarının beceri gereksinimleri süratle değişmektedir.

Gençlerin meslekleri ile ilgili beklentileri giderek değişmektedir. Okullardan ayrılanlar, genel eğitimde başarısız olanlar, işsizler, yeniden çalışma yaşamına dönen yetişkinler, becerilerini güncelleştirmek isteyen işçiler ve öğrenciler mesleki eğitime ihtiyacı olanların çeşitliliğini daha da artırmaktadır.

Ulusal standartlar doğrultusunda bölgesel farklılıklar meslekî ve teknik eğitime yansıtılabilmeli ve meslekî eğitim faaliyetleri yerel düzeyde de yürütülebilmelidir.

Değişen koşullara hızla uyum sağlayabilmek için meslekî ve teknik eğitimcilerin geniş bilgi ve beceri birikimine sahip olmaları gerekir. Geleceğin nitelikli iş gücünü yetiştirmeyi amaçlayan meslekî ve teknik eğitimin geniş tabanlı, meslekî yeterliklere dayalı, yenilenen ya da değişen mesleklere uygun biçimde, öğrencilerin sürekli eğitimi için temel oluşturması gerekmektedir.

Günümüzde mesleklerin değişim ile karşı karşıya olması ve daha karmaşık bir yapıda bulunmaya başlaması nedeniyle, meslekî yeterliklerin de geniş tabanlı bilgilere, becerilere ve tavırlara dayalı olmasını ve programların buna göre geliştirilmesini zorunlu hâle getirmektedir (MEGEB, 2006).

Birbiri ile ilişkili alanlar ve meslekler bütünleştirilerek meslek grupları oluşturulmaktadır. Meslek grupları, birbiriyle ilişkili birçok meslek alanını kapsayan sektörel bir bütündür. Meslek grupları etrafında planlanan eğitimde, öğrenci kazandığı bilgi ve becerileri geniş bir alanda kullanabilmekte ve değişikliklere kısa sürede uyum sağlayabilmektedir.

Programların modüler esasa dayalı olarak bir bütünlük içinde, meslek standartlarını da kapsayacak şekilde ele alınabilmesi için meslekler; meslek gruplarına, meslek alanlarına ve meslek dallarına göre sınıflandırılmalıdır.

Geleneksel meslekî ve teknik eğitim sistemi bireysel öğretim açısından esnek, etkin ve verimli değildir ve çok da pahalıdır. İnsanların maruz kaldıkları bilgi yoğunluğuna bakıldığında, izole bir öğrenme süreci öğrencinin bütünsel gelişimine katkıda bulunmaktan çok uzaktır. Eğitim programının yapısının çok daha uygun düzenlenmesi gerekir. Öğrenci belirli sınırlar içerisinde istediği konuyu, istediği yerde ve kendine uygun bir hızda öğrenebilmelidir. Modern iletişim araçları buna olanak tanımaktadır.

Eğitsel amaçları, toplumun, endüstrinin ve hizmet kurumlarının taleplerine uygun olarak düzenlemek, eğitim programının esnek yapıda olmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda eğitim programının modüler hazırlanması iyi bir seçenek olarak görülmektedir. Ancak, modüler program, geleneksel programların parçalara bölünmesi değildir.

Modüler program yaklaşımı; değişikliklere kısa sürede cevap verebilen, esnek bir yapıya sahip olması nedeniyle tercih edilmektedir. Modüler programların içerikleri modüllerden oluşmaktadır. Modül; sonunda bir işin bir parçasını temsil eden bir yeterlik kazandıran, öğrenme bütünüünün bir parçasını kapsayan, öğrenme amaçlarına ve içeriklerine sahip bir öğrenme birimidir.

Türkiye’de bu doğrultuda Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) 2004–2005 eğitim ve öğretim yılından itibaren pilot okullarda uygulanmaya başlanmıştır.

MEGEP; millî eğitim sisteminde uygulanan, yüksek bütçeli, uzun süreli, sektör ve sosyal ortaklar açısından geniş katılımın sağlandığı projelerden biridir. Bu proje çerçevesinde, özellikle meslekî ve teknik eğitim programlarının hazırlanmasında ülke çapında ve oldukça geniş kapsamlı sektör analizleri yapılmış, başta değişik sektörlerden olmak üzere ilgili birçok kurum ve kuruluşun temsilcileri çalışmaların her aşamasına aktif olarak katılmışlardır.

Projenin hedefleri ülkemizin meslekî ve teknik eğitim konusundaki ihtiyaçlarına büyük oranda cevap verecek şekilde oluşturulmuştur.

MEGEP çerçevesinde;

1. Ulusal ve uluslararası temel yeterliklere sahip meslek elemanları yetiştirmek,
2. Yabancı dil bilen ve meslekî gelişmeleri izleyebilen meslek elemanları ve bireyler yetiştirmek,
3. Kurum ya da okul türü ayrımı yapılmaksızın tüm meslekî ve teknik eğitim kurumlarının hepsinde mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazandırmak,
4. Bölgesel farklılıklar ve ihtiyaçlara cevap verecek esnek bir program yapısı oluşturmak,
5. Bireylerin farklılıklarına ve özelliklerine uygun seçenekler sunan program yapısı geliştirmek,

6. Öğrencilere yatay ve dikey geçiş olanakları tanıyan esnek bir program yapısı tasarlamak,
7. Meslekî yeterlikleri ve akademik yeterlikleri yüksek olan öğrencilerin yüksek öğrenime geçişlerine olanak tanımak,
8. Sektör beklentilerine cevap veren meslekî yeterliklere sahip meslek elemanları yetiştirmek,
9. Yaşam boyu öğrenme ilkesi doğrultusunda bireylere farklı koşullara göre seçenekler sunan programlar geliştirmek,
10. Uluslararası geçerliği olan meslekî ve teknik eğitim programları geliştirmek,
11. Her yaşta ve her düzeydeki bireye meslekî ve teknik eğitim olanakları sunan programlar geliştirmek,
12. Bireylerin yetenekleri, ilgileri, tercihleri ve kariyer beklentilerine yönelik imkânlar tanıyan programlar geliştirmek hedeflenmiştir.

Bu hedefler doğrultusunda programlar;

- Geniş tabanlı ve alan/dal ve sertifika esasına göre,
- Alan ve dal programları arasında esnek geçişleri imkân veren,
- Örgün eğitimle birlikte yaygın eğitimde ve hayat boyu eğitimde de etkili olarak kullanılabilme esnekliği olan,
- Yeterliğe göre değerlendirme ve yeni teknolojik gelişmeleri modüler öğretim programları sayesinde kısa sürede öğretime yansıtabilme özelliğine sahip,
- Öğrenci merkezli, öğrenciye daha aktif olma ve kendi hızına göre öğrenme olanağı tanıyan,
- Program geliştirme sürecinde iş piyasasının ve sosyal ortakların aktif katılımına da yer verilerek geliştirilmiştir.

Çerçeve öğretim programları meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarına yönelik olarak diploma programı şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca tüm alanlarda alanların altında yer alan diğer tüm meslekler için sertifika programı olarak kısa süreli kurslar düzenlenmiştir. Diploma ve sertifika programlarında alandaki aynı modüller kullanılacaktır. Mesleğin seviyesine göre kazandırılması gereken yeterlikler hangi eğitim programında olursa olsun aynı modüller ile kazandırılacaktır. Böylelikle meslekî yeterliklere bağlı olarak mesleklerin seviyelerine göre, eğitimde yatay ve dikey geçişler ile meslekî belgelendirme kolaylıkla sağlanabilecektir.

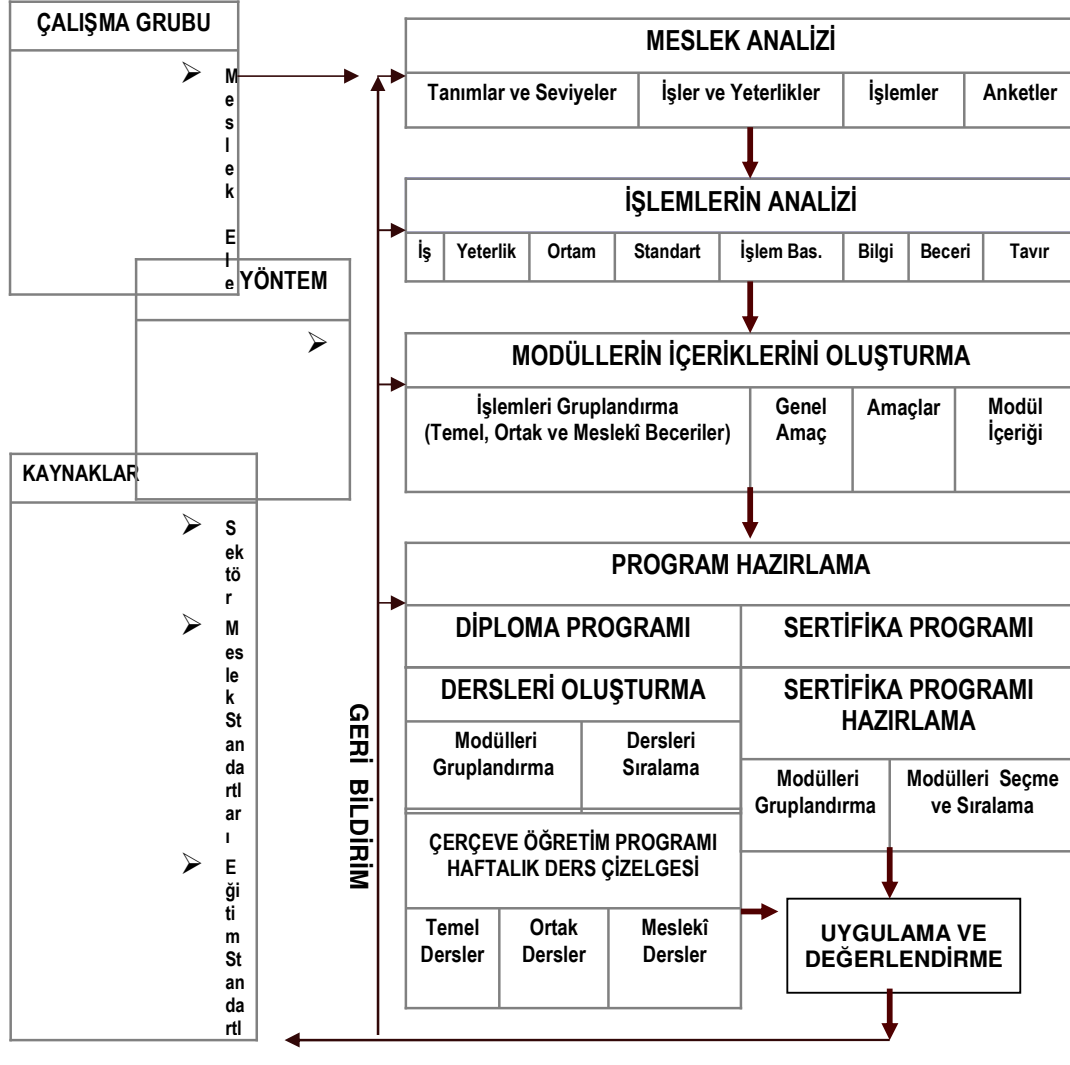
MEGEP kapsamında programlar, uluslararası meslek sınıflandırması doğrultusunda, meslek standartları, eğitim standartları ve meslekî yeterliklere göre hazırlanmıştır. Bu nedenle uygulamalarda bu standartlar ve yeterlikler sürekli dikkate alınmalıdır (MEGEB, 2006).

Proje kapsamında hazırlanarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 07.09.2005 tarih ve 324 sayılı Kararı ile kabul edilen çerçeve öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri pilot okullarda 2005–2006 öğretim yılından itibaren kademeli olarak uygulamaya konmuştur.

17 alanda 64 dalda çerçeve öğretim programları geliştirilmiş, TTK Başkanlığı tarafından onaylanarak 2005–2006 öğretim yılından itibaren tüm meslekî ve teknik eğitim kurumlarında kademeli olarak uygulamaya konulmuştur. Diğer alanlarda; sektörde yapılan iş piyasası araştırmaları, alan ve meslek analizleri sonucunda ortaya çıkan meslekî yeterlikler doğrultusunda program geliştirme çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmaların sonunda tüm programların 2006–2007 öğretim yılı'ndan itibaren uygulamaya girecek şekilde tamamlanması planlanmaktadır.

YETERLİĞE DAYALI MODÜLER ÖĞRETİM PROGRAMI GELİŞTİRME

Şekil 4. MEGEP program geliştirme süreci

Öğretim programı geliştirme süreci:

- Sektör araştırması, alanlar ve altında yer alan mesleklerin belirlenmesi
- Meslek standartlarının incelenmesi
- Meslek profillerinin belirlenmesi
  - Meslek tanımı ve seviyelerinin belirlenmesi

-Meslek elemanının görev, iş, yeterlik ve işlemlerinin belirlenmesi

- İşlemlerden anketlerin oluşturulması
- Anketlerin uygulanması ve değerlendirilmesi
- Uygulanmış ve değerlendirilmiş anketlerin ve işlemlerin kontrol edilmesi ve düzeltilmesi
- Meslek elemanlarının iş, işlem ve yeterliklerinin kontrol edilmesi
- Mesleklerin yeterlik tablosunun oluşturulması
- İşlemlerin analiz edilmesi
- İşlemlerin gruplandırılarak modüllerin oluşturulması

1-İşlemleri Gruplandırma

Temel işlemleri gruplandırma (Tüm alanlar için ortak olan becerileri kazandıracak ve ilk yıllarda uygulanacak modüller)

Alan ortak işlemleri gruplandırma (Alandaki tüm dallarda ortak olan becerileri kazandıracak ve öncelikle ilk yıllarda uygulanacak modüller)

Dala özel işlemleri gruplandırma (Meslekî ve uygulamaya yönelik becerileri kazandıracak ve son yıllarda uygulanacak modüller)

2-Modülleri Oluşturma

Her gruptaki işlemleri; birbiri ile ilişkili, birbirini takip eden veya birbirinin ön koşulu olacak ve sonuçta yeterlilik kazandıracak şekilde gruplandırılarak modüllerin oluşturulması

-Modüllerin amaçlarının ve içeriklerinin yazılması

-Modül kitaplarının yazılması, basımı ve dağıtımının yapılması

- Programı Oluşturma

1-Çerçeve Öğretim Programı Hazırlama

-Modülleri gruplandırarak dersleri oluşturma

-Ders bilgi formu hazırlama

-Dersleri haftalık ders çizelgesine yerleştirme

2-Sertifika Programı Hazırlama

-Meslekî yeterliklerin kontrol edilmesi

-Yeterliklere uygun modüllerin belirlenmesi/seçilmesi

-Programın süresinin planlanması

- Program kitabını düzenleme
- Uygulama, değerlendirme ve geri bildirim
- Program sürecinde yeterlikler önemlidir. Yeterlik tabloları iş hayatına paralel olarak sürekli güncellenerek gelişmeler programlara yansıtılır.

2.6.2.6. Meslekî Ve Teknik Eğitimi Etkileyen Faktörler

Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerdeki nitelik ve niceliğin değişimine ayak uydurabilme meslek öncesi eğitimin önemini artırmıştır. Meslekî ve teknik eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini artırmıştır (Şimşek, 1999). Bilgi patlamasıyla birlikte bazı meslekler ömrünü tamamlamış ve yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Burada önemli olan, bireylerin artan bilgiyle birlikte meslekî yaşamlarındaki yeniliklere uyumlarını kolaylaştıracak gerekli bilgi, beceri ve tutum kazandıracak bir eğitim almaları sağlanmasıdır.

Ulusal ve evrensel düzeyde meydana gelen değişiklikler meslekî ve teknik eğitimi de etkilemektedir. Değişimin meydana getirdiği sonuçlar bir bakıma gereksinimlerin ortaya

çıkışının bir göstergesi durumundadır. Özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan birçok ülkede işsizlik sorunu bunlar arasında yer almaktadır. Hızlı nüfus artışı buna karşın sanayileşmede geri kalınması toplumdaki işsizliği artırmaktadır. Bu işsizlerin büyük bir kısmının da vasıfsız olması üretken iş gücü oranının azlığına neden olmakta sonuçta ise birçok sosyal problemi beraberinde getirmektedir. Bu noktada eğitim kurumlarına büyük görev düşmektedir. Eğitim kurumları işsizlik problemlerine gerekli hassasiyeti göstererek niteliksiz ve üretime katkıda bulunmayan nüfus oluşumuna engel olabilmelidir. Burada meslekî ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirerek hem istihdam sorununa hem de sektörler arasındaki dengenin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir (Kazu, Demirli, 2002).

BÖLÜM 3

MESLEK SEÇİMİ ve MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

3.1. MESLEK SEÇİMİ

Meslek seçimi; bireyin kendisine uygun olan meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip, tercih edilen meslekler arasından, girme olasılığı en yüksek olana yönelmesidir. Bireyin, zihinsel, fiziksel yeteneklerini, becerilerini, ilgilerini, ihtiyaçlarını ve ekonomik durumunu göz önüne alarak seçim listesindeki seçenekleri belirlemesi gerekir.

Meslek, kazanç elde etmek için yapılan faaliyet olarak tanımlansa da insanların meslek edinmelerinde tek etmen kazanç değildir. Meslek bireye bağımsızlık, güvence, bir gruba ait olma, tanınma gibi gereksinimlerini karşılama olanağı da sağlar. Bunlardan daha önemlisi mesleğin *özü gerçekleştirme* yolu olmasıdır. Sağlıklı insan çalışarak, bir şeyler üreterek gizli güçlerini kullanır ve geliştirir, bundan haz ve doyum sağlar. Bunun için paraya gereksinimi olmayan insanların da bir meslek edinip çalıştıklarını, bazı kimselerin az gelir getiren bir mesleği daha çok gelir sağlayabilecekleri mesleklere tercih ettiklerini görmekteyiz. Çünkü meslek para kazanmanın ötesinde, gizli güçleri kullanma, dünyayı güzelleştirme aracıdır (Kuzgun, 2006).

Sağlıklı bir meslek seçimini belirleyen etmenlerden biri olan yetenek, belli bir alandaki öğrenme gücü olarak ifade edilebilir. Bireyler arasında yetenek farklılığı olduğu gibi bireyin sahip olduğu yetenek düzeyleri arasında da önemli farklar vardır. Meslekler genel zeka, sayısal, sözel, soyut, mekanik ve görsel algılama (uzay ilişkileri) yetenekleri açısından üst, orta ve alt düzeyde farklılık gösterirler. Önemli olan, bireyin bu farklı yeteneklerden hangisinde üst, orta ve alt düzeyde olduğunun farkına varması; bir başka deyişle kendini tanımasıdır. Ancak bireyin sadece sahip olduğu yetenekleri tanıması, sağlıklı bir seçim için yeterli değildir. Yönelmeyi düşündüğü mesleklerin de ne tür ve ne düzeyde yetenek gerektirdiğini bilmesi ve kendi yetenekleri ile mesleğin gerektirdiği yetenekleri uzlaştırabilmesi gerekir. Meslek seçiminde ilgilerin de göz önünde bulundurulması önemlidir. İlgi, bir kimsenin özel bir çaba harcamadan hatta kısıtlayıcı koşullar altında dahi, dikkat ettiği, gözlemlediği ve zevk alarak yaptığı faaliyetlerdir. Ekonomik kazanç ve ihtiyaçların meslek yoluyla karşılanması kadar ilgiler de mesleki

doyumda rol oynar. Yetenek ve ilgilerin dışında dikkate alınması gereken başka faktörler de vardır; cinsiyet, akademik özgeçmiş, sosyo-ekonomik durum, psikolojik ihtiyaçlar, tutumlar, değerler, kişilik özellikleri gibi.

Meslek ise, bilindiği üzere, bir bireyin çalışma ömrü boyunca sürdüreceği etkinliklerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu nedenle bir bireyin mesleğini seçmekle genel yaşam biçimi konusunda da bir seçim yapmış olduğunu söylemek hatalı olmaz, çünkü meslek, bireyin genellikle yaşamını nasıl bir çevrede geçireceğini ve kimlerle etkileşimde bulunacağını belirleyen boyutlara da sahiptir. İnsan yaşamında böylesine önemli etkileri olan bir kararın iyice düşünülmeden verilmesi, düş kırıklığına, mutsuzluğa ve başarısızlığa yol açabilmektedir. Yükseköğretim hem birey hem de devlet açısından pahalı bir yatırımdır. Ayrıca yükseköğretime giriş, sınavla sınırlandırılmıştır ve hatalı bir karardan dönmek çoğu kez mümkün olmamaktadır. Bu nedenlerle bir gencin, girmek istediği yükseköğretim programlarını belirlemede ve bu programlardan birine girebilmede çok dikkatli davranması gerekmektedir.(Kuzgun, 1998)

Meslek seçimi; şansa bağlı, anlık bir olgu değil, bir süreçtir. Seçimin sağlıklı olması; bireyin kendini ve meslekleri objektif olarak tanıyabilmesine, bilgi toplamasına, karar verme becerilerini geliştirebilmesine, kararları için plan yapabilmesine ve uygulayabilmesine bağlıdır (Çelik, 2006).

3.2. Meslek Seçiminin Kişinin Yaşamındaki Yeri ve Önemi

Meslek seçimi, bireyin hayatında verdiği en önemli kararlardan biridir, çünkü bireyin hayatının üçte biri mesleki etkinlikleri içermektedir. Meslek, sadece bir para kazanma, geçim sağlama yolu değil, belki bunlardan da önemlisi bireyin kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme yoludur.

Meslek kişinin kimliğinin en önemli kaynağı olup, aynı zamanda onun çevresinden saygı görmesine, toplumda bir yer edinmesine ve işe yaradığı duygusunu yaşamasına olanak sağlar. Meslek etkinlikleri ile kişi kapasitesini kullanır, bir şeyler üretir ve yaratır. Bu etkinliklerden duyulan haz ve sağlanan doyum genel yaşama da yansır. Aynı şekilde, çalışma yaşamındaki huzursuzluk ve doyumsuzluk da kişinin psikolojik sağlığını bozar.

Çalışma yaşamındaki mutsuzluğun en önemli nedeni ise kişinin seçtiği mesleğin niteliklerine uygun olmamasıdır (Kuzgun, 2006).

Peki, seçilen meslek bireyin yaşamında ne gibi etkilerde bulunacaktır?

Bireyin yaşamı boyunca devamlı bir iş sahibi olup olamayacağını tayin edecektir. Yaşamı boyunca başarılı veya başarısız bir kişi olmasında önemli bir rol oynayacaktır. Sürekli etkileşimde bulunacağı bireylerin çeşidini ve eş seçimini etkileyecektir. Hayatı boyunca yaşayacağı çevre veya çevrelerin özelliğini ve yerini tayin edecektir. Ailesinin kazanç şeklini ve düzeyini ve geçim tarzını belirleyecektir. İşinden zevk alıp alamayacağını, bunun sonucunda sorumluk sahibi bir insan olup olamayacağını tayin edecektir. Bunlara bağlı olarak meslekte ve mesleki eğitimde yaşanan doyumsuzluklar, hayal kırıklıkları bireyi doğrudan etkilemekte, dolayısıyla bireyler mutsuz olmaktadır.

Her mesleğin kendine özgü gerekleri, çalışma koşulları ve sağladığı olanaklar farklıdır. Meslekler arasında bu ve benzeri alanlarda gözlenen farklılıklar, bireylerde yetenek, ilgi, gereksinme gibi psikolojik nitelik çeşitlenmesine denk düşmektedir. Bu yüzden bireyin kendi gelişimine en çok fırsat hazırlayacak, gereksinimlerini en iyi biçimde doyurabilecek alanı seçebilmesi önem kazanmaktadır. Sağlıklı bir seçim ise ancak kişinin kendini ve seçeneklerini yakından tanıması ile mümkün olmaktadır. Meslek seçimi, bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleriyle değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönleri çok istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesi olarak da tanımlanır. Bireyin seçtiği meslek, onun yetenek ve ilgilerine uygun olduğu takdirde bunları geliştirmek ve tam olarak fonksiyonda bulunmak kendi elindedir. Özellikle yeteneğinin altında mesleklere girenlerde bir süre sonra uyumsuzluk, can sıkıntısı ve başarısızlık baş göstermektedir.

Öte yandan belli bir meslek için bir bireyin seçimi gerçekte bir yordama (tahmin etme) sorunudur. Bu seçme, söz konusu iş için başvuruda bulunan adaylardan hangisi ya da hangilerinin bu işi en iyi bir biçimde yerine getirebileceklerine ilişkin bir yordamayı içermektedir. Bu yordamanın olabildiğince geçerli ve güvenilir verilere dayandırılması, mesleği seçecek bireyin yararına olduğu gibi, işverenin de yararına olacaktır.

Kullanılmakta olan çeşitli psikolojik testlerin geliştirilmelerinin nedenleri; başkalarının birey hakkında ya da bireyin kendi-kendisi hakkında, vermek durumunda olduğu çeşitli kararlara yardımcı olmaktır. Meslek seçimi bireyin kendisi hakkında bir karar vermesini gerektirmektedir. Bunun yanında çeşitli alanlarda eğitim veren kurumların bu alanlarda eğitim görececek bireyleri saptaması işi de üniversiteler adına bir karar ve yordama sürecini içermektedir (Çelik, 2006).

3.3. Yetenek

Yetenek, öğrenme gücü, belli bir eğitimden yararlına bilme gücü olarak tanımlana bilir. Yetenek, kalıtımla getirilen gizil gücün, eğitim ve çevre etkisiyle geliştirilmiş kısmı ifade eder. Böylece bir kimsenin belli bir yaşa kadar geliştirdiği becerilere bakarak onun yeni bir eğitim sürecinden ne kadar yararlına bileceği kestirile bilir. Yapılan işlerin karmaşıklık düzeyi arttıkça gerektirdiği yetenek düzeyi de artar. Örneğin, ilkokulda başarılı ola bilmek için orta düzeyde bir genel akademik yetenek yeterli ola bilirken ortaokulda ya da lisede başarılı ola bilmek için daha üst düzeyde yetenek gereklidir. Bunun gibi, bedensel faaliyetlerde, müzik ya da el sanatlarında ortaya konan ürünler arasında nitelik farkları olduğunu ve üstün kaliteli eserler verecek düzeyde yetiše bilmek için üstün yeteneğe sahip olmak gerektiğini biliyoruz (Kuzgun, 2006).

Sağlıklı bir meslek seçimi ancak bireyin kendi ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarını, aynı zamanda seçeneklerini iyi tanımasıyla mümkün olmaktadır. Yetenek, bir kimsenin belli bir eğitim sonucunda bilgi; beceri ve davranış takımı kazanmasının belirtisi olarak düşünülen özellikler bütünüdür. Yetenek, eğitimden yararlanma gizil gücü olarak da tanımlanmaktadır. Bugün, zekâ denen gücün, kalıtım ve çevrenin etkileşimi ile oluştuğu bilinmektedir. Kişinin, doğuştan getirdiği ve ne kadar olduğunu bilmediğimiz gizil gücü, çevresel olanakların sağladığı gelişimle, "bir işi yapabilme gücü" durumuna dönüşmektedir. Buna göre çevre elverişli olduğu oranda, kişi iyi gelişecek ve yeteneklerini gösterecektir.

Günümüzde yetenek ölçülebilen bir özelliktir. Bu özelliğin ölçüm yollarından biri psikolojik testlerdir. Yetenek testleri, "Genel" ve "Özel" olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel yetenek testleri daha çok, sözcükler, sayılar, şekiller ve akıl yürütmekle ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Sözel ve sayısal düşünme yeteneklerine ilişkin ortak puan genelde, okul başarısını yani genel akademik başarıyı ölçmede isabetli olabilmektedir. Ancak, kimi mesleklerde ya da öğrenciyi bu mesleklere hazırlayan programlarda başarılı olup olunamayacağını kestirebilmek için, özel yeteneklerin bilinmesine gerek duyulmaktadır. Özel yetenek, belli bir zihinsel veya fiziksel faaliyeti öğrenebilme kapasitesidir (Çelik, 2006).

Birey, meslek seçiminden önce başlıca dört konuyu iyi bilmek zorundadır.

1. Kendinizle ilgili bilgi sahibi olmalısınız:

Hangi konulara ilgi duyuyorsunuz?

Hangi konularda yetenekli olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Kişilik özelliklerinizi biliyor musunuz? (Örneğin, liderlik özelliğine sahip olduğunu düşünen birey, ilerleme olanağı olmayan bir meslek seçtiğinde mutsuz olabilecektir.)

Yaşamdan beklentileriniz neler?

Yaşamda en çok nelere öncelik ve önem veriyorsunuz? Para kazanma, ün sahibi olma gibi. Fiziksel özellikleriniz seçmeyi düşündüğünüz mesleğe uygun mu? (Örneğin, pilotluk eğitimi almak isteyen bireylerin görme kusuru olmaması gereklidir.)

2. Seçmeyi düşündüğünüz meslek konusunda bilgi sahibi olmalısınız:

Mesleğin gerektirdiği özellikler nelerdir, meslek hangi yetenekleri, ilgileri, kişilik özelliklerini, fiziksel özellikleri gerektirmektedir?

Meslekte yapılan işler nelerdir?

Mesleğin çalışma ortamı nasıldır?

Mesleğin kazanç durumu nedir?

Önümüzdeki on yıl içinde mesleğin ülkemizdeki durumu nasıl olacaktır?

Meslekte yükselme olanakları nasıldır?

Meslekte kadın/erkek çalışan oranı nasıldır?

Meslek, staj, zorunlu hizmet gibi çalışmalarını gerektirmekte midir?

3. Sizi, seçtiğiniz mesleğe hazırlayan yüksek öğretim kurumları hakkında bilgi sahibi olmalısınız:

Hangi yüksek öğretim kurumları, seçilen mesleğe eleman yetiştirmektedir?

Seçilen yüksek öğretim kurumu yılda kaç öğrenci almaktadır?

Daha önceki yılların taban-tavan puanları nelerdir?

Seçilen yüksek öğretim kurumu hangi puan türünde öğrenci almaktadır?

Öğrenim süresi kaç yıldır?

Özel bir ödeme gerektiriyor mu, bu ödemeleri karşılayabilecek misiniz?

Yüksek öğretim kurumunun bulunduğu yer ve sunduğu olanaklar öğrenci için yeterli mi?

4. İçinde bulunduğunuz ortaöğretim sistemi ve Öğrenci Seçme Sınavı hakkında bilgi sahibi olmalısınız:

Lisede sınıf geçme, bölüm seçme nasıl olmaktadır?

Lise 1. sınıftan itibaren seçilen bölüm (Matematik - Fen, Yabancı Dil, Türkçe - Matematik gibi) ÖSS puanınızı, dolayısıyla seçmeyi düşündüğünüz yüksek öğretim kurumu bölümüne girişinizi nasıl etkilemektedir?

Ortaöğretim yıllarındaki ders başarısı ve ortalaması (OBP), ÖSS puanınızı nasıl etkilemektedir?

Bulduğunuz lisenin başarısının (Ağırlıklı ortaöğretim başarı puanı) ÖSS puanınıza etkisi nedir?

ÖSS'den sonra, tercih sıralamanız neye göre, nasıl yapılmalıdır? (Çelik, 2006)

Başarıyı etkileyen pek çok faktör olabilir. Ancak, yetenek bu faktörlerin en önemlisidir. Bu kimse yetenekli olduğu alanda çalışırsa başarılı olma olasılığı yüksek olur. Böylece insanların yetenekli oldukları alanlara ilgi duyacaklarını söylemek yanlış olur. İlgi bir bakıma yetenekleri kullanmaktan ve onları geliştirmekten duyulan zevktir. Yeteneklerini kullanma imkânı bulamayan kimselere mutsuz oldukları ve ileri yaşlarında da olsa karşılıklarına bir fırsat çıktığında yeteneklerini geliştirebileceklerini alanlara yöneldikleri gözlenmektedir (Kuzgun, 2006).

3.4. Bir Gencin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

Meslek; “Bir kişinin hayatını kazanmak, geçimini sağlamak için yaptığı iş” olarak tanımlanıyorsa da, sadece para kazanmak için yapılan devamlı bir iş değildir! Meslek, “Belli bir formasyonu gerektiren, bilgi, beceri, ustalık, sevgi ve ilgi isteyen sürekli (hayat boyu) bir iştir!”

Meslek seçimi karmaşık bir davranıştır. Bu davranışın oluşup gelişmesinde yetenekler, ilgiler, değerler, ihtiyaçlar gibi psikolojik, sosyo ekonomik düzey ve cinsiyet gibi sosyal faktörler etkili olmaktadır (Kuzgun, 2006).

Meslek seçimi, bireyin yaşamında çok önemli bir olaydır. Meslek seçerken bir birey, kendine belli bir çalışma ortamı, belli bir yaşam biçimi seçmiş olur. Seçtiği bu yolda da başarısıyla kendini kanıtlamaya çalışır. Birey; yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda meslek seçtiği oranda başarılı, verimli ve mutlu olur. Özelliklerini göz önünde tutmadan rasgele seçim yaptığında başarısız, verimsiz ve mutsuz olur.

Bu nedenle birey, meslek seçerken, kendi özellikleriyle seçeceği mesleğin nitelikleri arasında uygunluk olmasına dikkat etmelidir.

Araştırmalara göre, yetenek, beceri, ilgi ve ideallerine uygun meslek seçmiş olanların sayısı az, iş veya mesleğinden şikayet edenlerin sayısı çoktur. Her işte en yetenekli elemanları tercih edilmesi, bazı alanlarda meslek eğitiminin zorunlu olması, çoğunlukla meslek eğitiminin uzun, zahmetli ve masraflı olması, üniversiteye girmeyi başaran her gencin istediği dalda öğrenim görememesi, gencin arzu ettiği mesleği seçmesini engellemektedir. Buna karşılık rastlantılar, aile yapısı, ekonomik olaylar, çevre koşulları, bireysel özellikler, puan durumu vb. gencin meslek seçimini belirlemektedir.

3.5. Meslek Seçiminde Rastlantıların Rolü

İnsan yaşamının birçok alanında olduğu gibi, meslek seçiminde de rastlantıların payı büyüktür. Başarısızlık, aile baskısı, parasal zorluklar vb. gibi nedenlerle okulu terk edip, iş hayatına atılanların, kendilerine ilk önerilen veya karşılıklarına çıkan işi kabul edip, bir işe girişlerinde rastlantıların etkili olduğu görülür.

İlgilerin çok sık değiştiği, yeteneklerin tam olarak ifade edilemediği, kararsızlıkların yoğun olduğu ergenlik döneminde de rastlantıların rolü inkar edilemez. Gençlerin büyük bir kısmı, ya kendi özelliklerinden emin olmadığından, ya meslekleri iyi tanımadığından, veya her iki alanda yeterli bilgiye sahip olmadığından, meslek seçiminde bir şaşkınlık, bir bocalama devresi geçirir.

Rastlantıların, başarıdaki payının düşük olduğu gerçeği de asla göz ardı edilmemelidir!

3.6. Meslek Seçiminde Ailenin Rolü

Toplumun en küçük birimini oluşturan ailenin, hem neslin devamını sağlama hem de toplumsal değerleri yeni kuşaklara aktararak toplumun varlığını sürdürme gibi iki temel işlevi vardır. Kişinin sahip olduğu tüm özelliklerini biyolojik kaynağı ana babasıdır (Kuzgun, 2006).

Gencin meslek seçiminde ailenin çok büyük etkisi vardır. Ailenin ekonomik düzeyi ile kültür düzeyinin, gencin meslek seçimini olumlu veya olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Araştırmalar göstermiştir ki, ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek olan ailelerde gençler, yetenek ve ilgileri doğrultusunda destek görmektedirler. Ekonomik ve kültürel olanakları elverişsiz olan ailelerde gençler, kısa zamanda büyük kazanç getirecek veya itibar sağlayacak, moda mesleklere yönlendirilmektedir.

Aile baskısının egemen olduğu hallerde ve mesleğin babadan oğula geçmesi şeklindeki geleneğin sürdürüldüğü ailelerde, gence, baba mesleğini sürdürmesi için baskı yapıldığı görülmektedir. Koşullandırma veya baskı yoluyla eğitilen bir gencin, ya baba mesleğine yöneldiği veya ailesine başkaldırarak, idealindeki mesleğe sahip olabilmek için ortamından uzaklaştığı gözlenmektedir.

Bazı aileler, kendi çocukluk veya gençliklerinde yapamadıklarını, çocuklarının yaşamında gerçekleştirmeye çalışırlar. Zorlama sonucunda gencin, baba veya anne isteğine boyun eğdiği veya isyan ettiği görülür.

Sözü geçen bu aile modellerinde, birey - meslek uygunluğu göz önünde bulundurulmadığından, ne gencin başarısı düşünülür, ne de mutluluğu. Burada önemli olan, ailenin isteklerinin gerçekleşmesi, ailenin yapmış olduğu meslek seçiminin genç tarafından benimsenmesidir.

Bazı ailelerde görülen bir başka hatalı davranış örneği de, meslek seçiminde gencin tamamen yardımsız, desteksiz ve başıboş bırakılmasıdır. Çocuklarına meslek seçimi konusunda rehberlik edemeyen aileler, onların meslek seçimi tercihine ilgisiz kalmakla, demokratik davrandıklarını ve sorumluluktan kurtulmuş olduklarını zannetmektedirler.

Kendi arzu ve özlemlerine ters düşse de, çocuğunun seçimini onaylayan ve ona destek olan aileler de yok değildir. Sayıları çok olmamakla birlikte, bilgili ve bilinçli bir şekilde, çocuğunun meslek seçimini olumlu yönde etkileyen ailelerin varlığı da inkar edilemez. Ancak pek çok iyi niyetli ve anlayışlı anne - baba, bu konuda çocuğuna yardımcı olamamanın sıkıntısı içindedir. Çünkü meslek seçme sorununun kendiliğinden çözümlendiği devirler artık çok gerilerde kalmıştır.

Ana babanın, çocuğun meslek gelişimine etkisini şu noktalarda toplaya biliriz:

- Ana baba çocuğun bazı yeteneklerini geliştirici ortamlar hazırlarken bazılarını ihmal edebilir hatta bastırıcı önlemler alabilir.
- Ana baba tercih ettikleri yeteneklerini geliştirebilmesi için çocuğa olanaklar sağlayabilir ve çocuğun o yeteneklerle ilgili alanlardaki çalışmalarını ödüllendirerek pekiştirebilirler
- Ana babalar belli mesleklere karşı olumlu ve olumsuz tutumlarını çocuklarına aşılama ve onların değerler hiyerarşisini oluşturabilmektedirler. Gelir ve eğitim düzeyi, mensup olduğu sosyal sınıf ana babanın meslek değerlerini belirlemede, bu da kalıtım yolu ile çocuklarına aktarılmaktadır
- Ana babalar mesleklere karşı tutumlarını olduğu kadar iş veya meslek değerlerini de çocuklarına aşılama yapmaktadırlar. Örneğin orta sınıf kendini yönetme, işçi sınıfı ise başkalarını uyma değerlerini çocuklarına aktarmaktadırlar. Profesyonel mesleklerdeki aileler çocuklarında içsel değerlerin, işçi aileleri ise dışsal değerlerin gelişmesine önem vermektedirler.

Ana baba çocuğun öz kavramını biçimlendirmede başrolü oynayan kişilerdir. Öz kavramı da diğer davranışlar gibi meslek seçme davranışını da belirleyen en önemli etmendir. Çocuğun kendine saygı duyması, kendini geliştirme çabası içinde olması, kendini doğru değerlendirmesi eksiklerini fark edip gidermeye çalışması olumlu ve sağlıklı bir öz kavramının işaretidir. Bu tür bir öz kavramının oluşmasında ailenin anlayışlı, destekleyici tavrı çok önemlidir (Kuzgun, 2006).

3.7. Meslek Seçiminde Çevrenin Rolü

Kişinin yetişmesinde çevrenin rolü çok büyüktür. Ve bu haliyle ailede başlar. Çevre faktöründe ebeveynin dışında hayranlık duyulan bir yetişkinin belli bir alanda çalışması gencin o yetişkinin mesleğine yönelmesine sebep olabilir. Veya tersine, sevilen, sayılan bir büyüğün bir alanda başarısız olması, bir işten nefretle söz etmesi, gencin o iş alanından uzaklaşmasına neden olabilir. Gencin yakın ilişkilerde bulunduğu arkadaşlarından etkilenmesi de söz konusudur. Bu etkilenme olumlu ya da olumsuz yönde gerçekleşebilir. Gencin arkadaş grubunda etkili olan üyelerin meslekler ve meslek seçimi hakkındaki görüşleri genci etkilemektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda arkadaş çevresinin meslek seçiminde aile üyelerinden daha büyük etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

3.8. Meslek Seçiminde Bireysel Özelliklerin Rolü

İnsan, her canlı gibi, yaşamı boyunca bir takım gelişim evrelerinden geçer. Kişilik gelişimi insanın toplumsallaşması, içinde yaşadığı toplumun beklentilerini yerine getirebilmesi için gerekli tutumları ve iletişim becerilerini kazanması sürecidir. Bu gelişim süreci zihinsel ve duygusal gelişim başlıkları altında bilimsel olarak incelenmektedir. Yirminci asrın ortasından itibaren buna Mesleki Gelişim adı verilen bir boyut eklenmiştir. Mesleki gelişim bireyin giderek karmaşıklaşan çalışma yaşamında kendine uygun bir yer edinmesi ve o ortamda kendini gerçekleştirebilmesi için gerekli davranışları geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. Mesleki gelişim süreci okul öncesi dönemden başlayıp meslek ömrünün sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreç boyunca bireyin şu istendik davranışları geliştirmesi beklenir:

- Hangi işleri ne derece yapabildiğinin farkında olma; çeşitli konulardaki yeteneklerini doğru, gerçekçi ve ayrıntılı olarak değerlendirebilme,
- Bir eğitim ortamından, bir çalışma alanından, kısaca bir meslekten neler beklediğini açık ve net bir biçimde ifade edebilme,
- Mevcut seçenekleri inceleme, başka seçenekler olup olmadığını araştırma,
- Seçeneklerin her birini, istek ve beklentileri karşılama, var olan yeteneklerle ve ekonomik olanaklarla erişebilme olasılığı bakımından değerlendirme,

- İstekleri karşılama olasılığı en yüksek görünen ve erişme olasılığı olanlara yönelme kararını verebilme,

İnsanın yaşamı boyunca yerine getirmesi gereken gelişim görevleri içinde en önemlisi ve en zor gerçekleştirilebileni ne istediği ve neleri ne ölçüde yapıp neleri yapamayacağı konusunda net ve kararlı bir benlik algısı geliştirmesidir (Kuzgun, 2006).

Yapılan araştırmalarda, etkinlik oranı belirlenmemiş olmakla birlikte, yetenek ve beceri gibi bireysel özelliklerle, kuvvetli ve sürekli ilgi ve isteklerin meslek tercihlerinde rol oynadıkları görülmüştür. Ekonomik düzeyi yüksek olan ve işsizlik sorununun büyük olmadığı ülkelerde, kişisel zevklerin meslek seçiminde etkili bir faktör olduğu saptanmış; ekonominin az gelişmiş olduğu ülkelerde, yüksek bir kazanca, devamlı ve güvenilir bir işe sahip olma isteğinin, meslek seçiminde birinci planda rol oynadığı belirlenmiştir. Para ve mevki hırsı, kolay ve zahmetsiz bir iş bulma arzusu, başarıya götüren en kısa yolu seçme isteği, ailesine ve çevreye kendini kanıtlama ihtiyacının da zaman zaman genci yönlendirdiği ortaya çıkmıştır.

Özellikle ergenlik dönemi, meslek seçimini özel bir şekilde etkiler. Ergenlik döneminde duyulan güvensizlik ve kararsızlık, atlatılan büyüme ve gelişme krizleri, aniden beliren fizyolojik değişiklikler vb. dünyayı değiştirme ümidi, bulunduğu ortamdaki uzaklaşma arzusu, macera yaşama isteği vb. özellikler, gençlerin meslek tercihlerini etkiler. Bu dönemde bilim adamı, astronot, pilot, hostes, artist, televizyoncu olma gibi istekler çok yaygındır. İstenilen bu meslekler -gencin gözünde- insanı yücelten, alışılmadık yaşam biçiminden kurtaran, ona ün ve değer kazandıran, onun yeni bir ortama girmesini sağlayan mesleklerdir. Bu nedenle uzmanlar, ergenlik döneminde sıklıkla tercih edilen bu mesleklere "ergenlik meslekleri" veya "kaçış meslekleri" adını vermektedirler.

Çocukluk döneminde yaşanan duygusal deneyimlerle, anne - baba - çocuk arasında kurulan duygusal ilişkilerin bireyin meslek seçiminde etkili olduğu ileri sürülebilir. Hatta çocukluğunda, üzüntü ve kırıklık dolu deneyimler yaşamış olan bireylerin daha çok nesnelere, çocukluklarında sevgi, şefkat ve güvene dayalı ilişkiler kurmuş olanların ise, insanlara yönelik meslekleri tercih ettikleri savunulur.

Uzmanlara göre, insanların büyük çoğunluğu için meslek seçimi, çözümü güç bir sorundur. Çoğu zaman rastlantılar, aile ve çevre koşulları, bu soruna çözüm getirmekte, bu arada da birey ve meslek uygunluğu gözden kaçmaktadır.

3.9. Meslek Seçiminde Cinsiyetin Rolü

Toplumda icra edilen mesleklerde kadın ve erkek oranlarının dengeli olmadığı bilinen bir gerçektir. Kadınların ev dışında çalışmaları oldukça yeni bir durumdur. Eğitim görmüş kadınların bile çoğunluğu ya ev işlerine ya da ev kadınlığı ile kolaylıkla uzlaşabilecek mesleklere yönelmektedir. Çeşitli mesleklerde erkek ve kadın oranlarındaki dengesizliği açıklamak için ileri sürülen iddialardan biri kadınların çalışma hayatı ve mesleklerin birçoğunun icrası için gerekli olan psikolojik özellikler yönünden erkeklerden daha geri durumda olduklarıdır. Kadın ve erkekler arasında gözlenen biyolojik farklar doğal ve evrensel ise o zaman cinsiyete göre fonksiyonların ayrılması doğal sayılmalıdır. Böylece, kadınların eşlik ve annelik rollerini esas kabul etmeleri, dışarıda çalışmaları gerekiyorsa bu temel rollerini aksatmayacak ve gerekli kişilik özelliklerine uygun düşecek alanlara örneğin öğretmenlik, büro memurluğu gibi mesleklere yönelmeleri gerekir. Eğer kadın ve erkekler arasında kişilik farkları iddia edildiği kadar yaygın ve belirgin değilse ya da gözlenen farklar doğal ve asli olmayıp kız ve erkek çocuklara uygulanan eğitimin farklı oluşundan kaynaklanıyorsa, o zaman eğitim farkını kaldırıp kadınlara da gizil güçlerini kullanma ve geliştirme olanağının verilmesi gerekir (Kuzgun, 2006)

Kızların eğitimde erkeklerle eşit fırsatlara sahip olabilmesi ve kendilerine erkeklere özgü sayılan mesleklerde kanıtlayabilmeleri için aşağıdaki önlemlerin alınması yararlı olabilir:

- İlköğretimin birinci basamağından başlayarak her eğitim kademesinde öğretmenler ve okul danışmanları, her öğrencinin yeteneklerinin farkında olmalarına ve bunları gerçekleştirebilecekleri alanları tanımalarına yardımcı olmalıdırlar. Özellikle kız öğrencilerin kendilerini değerli bir birey olarak algılamalarına yardımcı olunmalı kapasitelerini kullanma yolunda güdülenmeli, bunun hem bir hak hem de kişinin kendisine karşı bir sorumluluk olduğu bilincine erişmeleri konusunda kendilerine gerekli eğitim verilmelidir.

- Kızların meslek ve eğitim olanakları hakkındaki bilgilerinin artırılması gerekmektedir, çünkü meslekler hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğu, üniversiteli kadınların bile geleneksel erkek meslekleri hakkında, kadın mesleklerinden daha az bilgi sahibi oldukları gözlenmektedir.
- Meslek tanıtma programları sadece meslekler hakkında bilgi verme işlemleri ile sınırlandırılmamalı, meslekleri kadın ve erkek meslekleri olarak ayıran anlayış ve tutumların değiştirilmesine yönelik faaliyetleri de içermelidir.
- Kızların uzun bir eğitim görmek istemelerine karşılık herhangi bir alanda ustalaşma zor işlerde kendini sına ve bir kariyer sahibi olma isteklerinin zayıf olduğu belirtilmiştir. Kadının haklarını kullanabilmesi ekonomik özgürlüğe sahip olması ile mümkündür. Bu bilincin kız öğrencilere kazandırılması onların kendilerini öncelikle bir meslek elamanı olarak algılamalarına yardımcı olunması çok önemlidir.
- Kızların uygun modellerle karşılaşmalarını sağlamak için kitle iletişim araçlarında, özellikle radyo ve televizyonda başarılı meslek kadınları ile yapılmış röportajların, bu kadınların yaşamını yansıtan dizilerin veya filmlerin yayınlanması çok yararlı olabilir. Kırsal bölgelerde kızların eğitimini teşvik etmek için, devletin memur ve hizmetli kadrolarına kadınlar için kota ayrılması uygun bir yol olabilir (Kuzgun, 2006).

3.10. Meslek Seçimi Aşamasında, Yerinde Bir Karar İçin Genç Düşen Görevler

Genç kendisini tanımalıdır. Genç; bedensel özellikleri, sağlık durumu, güçlü ve zayıf yönleri, zeka özellikleri, özel yetenekleri, ilgi ve istekleri, kişilik ve karakter yapısı, ulaşmak istediği idealler hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Genç; meslekleri tanımalı, tercih etmek istediği meslekler hakkında bilgi toplamalı ve bu meslekleri çeşitli kaynaklardan tanımaya çalışmalıdır. Genç; mesleklerin çalışma ortamını ve koşullarını, meslekte aranan yaş, yetenek, cinsiyet özelliklerini, yapılacak işin niteliğini, mesleğe nasıl hazırlanıldığını, meslekteki ilerleme şansını, kazanç durumunu, iş bulma olanaklarını ve işin geçerliliğini bilmelidir.

Genç, kendi özellikleriyle, seçmeyi düşündüğü mesleğin nitelikleri arasındaki uygunluğu, paralelliği araştırmalıdır. Genç, rast gele meslek seçimi yapmaktan kaçınmalı, seçmeyi düşündüğü meslekte aranan niteliklerin kendisinde bulunup bulunmadığını gözden geçirmelidir.

Genç, yetenekli olmadığı, ilgi duymadığı, sevmediği, sadece moda olan bir alana, mesleğe yönelmekten ve ani kararlar almaktan kaçınmalı, seçeceği mesleğin bütün yaşamını şekillendireceğini unutmamalıdır. Genç, birey – meslek uygunluğu sağlandığı takdirde ancak mutlu olabileceğini hatırdan çıkartmamalıdır.

3.11. Ergenlik Dönemi ve Meslek Seçimi

Gençlerin kendilerini tanımalarını güçleştiren etmenleri şöyle belirleyebiliriz: Ergenlik döneminde insanların deneyimleri yetersizdir. Eğitim kurumlarımızın çoğunun kol çalışmaları, seçimlik dersler, öğrenci kulüpleri, hobi geliştirici kurslar gibi, bireylerin yeteneklerini keşfetmelerini kolaylaştırıcı öğretim ortamları hazırlamada yeterli olduğu söylenemez. Okullarda fen ve matematik dışındaki konu alanlarında başarının fark edilerek ödüllendirilmesi de yaygın bir uygulama değildir. Sınıfların kalabalık, öğretimin yarım gün yapıldığı okullarda öğretmenlerin öğrencilerini değişik yönleri ile tanıma olanakları çok azdır. Aşırı özellikleri nedeni ile göze batan öğrenciler dışında kalan geniş gruplar hakkında öğretmen kanaatleri genellikle bulanık olduğundan, bunların ifade edilmesi için oluşturulan gözlem formlarının da güvenilirliği düşüktür. Sınavlardan alınan notlar öğrencinin başarısı hakkında kabaca bir fikir vermektedir ama onun çeşitli ders konularında akıl yürütme, analitik düşünme, yaratıcılık gibi özellikler yönünden ne düzeyde olduğu hakkında ayrıntılı fikir vermekten uzaktır. Ergenlik kimliği oluşturma dönemidir. O zamana kadar geçirdiği deneyimler sonucu kendisi hakkında edindiği bir takım yargıları değerlendirme, bunları bütünleştirme, kendisinin kim olduğunu tanımlama çabasıdır. Bu dönemde birçok gencin ilgileri kararsız, meslek emelleri gerçeklerden oldukça uzaktır. Ergenlerin derdi yetişkin dünyasında iyi bir yer edinmek, kendini çevresine kanıtlamaktır. Bu nedenle çevre tarafından istedik özellikler yönünden güçlü oldukları izlenimi uyandırmaya çabalamakta, çevrenin önemsemediği özelliklerini fark edip değerlendirememektedir. Bu durum özellikle aşırı istekçi ve otoriter ailelerin çocuklarında daha çarpıcı biçimde görülmektedir. Çevresini, özellikle ana babasını hoşnut

etme çabasında olan genç zayıf yönlerini yadsıma, eğilimlerini bastırma, gerçek özüne uygun bir kimlik yerine ana babasının hoşuna gidecek bir kimlik geliştirme zorunluluğunu duymaktadır. Özüne yabancı, başkalarının beğenisine aşırı derecede duyarlı gençler ilgi ve yeteneklerine uygun olmayan, erişmesi olanaksız eğitim ve meslek hedeflerine yönelmekte, emelleri gerçekleşmeyince çöküntü yaşamaktadırlar (Kuzgun, 2006).

Meslek seçimi bireyin hayatında verdiği en önemli kararlardan birisidir ve ilk mesleki planlama ilköğretim okulundan mezun olmadan gerçekleşmektedir. İlköğretim okulunun son sınıfında öğrenci, eğitimini genel lise veya meslek lisesi düzeyinde mi sürdüreceği, yoksa çıraklık eğitimi kapsamında mesleki eğitime mi yöneleceği konusunda karar vermek zorundadır.

Meslek seçimi aşamasında bireyin hem kendini tanıması hem de meslekleri tanıması sağlıklı bir karar vermesinde en önemli etkidir. Bireyin kendini tanıması; yetenek, beceri, ilgi, fiziksel ve kişisel özelliklerini bilmesi, geleceğe yönelik beklentilerini belirleyebilmesi demektir. Ardından meslekler ve bu mesleklerin eğitimiyle ilgili bilgileri de edinen birey artık kendi özellikleriyle, mesleklerinin özelliklerini karşılaştırarak meslek seçimi konusunda karar verme durumundadır.

Meslek seçimi aşamasına gelmiş genç için kendini tanımanın, yanında mesleklerin özellikleri ve eğitim yerleri hakkında bilgi edinmek de büyük önem taşımaktadır.

Meslek seçimine yönelik olarak yönlendirme çalışmalarında özellikle ilköğretim okulu 7 ve 8. Sınıf öğrencilerine ağırlık verilmelidir. 7 ve 8. Sınıf aynı zamanda öğrencilerin ergenlik dönemini yaşadığı bir zaman dilimidir. Bu dönemde öğrencilerin duygu ve düşünceleri karmaşık bir yapıya sahip olduğundan, meslek seçiminde öğrenciler bilgilendirilmelidir.

Ergenlik dönemi, gencin bir sonraki okul ve meslek seçmek gibi daha sonraki hayatını etkileyen iki önemli seçim kararının alındığı bir yaş dilimidir.

Ergenlik, bireyin kendisini aradığı dönemdir. Ancak bu arayışın başarılı olabilmesi, bireyin kendi yaşamını sınırlayıcı faktörleri, özellikle cinsel rolünü kabul etmesine bağlıdır. Birey,

yaşamını kadınsa toplumun kadınlara verdiği rolleri, erkekse toplumun erkeğe verdiği rolleri kabullenip bunlara göre düzenlemelidir. Ergenlik kimlik bocalamasının bir nedeni de bu rollerin edinilme zorluğundan kaynaklanır.

Gençlerin meslek seçimine doğru yönelmeleri ergenlik dönemine rastlar. Meslek seçiminin yaklaşması, kimlik duygusunu da tehdit etmeye başlar. Tüm yaşamı etkileyecek önemli bir karar vermenin gerginliği, verilen kararın uygunluk derecesine yönelik kuşku, ergeni bir bocalama ve kimlik bunalımı içine sokar ve her ergen bu karmaşayı değişik ölçülerde yaşar.

Gençlerin meslek seçimini etkileyen değişkenler farklıdır. Kişinin cinsiyeti, beden yapısı, organlarının işlerliği, ailesinin beklentisi, ailesinin ekonomik durumu, kişilik yapısı, yetenekleri, ihtiyaçları, mesleğin kişiye sağlayacağı prestij, mesleğin getireceği kazanç meslek seçiminde bireyi etkilemektedir.

Anne ve babanın istekleri de gencin mesleğini seçmesinde önemlidir. Gençler üzerinde yapılan araştırmalardan anne ve babanın meslek ve okul seçimi ile ilgili olarak yaptıkları baskıların, genç için önemli bir üzüntü kaynağı oluşturduğu bulunmuştur. Bu konudaki en iyi kararı gencin kendisi verecektir. Meslek seçiminde okullardaki veya rehberlik araştırma merkezlerindeki psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları gence yardım edebilir. Anne ve babanın da gence yardımı olacaktır, ancak bu yardımlar baskıya dönüşmemelidir.

BÖLÜM 4

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüş çeşitli değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın değişkenlerini, araştırmaya katılan öğrencilerin, öğrenim gördükleri okullar, bölümleri, cinsiyetleri, anne-babaların hayatta olmaları, anne-babaların öğrenim düzeyleri, anne-babaların iş durumları, ailelerin gelir düzeyleri, kardeş sayıları, anketlere verdikleri cevaplar ve mesleki yönelim envanterlerinde bulunan yönelim alanlarından aldıkları puanlar oluşturmaktadır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili içinde bulunan Endüstri Meslek Liselerinin II. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Evreni oluşturan II. sınıf öğrencilerinin çok olması evrenin tümüne ulaşılmasına ekonomik ve zaman bakımından olanak vermediğinden örneklem alınmıştır.

Örnekleme coğrafi sınırlandırma getirilmiş olup İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan endüstri meslek liselerinin II. sınıf öğrencileri arasından örneklem alınmıştır. Uygulanacak olan anketler evreni oluşturan liseye götürülmüş ve hepsinden cevap alınmıştır.

Örneklemin oluşturulmasında küme örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğe göre okulun tesadüfi olarak bir sınıf (şube) seçilmiştir.

Araştırmaya Şht. Öğrt. H. Ağırman Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Yakacık Endüstri Meslek Lisesi, Haydarpaşa Anadolu Teknik Lisesi Anadolu Meslek Lisesi Teknik lise ve Endüstri Meslek Lisesi, Handan Hayrettin Yelkikanat Anadolu Meslek Lisesinden 333 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümlere göre dağılımı ise şöyledir: 49'u (%14,7) ahşap teknolojisi; 69'u (%20,7) makine teknolojisi; 113'ü (%33,9) elektrik elektronik teknolojisi; 18'i (%5,4) bilişim teknolojisi; 33'ü (%9,9) metal teknolojisi; 51'i

de (%15,3) diğler bölümlede öğrenim görmekteleler. Bu katılımcılardan 313'nü baylar 20'sini bayanlar oluşturmaktadır.

4.3. Verilerin Toplanması

Veri toplamada uygulamalar anketler araştırmacı tarafından bizzat okullarda gerçekleştirilmiştir. Anketlerin dağıtılması, toplanması ve verilerin bilgisayar ortamına aktarılması bir ay sürmüştür.

4.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan 15 sorudan oluşan anketin uygulanmasıyla toplanmıştır. Anketin hazırlanmasında ilgili alan taraması yapılmış elde edilen bilgiler ışığında 15 sorudan oluşan anket maddeleri belirlenmiştir. Anket maddelerinin hazırlanmasında (Başaran 1991) çalışmasından yararlanılmıştır.

Ankette bulunan ilk 10 soru öğrenciler ile ilgili kişisel bilgileri kapsamaktadır. Diğler sorularda ise meslek lisesi ve okudukları bölümleri seçme nedenleri, mesleklerinin toplumdaki yeri ve meslekleri ile ilgili beklentileri ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Ankette 2 tip soru bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, seçenekler arasından uygun olanın işaretlenmesi, ikincisi evet, hayır şeklindeki cevaplar arasından seçim yapılmasıyla ilgili soruları yanıtlanması istenmiştir.

Mesleki Yönelim Envanteri, bir açıklama ile birlikte, herbiri 6 durumu içeren 60 madde ve 360 seçenekten oluşmaktadır. Her maddede verilen 6 seçenekten her biri bir yönelim alanı ile ilgili bulunmaktadır. Envanteri cevaplayan kişi, öncelikle olmak veya yapmak istediği durumu gösteren seçeneklerden istediği kadar seçim yapabilmektedir. Her maddede verilen seçenekler, yerine göre, bazen kişinin olmak istediği bir meslek adamı, bazen de bir meslekle ilgili bir etkinlik biçiminde ifade edilmiştir. Bunların her bir yönelim alanına göre dağılımında gerekli denge sağlanmıştır.

Veri toplama araçları okuldaki baş müdür yardımcılarının bilgisi dahilinde bir öğretmen eşliğinde araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

4.3.2. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

İstatistiksel çözümlere geçmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından öğrencilere uygulanan ölçek (Mesleki Yönelim Envanteri) puanlanmıştır.

Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin alt boyut (TF, SB, TS, IE, ED, GS) puanları ve araştırmanın bağımsız değişkenlerinden ilköğretim bitirme notu ile lise-1 başarı notu değişkenleri için $\bar{x}$, ss, $Sh_{\bar{x}}$ değerleri saptanmıştır. Karşılaştırma analizlerinden gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen ($n < 30$) dağılımlar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda:

1. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri'nin alt boyutlarından (TF, SB, TS, IE, ED, GS) aldıkları puanların annenin gelir getiren bir işte çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*,
2. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri'nin alt boyutlarından (TF, SB, TS, IE, ED, GS) aldıkları puanların annenin mesleği, babanın mesleği, algılanan gelir düzeyi, annenin öğrenim durumu ve babanın öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*,
3. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri'nin alt boyutlarından (TF, SB, TS, IE, ED, GS) aldıkları puanların cinsiyet ve babanın gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non parametrik Mann Whitney-U testi*,
4. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri'nin alt boyutlarından (TF, SB, TS, IE, ED, GS) aldıkları puanlarla öğrencilerin ilköğretim bitirme notu ve lise-1 başarı notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere *Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi* kullanılmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayarda “SPSS for Windows ver:13.0” programında çözümlenmiş, manidarlıklar .05 düzeyinde sınanmış, diğ er manidarlık düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

BÖLÜM 5

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma grubunun demografik yapısına ilişkin olarak elde edilen bulgularla, araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan analiz sonuçları yer verilmiştir.

5.1. Grubun Genel Yapısına İlişkin Bulgular

Bu bölümde örnekleme oluşturan bireylerin değişkenlerine cinsiyet, bölüm, yaş, annenin sağ olup olmaması, babanın sağ olup olmaması, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, annenin mesleği, babanın mesleği, babanın mesleği, algılanan gelir düzeyi, kardeş sayısı, ilköğretim bitirildiğinde hangi okul türüne girmek istenildiği ait yüzde ve frekans değerlerine yer verilmiştir.

Çizelge 5. 1 Cinsiyet Değişkeni İçin f , $\%$, $\%_{\text{gec}}$ ve $\%_{\text{yig}}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{\text{gec}}$	$\%_{\text{yig}}$
Bayan	20	6,0	6,0	6,0
Erkek	313	94,0	94,0	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubu 20'si (%6,0) bayan, 313'ü (%94,0) erkek olmak üzere toplam 333 kişiden oluşmaktadır.

Çizelge 5. 2 Bölüm Değişkeni İçin f , $\%$, $\%_{\text{gec}}$ ve $\%_{\text{yig}}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{\text{gec}}$	$\%_{\text{yig}}$
Ahşap Teknolojisi	49	14,7	14,7	14,7
Makine Teknolojisi	69	20,7	20,7	35,4
Elekt-Elektronik Tekn.	113	33,9	33,9	69,4
Bilişim Teknolojisi	18	5,4	5,4	74,8
Metal Teknolojisi	33	9,9	9,9	84,7
Diğer	51	15,3	15,3	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 49'u (%14,7) ahşap teknolojisi; 69'u (%20,7) makine teknolojisi; 113'ü (%33,9) elektrik elektronik teknolojisi; 18'i (%5,4) bilişim teknolojisi; 33'ü (%9,9) metal teknolojisi; 51'i de (%15,3) diğer bölümlerde öğrenim görmektedirler.

Çizelge 5. 3 Yaş Değişkeni İçin f , $\%$, $\%_{\text{gec}}$ ve $\%_{\text{yig}}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{\text{gec}}$	$\%_{\text{yig}}$
14 yaş	1	,3	,3	,3
15 yaş	68	20,4	20,4	20,7
16 yaş	220	66,1	66,1	86,8
17 yaş	42	12,6	12,6	99,4
18 yaş	2	,6	,6	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 1'i (%0,3) 14 yaş; 68'i (%20,4) 15 yaş; 220'si (%66,1) 16 yaş; 42'si (%12,6) 17 yaş; 2'si de (%0,6) 18 yaş grubunda yer almaktadırlar. Yine Çizelgeden bazı yaş gruplarında karşılaştırma analizleri için yeterli dağılımın oluşmadığı gözlenmektedir. Bu nedenle, yaş değişkenine göre veriler yeniden gruplandırılmış ve karşılaştırma analizleri yeni gruplar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Değişkene ait yeni dağılım aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 5. 4 Yaş Değişkeni [Gruplanmış] İçin f , $\%$, $\%_{\text{gec}}$ ve $\%_{\text{yig}}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{\text{gec}}$	$\%_{\text{yig}}$
15 yaş	69	20,7	20,7	20,7
16 yaş	220	66,1	66,1	86,8
17 yaş	44	13,2	13,2	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 69'u (%20,7) 15 yaş ve altı; 220'si (%66,1) 16 yaş; 44'ü de (%13,2) 17 yaş ve üstü yaş grubunda yer almaktadırlar.

Çizelge 5. 5 Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkeni için f , $\%$, $\%_{\text{gec}}$ ve $\%_{\text{yig}}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{\text{gec}}$	$\%_{\text{yig}}$
Sağ	329	98,8	98,8	98,8
Ölü	4	1,2	1,2	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgede görülebileceği üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 329'u (%98,8) annelerinin sağ olduğunu; 4'ü de (%1,2) annelerinin ölü olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 6 Babanın Sağ olup Olmaması Değişkeni İçin f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Sağ	323	97,0	97,0	97,0
Ölü	10	3,0	3,0	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 323'ü (%97,0) babalarının sağ olduğunu; 10'u da (%3,0) babalarının ölü olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 7 Annenin Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Okuryazar değil	27	8,1	8,1	8,1
Okuryazar	31	9,3	9,3	17,4
İlköğretim	229	68,8	68,8	86,2
Lise	41	12,3	12,3	98,5
Üniversite	5	1,5	1,5	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örnek grubunu oluşturan öğrencilerin 27'si (%8,1) annelerinin okuryazar olmadığını; 31'i (%9,3) annelerinin okuryazar olduğunu; 229'u (%68,8) annelerinin ilköğretim mezunu olduğunu; 41'i (%12,3) annelerinin lise mezunu olduğunu; 5'i (%1,5) annelerinin üniversite mezunu olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 8 Babanın Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Okuryazar değil	8	2,4	2,4	2,4
Okuryazar	21	6,3	6,3	8,7
İlköğretim	222	66,7	66,7	75,4
Lise	68	20,4	20,4	95,8
Üniversite	14	4,2	4,2	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örnek grubunu oluşturan öğrencilerin 8'i (%2,4) babalarının okuryazar olmadığını; 21'i (%6,3) babalarının okuryazar olduğunu; 222'si (%66,7) babalarının ilköğretim mezunu olduğunu; 68'i (%20,4) babalarının lise mezunu olduğunu; 14'ü (%4,2) babalarının üniversite mezunu olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 9 Annenin Mesleği Değişkeni İçin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Çalışmıyor	2	,6	,6	,6
İşçi	22	6,6	6,7	7,3
Memur	7	2,1	2,1	9,4
Serbest	11	3,3	3,3	12,7
Diğer	14	4,2	4,2	17,0
Ev Hanımı	274	82,3	83,0	100,0
Toplam	330	99,1	100,0	
Boş	3	,9		
Toplam	333	100,0		

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 2'si (%0,6) annelerinin çalışmadığını; 22'si (%6,6) annelerinin işçi olduğunu; 7'si (%2,1) annelerinin memur olduğunu; 11'i (%3,3) annelerinin serbest meslek sahibi olduğunu; 14'ü (%4,2) annelerinin diğer mesleklerden olduğunu; 274'ü (%82,3) annelerinin ev hanımı olduğunu ifade etmişlerdir. 3 öğrenci (%0,9) ise bu soruyu cevapsız bırakmışlardır.

Çizelge 5. 10 Babamın Mesleği Değişkeni İçin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Çalışmıyor	18	5,4	5,6	5,6
İşçi	99	29,7	30,7	36,2
Memur	21	6,3	6,5	42,7
Serbest	103	30,9	31,9	74,6
Diğer	82	24,6	25,4	100,0
Toplam	323	97,0	100,0	
Boş	10	3,0		
Toplam	333	100,0		

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 18'i (%5,4) babalarının çalışmadığını; 99'u (%29,7) babalarının işçi olduğunu; 21'i (%6,3) babalarının memur olduğunu; 103'ü (%30,9) babalarının serbest meslek sahibi olduğunu; 82'ü (%24,6) babalarının diğer mesleklerden olduğunu ifade etmişlerdir. 10 öğrenci (%3,0) ise bu soruyu cevapsız bırakmışlardır.

Çizelge 5. 11 Algılanan Gelir Düzeyi Değişkeni İçin *f*, *%*, *%_{gec}* ve *%_{yig}* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>%_{gec}</i>	<i>%_{yig}</i>
Düşük	20	6,0	6,0	6,0
Ortanın Altı	52	15,6	15,6	21,6
Orta	196	58,9	58,9	80,5
Ortanın Üstü	58	17,4	17,4	97,9
Üst	7	2,1	2,1	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgede görülebileceği gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin 20'si (%6,0) kendilerini düşük gelir düzeyinde algıladıklarını; 52'si (%15,6) ortanın altı düzeyde; 196'sı (%58,9) orta düzeyde; 58'i (%17,4) ortanın üstü düzeyde; 7'si ise (%2,1) üst gelir düzeyinde algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 5. 12 Kardeş Sayısı Değişkeni İçin *f*, *%*, *%_{gec}* ve *%_{yig}* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>%_{gec}</i>	<i>%_{yig}</i>
Tek Çocuk	23	6,9	6,9	6,9
Bir	130	39,0	39,0	45,9
İki	101	30,3	30,3	76,3
Üç	40	12,0	12,0	88,3
Dört ve Üstü	39	11,7	11,7	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 23'ü (%6,9) tek çocuk olduklarını; 130'u (%39,0) kendilerinden başka bir kardeşleri; 101'i (%30,3) kendilerinden başka iki kardeşleri; 40'ı (%12,0) kendilerinden başka üç kardeşleri; 39'u da (%11,7) kendilerinden başka dört veya daha fazla kardeşleri olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 5. 13 “İlköğretimi bitirdiğinizde hangi okul türüne girmek istiyordunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar için *f*, *%*, *%_{gec}* ve *%_{yig}* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>%_{gec}</i>	<i>%_{yig}</i>
Diğer Meslek Lisesi	19	5,7	5,7	5,7
Anadolu Lisesi	68	20,4	20,4	26,1
Genel Lise	30	9,0	9,0	35,1
Fikrim Yok	34	10,2	10,2	45,3
Endüstri Meslek Lisesi	182	54,7	54,7	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü üzere, “İlköğretimi bitirdiğinizde hangi okul türüne girmek istiyordunuz?” sorusuna, örnekleme oluşturan öğrencilerin 19’u (%5,7) diğer bir meslek lisesine; 68’i (%20,4) anadolu lisesine; 30’u (%9,0) genel liseye; 182’si de (%54,7) endüstri meslek lisesine cevabını verirken, 34 öğrenci (%10,2) bu konuda herhangi bir fikri olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 5. 14 Endüstri Meslek Lisesini Nedenizce Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	49	14,7	14,7	14,7
Hayır	284	85,3	85,3	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 49’u (%14,7) endüstri meslek lisesini seçmeleri için belirli bir nedenlerinin olmadığını ifade ederken; 284 öğrenci (%85,3) belirli bir nedene bağlı olarak tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 15 Endüstri Meslek Lisesi Meslek Sahibi Olmak İçin Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	248	74,5	74,5	74,5
Hayır	85	25,5	25,5	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 248’i (%74,5) endüstri meslek lisesini meslek sahibi olmak için seçtiklerini ifade ederken; 85 öğrenci (%25,5) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 16 Endüstri meslek lisesini Ek Puan Verilmesi Üniversite şansımızı Artıracağı İçin Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	49	14,7	14,7	14,7
Hayır	284	85,3	85,3	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 49'u (%14,7) endüstri meslek lisesini ek puan verilmesine bağlı olarak üniversiteyi kazanma şanslarının artacağını düşündükleri için seçtiklerini ifade ederken; 284 öğrenci (%85,3) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 17 Endüstri meslek lisesini İşyeri açmak için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	105	31,5	31,5	31,5
Hayır	228	68,5	68,5	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 105'i (%31,5) endüstri meslek lisesini iş yeri açmak gerekçesi ile seçtiklerini ifade ederken; 228 öğrenci (%68,5) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 18 Endüstri Meslek Lisesini Aile Mesleğini Devam Ettirmek İçin Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	12	3,6	3,6	3,6
Hayır	321	96,4	96,4	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 12'si (%3,6) endüstri meslek lisesini aile mesleğini devam ettirmek gerekçesi ile seçtiklerini ifade ederken; 321 öğrenci (%96,4) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 19 Endüstri meslek lisesini “Arkadaşları meslek lisesini okudukları” için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	16	4,8	4,8	4,8
Hayır	317	95,2	95,2	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 16'sı (%4,8) endüstri

meslek lisesini arkadaşları meslek lisesinde okudukları için seçtiklerini ifade ederken; 317 öğrenci (%95,2) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 20 Endüstri meslek lisesini Kolay iş bulacağı meslek olduğu için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	107	32,1	32,1	32,1
Hayır	226	67,9	67,9	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 107'si (%32,1) endüstri meslek lisesini kolay iş bulacağı meslek olduğu için seçtiklerini ifade ederken; 226 öğrenci (%67,9) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 21 Endüstri Meslek Lisesini İlgi Duyduğu Bölüm Bu Okulda Olduğu İçin Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	96	28,8	28,8	28,8
Hayır	237	71,2	71,2	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 96'sı (%28,8) endüstri meslek lisesini ilgi duyduğu bölüm bu okulda olduğu için seçtiklerini ifade ederken; 237 öğrenci (%71,2) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 22 Endüstri meslek lisesini Okul evine yakın olduğu için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	21	6,3	6,3	6,3
Hayır	312	93,7	93,7	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 21'i (%6,3) endüstri meslek lisesini okul eve yakın olduğu için seçtiklerini ifade ederken; 312 öğrenci (%93,7) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 23 Endüstri meslek lisesini Toplumda saygın yeri olduğu için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	11	3,3	3,3	3,3
Hayır	322	96,7	96,7	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 11'i (%3,3) endüstri meslek lisesini toplumda saygın bir yeri olduğu için seçtiklerini ifade ederken; 312 öğrenci (%96,7) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 24 Endüstri meslek lisesini Okul adının üzerinde olumlu bir etkisi olduğu için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	9	2,7	2,7	2,7
Hayır	324	97,3	97,3	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 9'u (%2,7) endüstri meslek lisesini okul adının kendi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu gerekçesi ile seçtiklerini ifade ederken; 324 öğrenci (%97,3) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 25 Endüstri meslek lisesini Hayata erken atılmak için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	64	19,2	19,2	19,2
Hayır	269	80,8	80,8	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 64'ü (%19,2) endüstri meslek lisesini hayata erken atılmak gerekçesi ile seçtiklerini ifade ederken; 269 öğrenci (%80,8) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 26 Endüstri meslek lisesini Üniversiteye gitmek istemediği için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	31	9,3	9,3	9,3
Hayır	302	90,7	90,7	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 31’i (%9,3) endüstri meslek lisesini üniversiteye gitmek istemediği için seçtiklerini ifade ederken; 302 öğrenci (%90,7) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 27 Endüstri meslek lisesini Diploma notu bu okula yettiği için Seçenlerin *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	50	15,0	15,0	15,0
Hayır	283	85,0	85,0	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 50’si (%15,0) endüstri meslek lisesini diploma notu bu okula yettiği için seçtiklerini ifade ederken; 283 öğrenci (%85,0) okul seçiminde böyle bir amaçla hareket etmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 28 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Aile”si etkili olanların *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	169	50,8	50,8	50,8
Hayır	164	49,2	49,2	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 169’u (%50,8) endüstri meslek lisesine başlamasında ailesinin etkili olduğunu ifade ederken; 164 öğrenci (%49,2) okula başlamasında ailesinin etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 29 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Arkadaşları” etkili olanların *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	37	11,1	11,1	11,1
Hayır	296	88,9	88,9	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 37’si (%11,1) endüstri meslek lisesine başlamasında arkadaşlarının etkili olduğunu ifade ederken; 296 öğrenci (%88,9) okula başlamasında arkadaşlarının etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 30 Endüstri meslek lisesine başlamasında “aile çevresi” etkili olanların *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	37	11,1	11,1	11,1
Hayır	296	88,9	88,9	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 37’si (%11,1) endüstri meslek lisesine başlamasında aile çevresinin etkili olduğunu ifade ederken; 296 öğrenci (%88,9) okula başlamasında arkadaşlarının etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 31 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Öğretmenleri” etkili olanların *f*, %, %*gec* ve %*yig* Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% <i>gec</i>	% <i>yig</i>
Evet	37	11,1	11,1	11,1
Hayır	296	88,9	88,9	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 37’si (%11,1) endüstri meslek lisesine başlamasında öğretmenlerin etkili olduğunu ifade ederken; 296 öğrenci (%88,9) okula başlamasında öğretmenlerinin etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 32 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Endüstri Meslek Lisesi Mezunları” etkili olanların f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	40	12,0	12,0	12,0
Hayır	293	88,0	88,0	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 40’ı (%12,0) endüstri meslek lisesine başlamasında endüstri meslek lisesi mezunu olanların etkili olduğunu ifade ederken; 293 öğrenci (%88,0) okula başlamasında endüstri meslek lisesi mezunu olanların etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 33 Endüstri meslek lisesine Kendi İsteği ile Başlayanların f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	175	52,6	52,6	52,6
Hayır	158	47,4	47,4	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 175’i (%52,6) endüstri meslek lisesine başlamasında kendi isteğinin etkili olduğunu ifade ederken; 158 öğrenci (%47,4) okula başlamasında kendi isteğinin etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 34 Endüstri meslek lisesine başlamasında “Diğerleri” etkili olanların f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	23	6,9	6,9	6,9
Hayır	310	93,1	93,1	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 23’ü (%6,9) endüstri meslek lisesine başlamasında diğerlerinin etkili olduğunu ifade ederken; 310 öğrenci (%93,1) okula başlamasında diğerlerinin etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 35 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	177	53,2	53,2	53,2
Hayır	156	46,8	46,8	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 177'si (%53,2) ilköğretimde meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti aldığını ifade ederken; 156 öğrenci (%46,8) ilköğretimde meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti almadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 36 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “Okul rehberlik servisinden” meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	69	20,7	20,7	20,7
Hayır	264	79,3	79,3	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 69'u (%20,7) okul rehberlik servisinden meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti aldığını ifade ederken; 264 öğrenci (%79,3) okul rehberlik servisinden meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti almadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 37 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “öğretmenlerinden” meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	83	24,9	24,9	24,9
Hayır	250	75,1	75,1	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 83'ü (%24,9) öğretmenlerinden meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti aldığını ifade ederken; 250 öğrenci (%75,1) öğretmenlerinden meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti almadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 38 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “Özel Bir rehberlik servisinden” meslek danışmanlık alıp almama Değişkeni için f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	10	3,0	3,0	3,0
Hayır	323	97,0	97,0	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 10’u (%3,0) özel bir rehberlik servisinden meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti aldığını ifade ederken; 323 öğrenci (%97,0) özel bir rehberlik servisinden meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti almadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 39 İlköğretimde meslek dalları ile ilgili olarak “Görsel-Yazılı Basından” meslek danışmanlığı alıp almama Değişkeni için f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	9	2,7	2,7	2,7
Hayır	324	97,3	97,3	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden anlaşıldığı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 9’u (%2,7) görsel ve yazılı basından meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti aldığını ifade ederken; 324 öğrenci (%97,3) görsel ve yazılı basından meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlığı hizmeti almadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. 40 Diğer okul türlerine yatay geçiş yapmayı düşünüp Düşünmediği Değişkeni için f , $\%$, $\%_{gec}$ ve $\%_{yig}$ Değerleri

Gruplar	f	$\%$	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	66	19,8	19,8	19,8
Hayır	267	80,2	80,2	100,0
Toplam	333	100,0	100,0	

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin 66’sı (%19,8) diğer okul türlerine yatay geçiş yapmayı düşünürken, 267’si (%80,2) böyle bir düşüncesi olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 5. 41 İlköğretim ve lise 1. Sınıf düzeyi için akademik başarı değişkenine ait N , $\bar{x}$, ss ve $Sh_{\bar{x}}$ Değerleri

Puanlar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$
İlköğretim ortalama bitirme notu	333	3,46	,516	,028
Lise birinci sınıf ortalama notu	333	3,12	,518	,029

Çizelgede görüldü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin ilköğretim bitirme notlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,46$; standart sapması $ss=0,516$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=0,28$ olarak; lise birinci sınıf sonu notlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,12$; standart sapması $ss=0,518$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=0,29$ olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 5. 42 Mesleki Yönelim Envanteri alt Boyutlarına Ait Puanlar için N , $\bar{x}$, ss ve $Sh_{\bar{x}}$ Değerleri

Puanlar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$
TF	333	52,18	19,897	1,090
SB	333	31,91	15,843	,868
TS	333	38,73	20,857	1,143
IE	333	31,50	18,789	1,030
ED	333	39,73	20,659	1,132
GS	333	56,09	26,710	1,464

Çizelgede görüldü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki yönelim envanteri TF alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=52,18$; standart sapması $ss=19,897$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=1,090$ olarak; SB alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=31,91$; standart sapması $ss=15,843$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=0,868$ olarak; TS alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=38,73$; standart sapması $ss=20,857$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=1,143$ olarak; IE alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=31,50$; standart sapması $ss=18,789$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=1,030$ olarak; ED alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=39,73$; standart sapması $ss=20,659$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=1,132$ olarak; GS alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=56,09$; standart sapması $ss=26,710$; aritmetik ortalamasının standart hatası ise $Sh_{\bar{x}}=1,464$ olarak hesaplanmıştır.

5.2. Araştırmanın Amaçlarına Yönelik Analizler

Bu bölümde örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki yönelim envanteri alt boyut puanlarına ilişkin olarak araştırmanın amaçlarına yönelik çeşitli analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bu bağlamda; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri'nin alt boyutlarından (TF, SB, TS, IE, ED, GS) aldıkları puanların annenin gelir getiren bir işte çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*, annenin mesleği, babanın mesleği, algılanan gelir düzeyi, annenin öğrenim durumu ve babanın öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*, cinsiyet ve babanın gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non parametrik Mann Whitney-U testi*, öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri'nin alt boyutlarından (TF, SB, TS, IE, ED, GS) aldıkları puanlarla öğrencilerin ilköğretim bitirme notu ve lise-1 başarı notları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere *Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi* kullanılmıştır.

Çizelge 5. 43 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	P
TF	Bayan	20	174,73	3494,50	2975,500	-,370	,711
	Erkek	313	166,51	52116,50			
	Toplam	333					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,370$; $p>.05$).

Çizelge 5. 44 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sira}$	$\sum_{sira}$	U	z	P
SB	Bayan	20	88,63	1772,50	1562,500	-3,765	,000
	Erkek	313	172,01	53838,50			
	Toplam	333					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($z=-3,765$; $p<.001$). Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 5. 45 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sira}$	$\sum_{sira}$	U	z	P
TS	Bayan	20	175,63	3512,50	2957,500	-,414	,679
	Erkek	313	166,45	52098,50			
	Toplam	333					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,414$; $p>.05$).

Çizelge 5. 46 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sira}$	$\sum_{sira}$	U	z	P
IE	Bayan	20	95,73	1914,50	1704,500	-3,421	,001
	Erkek	313	171,55	53696,50			
	Toplam	333					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($z=-3,421$; $p<.01$). Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 5. 47 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	P
ED	Bayan	20	172,48	3449,50	3020,500	-,263	,793
	Erkek	313	166,65	52161,50			
	Toplam	333					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,263$; $p>.05$).

Çizelge 5. 48 . Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	P
GS	Bayan	20	175,45	3509,00	2961,000	-,405	,685
	Erkek	313	166,46	52102,00			
	Toplam	333					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,405$; $p>.05$).

Çizelge 5. 49 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
TF	Çalışmıyor	2	159,25	9,699	5	,084
	İşçi	22	189,59			
	Memur	7	97,79			
	Serbest	11	185,00			
	Diğer	14	215,96			
	Ev Hanımı	274	161,98			
	Toplam	330				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=9,699$; $p>.05$).

Çizelge 5. 50 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
SB	Çalışmıyor	2	279,75	5,246	5	,387
	İşçi	22	146,61			
	Memur	7	152,43			
	Serbest	11	134,27			
	Diğer	14	163,29			
	Ev Hanımı	274	167,88			
	Toplam	330				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=5,246$; $p>.05$).

Çizelge 5. 51 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
TS	Çalışmıyor	2	242,00	3,922	5	,561
	İşçi	22	139,34			
	Memur	7	139,29			
	Serbest	11	177,18			
	Diğer	14	178,04			
	Ev Hanımı	274	166,60			
	Toplam	330				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 3,922$; $p > .05$).

Çizelge 5. 52 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
IE	Çalışmıyor	2	179,25	,992	5	,963
	İşçi	22	161,89			
	Memur	7	169,86			
	Serbest	11	140,86			
	Diğer	14	157,39			
	Ev Hanımı	274	166,98			
	Toplam	330				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 0,992$; $p > .05$).

Çizelge 5. 53 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
ED	Çalışmıyor	2	191,75	1,706	5	,888
	İşçi	22	168,48			
	Memur	7	199,36			
	Serbest	11	182,91			
	Diğer	14	173,75			
	Ev Hanımı	274	163,08			
	Toplam	330				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=1,706; p>.05$).

Çizelge 5. 54 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
GS	Çalışmıyor	2	239,25	9,780	5	,082
	İşçi	22	211,11			
	Memur	7	220,93			
	Serbest	11	154,36			
	Diğer	14	147,93			
	Ev Hanımı	274	161,23			
	Toplam	330				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=9,780; p>.05$).

Çizelge 5. 55 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
TF	Çalışmıyor	18	163,25	1,649	4	,800
	İşçi	99	152,89			
	Memur	21	169,36			
	Serbest	103	162,88			
	Diğer	82	169,73			
	Toplam	323				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 1,649$; $p > .05$).

Çizelge 5. 56 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
SB	Çalışmıyor	18	160,06	3,651	4	,455
	İşçi	99	166,36			
	Memur	21	155,88			
	Serbest	103	149,47			
	Diğer	82	174,47			
	Toplam	323				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 3,651$; $p > .05$).

Çizelge 5. 57 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
TS	Çalışmıyor	18	168,25	2,541	4	,637
	İşçi	99	169,36			
	Memur	21	143,29			
	Serbest	103	153,86			
	Diğer	82	166,75			
	Toplam	323				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 2,541$; $p > .05$).

Çizelge 5. 58 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
IE	Çalışmıyor	18	185,86	2,621	4	,623
	İşçi	99	160,41			
	Memur	21	138,67			
	Serbest	103	161,58			
	Diğer	82	165,18			
	Toplam	323				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 2,621$; $p > .05$).

Çizelge 5. 59 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
ED	Çalışmıyor	18	151,33	,596	4	,964
	İşçi	99	161,64			
	Memur	21	162,14			
	Serbest	103	166,71			
	Diğer	82	158,82			
	Toplam	323				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=0,596$; $p>.05$).

Çizelge 5. 60 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
GS	Çalışmıyor	18	177,33	1,808	4	,771
	İşçi	99	161,95			
	Memur	21	142,83			
	Serbest	103	166,69			
	Diğer	82	157,70			
	Toplam	323				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=1,808$; $p>.05$).

Çizelge 5. 61 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
TF	Çalışıyor	54	55,96	21,937	2,985	1,559	326	,120
	Ev Hanımı	274	51,34	19,526	1,180			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,559$; $p>.05$).

Çizelge 5. 62 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
SB	Çalışıyor	54	29,89	18,299	2,490	-1,026	326	,306
	Ev Hanımı	274	32,30	15,217	,919			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,026$; $p>.05$).

Çizelge 5. 63 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
TS	Çalışıyor	54	37,69	24,023	3,269	-,381	326	,704
	Ev Hanımı	274	38,87	20,295	1,226			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,381$; $p>.05$).

Çizelge 5. 64 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İş Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
IE	Çalışıyor	54	30,26	19,857	2,702	-,554	326	,580
	Ev Hanımı	274	31,80	18,488	1,117			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,554$; $p>.05$).

Çizelge 5. 65 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İş Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
ED	Çalışıyor	54	43,11	24,310	3,308	1,285	326	,200
	Ev Hanımı	274	39,17	19,821	1,197			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,285$; $p>.05$).

Çizelge 5. 66 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Gelir Getiren Bir İşi Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t Testi		
						t	Sd	P
GS	Çalışıyor	54	60,33	28,923	3,936	1,353	326	,177
	Ev Hanımı	274	54,96	26,234	1,585			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,353$; $p>.05$).

Çizelge 5. 67 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrenci Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	P
TF	Çalışmıyor	18	163,25	2938,50	2722,500	-,058	,953
	Çalışıyor	305	161,93	49387,50			
	Toplam	323					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,058$; $p>.05$).

Çizelge 5. 68 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	P
SB	Çalışmıyor	18	160,06	2881,00	2710,000	-,091	,927
	Çalışıyor	305	162,11	49445,00			
	Toplam	323					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,091$; $p>.05$).

Çizelge 5. 69 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	P
TS	Çalışmıyor	18	168,25	3028,50	2632,500	-,293	,770
	Çalışıyor	305	161,63	49297,50			
	Toplam	323					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,293$; $p>.05$).

Çizelge 5. 70 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	P
IE	Çalışmıyor	18	185,86	3345,50	2315,500	-1,117	,264
	Çalışıyor	305	160,59	48980,50			
	Toplam	323					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,117$; $p>.05$).

Çizelge 5. 71 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	P
ED	Çalışmıyor	18	151,33	2724,00	2553,000	-,499	,617
	Çalışıyor	305	162,63	49602,00			
	Toplam	323					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,499$; $p>.05$).

Çizelge 5. 72 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Gelir Getiren Bir İşinin Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Non-Parametrik Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	P
GS	Çalışmıyor	18	177,33	3192,00	2469,000	-,718	,473
	Çalışıyor	305	161,10	49134,00			
	Toplam	323					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının gelir getiren bir işinin olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,718$; $p>.05$).

Çizelge 5. 73 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
TF	Düşük	20	181,38	5,023	4	,285
	Ortanın altı	52	140,54			
	Orta	196	171,81			
	Ortanın Üstü	58	170,67			
	Yüksek	7	157,43			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=5,023$; $p>.05$).

Çizelge 5. 74 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
SB	Düşük	20	169,98	8,104	4	,088
	Ortanın altı	52	183,37			
	Orta	196	171,92			
	Ortanın Üstü	58	136,33			
	Yüksek	7	153,36			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=8,104$; $p>.05$).

Çizelge 5. 75 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
TS	Düşük	20	200,08	7,785	4	,100
	Ortanın altı	52	179,62			
	Orta	196	168,29			
	Ortanın Üstü	58	145,40			
	Yüksek	7	121,64			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik

Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=7,785$; $p>.05$).

Çizelge 5. 76 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
IE	Düşük	20	206,55	4,298	4	,367
	Ortanın altı	52	173,48			
	Orta	196	161,82			
	Ortanın Üstü	58	164,06			
	Yüksek	7	175,21			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=4,298$; $p>.05$).

Çizelge 5. 77 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
ED	Düşük	20	150,60	6,721	4	,151
	Ortanın altı	52	197,91			
	Orta	196	161,51			
	Ortanın Üstü	58	164,83			
	Yüksek	7	155,86			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=6,721$; $p>.05$).

Çizelge 5. 78 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
GS	Düşük	20	165,28	6,838	4	,145
	Ortanın altı	52	185,50			
	Orta	196	156,39			
	Ortanın Üstü	58	182,40			
	Yüksek	7	204,00			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=6,838; p>.05$).

Çizelge 5. 79 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
TF	Okuryazar değil	27	176,33	2,336	4	,674
	Okuryazar	31	149,45			
	İlköğretim	229	165,87			
	Lise	41	176,22			
	Üniversite	5	201,50			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2,336; p>.05$).

Çizelge 5. 80 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
SB	Okuryazar değil	27	182,81	4,055	4	,399
	Okuryazar	31	145,10			
	İlköğretim	229	171,28			
	Lise	41	151,28			
	Üniversite	5	150,10			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=4,055$; $p>.05$).

Çizelge 5. 81 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
TS	Okuryazar değil	27	175,54	2,438	4	,656
	Okuryazar	31	159,94			
	İlköğretim	229	169,62			
	Lise	41	148,74			
	Üniversite	5	194,50			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2,438$; $p>.05$).

Çizelge 5. 82 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
IE	Okuryazar değil	27	150,80	,964	4	,915
	Okuryazar	31	165,35			
	İlköğretim	229	169,38			
	Lise	41	164,79			
	Üniversite	5	173,80			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=0,964$; $p>.05$).

Çizelge 5. 83 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
ED	Okuryazar değil	27	192,39	4,988	4	,289
	Okuryazar	31	152,47			
	İlköğretim	229	163,84			
	Lise	41	183,84			
	Üniversite	5	126,40			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=4,988$; $p>.05$).

Çizelge 5. 84 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Annesinin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
GS	Okuryazar değil	27	132,59	5,487	4	,241
	Okuryazar	31	162,77			
	İlköğretim	229	168,11			
	Lise	41	181,35			
	Üniversite	5	210,60			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin annesinin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=5,487$; $p>.05$).

Çizelge 5. 85 Mesleki Yönelim Envanteri TF Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
TF	Okuryazar değil	8	158,06	3,885	4	,422
	Okuryazar	21	144,55			
	İlköğretim	222	163,84			
	Lise	68	185,20			
	Üniversite	14	167,50			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TF alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=3,885$; $p>.05$).

Çizelge 5. 86 Mesleki Yönelim Envanteri SB Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
SB	Okuryazar değil	8	207,25	1,657	4	,799
	Okuryazar	21	158,90			
	İlköğretim	222	166,92			
	Lise	68	164,01			
	Üniversite	14	171,86			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=1,657$; $p>.05$).

Çizelge 5. 87 Mesleki Yönelim Envanteri TS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
TS	Okuryazar değil	8	181,69	2,374	4	,667
	Okuryazar	21	155,64			
	İlköğretim	222	169,24			
	Lise	68	156,35			
	Üniversite	14	191,89			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri TS alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2,374$; $p>.05$).

Çizelge 5. 88 Mesleki Yönelim Envanteri IE Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
IE	Okuryazar değil	8	190,63	2,438	4	,656
	Okuryazar	21	143,48			
	İlköğretim	222	170,28			
	Lise	68	159,68			
	Üniversite	14	172,32			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2,438$; $p>.05$).

Çizelge 5. 89 Mesleki Yönelim Envanteri ED Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
ED	Okuryazar değil	8	187,25	6,460	4	,167
	Okuryazar	21	186,36			
	İlköğretim	222	167,20			
	Lise	68	149,01			
	Üniversite	14	210,54			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri ED alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=6,460$; $p>.05$).

Çizelge 5. 90 Mesleki Yönelim Envanteri GS Alt Boyutu Puanlarının Öğrencinin Babasının Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
GS	Okuryazar değil	8	195,19	1,515	4	,824
	Okuryazar	21	157,50			
	İlköğretim	222	166,81			
	Lise	68	171,01			
	Üniversite	14	148,75			
	Toplam	333				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri GS alt boyutu puanlarının öğrencinin babasının öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 1,515$; $p > .05$).

Çizelge 5. 91 İlköğretim Bitirme Notu ile Mesleki Yönelim Envanteri Alt Boyutları Arasındaki ilişkileri Belirlemek amacıyla yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

MYE Alt Boyutlar	İlköğretim Bitirme Notu		
	<i>N</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
TF	333	,129	,018
SB	333	-,102	,062
TS	333	-,105	,056
IE	333	-,024	,657
ED	333	-,071	,199
GS	333	-,109	,048

Çizelgede görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin ilköğretim bitirme notu ile mesleki yönelim envanteri alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda ilköğretim bitirme notu ile MYE-TF alt boyutu arasında ($r = 0,129$; $p < .05$) pozitif yönde; ilköğretim bitirme notu ile MYE-GS alt boyutu arasında ($r = -0,109$; $p < .05$) negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer puanlar arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Çizelge 5. 92 İlköğretim Bitirme Notu ile Mesleki Yönelim Envanteri Alt Boyutları Arasındaki ilişkileri Belirlemek amacıyla yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

MYE Alt Boyutlar	Lise-1 Başarı Notu		
	<i>N</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
TF	333	,267	,000
SB	333	,027	,626
TS	333	-,017	,760
IE	333	,054	,324
ED	333	,047	,388
GS	333	-,103	,061

Çizelgede görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin lise-1 başarı notu ile mesleki yönelim envanteri alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda lise-1 başarı notu ile MYE-TF alt boyutu arasında ($r=0,267$; $p<.001$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer puanlar arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

BÖLÜM 6

6. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

6.1. Sonuç, Tartışma

Büyük bir kısmını erkek öğrencilerin oluşturduğu endüstri meslek lisesi öğrencilerinin tamamına yakınının anne babası hayatta olup anne ve babalarının eğitim düzeyi ilköğretim seviyesini geçmektedir. Annelerin büyük bir kısmı ev hanımı olup ailenin geçimini babaları sağlamaktadır. Babaların büyük bir kısmı işçi ve serbest meslek sahibidir. Ailenin gelir durumu orta gelir seviyesindedir. Öğrenciler genellikle iki ve üç çocuklu ailelerden gelmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümlere göre dağılımı ise şöyledir: 49'u (%14,7) ahşap teknolojisi; 69'u (%20,7) makine teknolojisi; 113'ü (%33,9) elektrik elektronik teknolojisi; 18'i (%5,4) bilişim teknolojisi; 33'ü (%9,9) metal teknolojisi; 51'i de (%15,3) diğer bölümlerde öğrenim görmektedirler. Bu katılımcılardan 313'nü baylar 20'sini bayanlar oluşturmaktadır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 69'u (%20,7) 15 yaş ve altı; 220'si (%66,1) 16 yaş; 44'ü de (%13,2) 17 yaş ve üstü yaş grubunda yer almaktadırlar.

Örnek grubunu oluşturan öğrencilerin 27'si (%8,1) annelerinin okuryazar olmadığını; 31'i (%9,3) annelerinin okuryazar olduğunu; 229'u (%68,8) annelerinin ilköğretim mezunu olduğunu; 41'i (%12,3) annelerinin lise mezunu olduğunu; 5'i (%1,5) annelerinin üniversite mezunu olduğunu belirtmişlerdir. Örnek grubunu oluşturan öğrencilerin 8'i (%2,4) babalarının okuryazar olmadığını; 21'i (%6,3) babalarının okuryazar olduğunu; 222'si (%66,7) babalarının ilköğretim mezunu olduğunu; 68'i (%20,4) babalarının lise mezunu olduğunu; 14'ü (%4,2) babalarının üniversite mezunu olduğunu belirtmişlerdir.

Örneklemi oluşturan öğrencilerin 2'si (%0,6) annelerinin çalışmadığını; 22'si (%6,6) annelerinin işçi olduğunu; 7'si (%2,1) annelerinin memur olduğunu; 11'i (%3,3) annelerinin serbest meslek sahibi olduğunu; 14'ü (%4,2) annelerinin diğer mesleklerden olduğunu; 274'ü (%82,3) annelerinin ev hanımı olduğunu ifade etmişlerdir. 3 öğrenci (%0,9) ise bu soruyu cevapsız bırakmışlardır. örneklemi oluşturan öğrencilerin 18'i (%5,4) babalarının çalışmadığını; 99'u (%29,7) babalarının işçi olduğunu; 21'i (%6,3) babalarının

memur olduğunu; 103'ü (%30,9) babalarının serbest meslek sahibi olduğunu; 82'ü (%24,6) babalarının diğer mesleklerden olduğunu ifade etmişlerdir. 10 öğrenci (%3,0) ise bu soruyu cevapsız bırakmışlardır.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin 19'u (%5,7) diğer bir meslek lisesine; 68'i (%20,4) anadolu lisesine; 30'u (%9,0) genel liseye; 182'si de (%54,7) endüstri meslek lisesine cevabını verirken, 34 öğrenci (%10,2) bu konuda herhangi bir fikri olmadığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğunun istedikleri bölümün Bilişim Teknolojisi bölümü olduğu belirlenmiştir.

Meslek lisesi öğrencilerinin meslek lisesini seçme nedenleri sırasıyla; meslek sahibi olmak, iş yeri açmak, kolay iş bulma umudu olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin yarıdan fazlasını meslek lisesini seçmelerinde kendi ve sonrasında ailelerin isteklerinin etkili olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin bölüm seçme nedenleri de sırasıyla; lise birinci sınıf not ortalaması, güncel bir meslek olması, mesleğe olan ilgileri belirleyici olmuştur. Öğrencilerin büyük bir kısmı bölüm seçim kararını kendileri ve aileleri ile almıştır.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin çoğunluğu bölümüne kayıt olmadan önce bölümle ilgili bilgileri olduğu, ilköğretimde ortaöğretim okul türleri ve meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlık almamışlardır. Aynı zamanda ilköğretimde, yetenek ve becerilerine uygun mesleğin seçimi için ilgi ve yetenek testleri öğrencilere uygulanmamıştır.

Öğrencilerin büyük bir kısmı mezun olduktan sonra mesleklerini yapmak istemekte, mesleklerinin toplumda saygın olduğuna inanmakta ve mesleklerini ekonomik olarak tatmin edici bulmakta ancak mezuniyet sonrası iş bulabilme konusunda gelecek kaygısı taşımaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin yarısından fazlası yatay geçişler olması durumunda diğer okul türlerine geçmeyi düşünmemektedir. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin bölümler arasında farklılık olmaksızın hayal ettikleri mesleklerin okudukları bölümden farklı olduğu bulunmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri SB alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Yönelim Envanteri IE alt boyutu puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin ilköğretim bitirme notu ile mesleki yönelim envanteri alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda ilköğretim bitirme notu ile MYE-TF alt boyutu arasında pozitif yönde; ilköğretim bitirme notu ile MYE-GS alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer puanlar arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin lise-1 başarı notu ile mesleki yönelim envanteri alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda lise-1 başarı notu ile MYE-TF alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer puanlar arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

6.2. Öneriler

Çalışmamız hem daha önceki yapılmış çalışmaların sonuçlarını destekleyen, hem de farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Yapmış olduğumuz bu çalışmanın amaca hizmet edebilmesi için araştırmadan elde edilen sonuçlara paralel olarak şu *önerilerde* bulunulabilir:

1. Meslekî eğitime ayrılan kaynakların arttırılması,
2. Meslekî teknik eğitim programlarının hazırlanması, politikalarının belirlenmesi ve uygulama aşamasında hükümet, işveren, sendika temsilcileri, öğrenci ve öğretmenlerden oluşan kurullar oluşturması,
3. Meslek standartlarının belirlenmesi ihtiyaç duyulan mesleklere ağırlık verilmesi,
4. Örgün ve yaygın eğitim ile genel ve meslekî eğitim arasında yatay ve dikey geçişlere olanak sağlanması,
5. Avrupa Birliğine uyum sağlamada gerekli olan yasa, kurul ve komisyonların bir an önce oluşturulması, verilen yardım ve olanaklardan yararlanılması,
6. Meslekî eğitim ve Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan eğitim konusunda araştırmaların desteklenmesi ve sonuçlarından uygulamada yararlanılması,
7. Meslekî teknik eğitimden üniversite ve yüksek okullara geçişte getirilen güçlüklerin giderilmesi, mezunların istihdamının sağlanması,
8. Gelişen, bilim ve teknolojiye meslekî ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve nitelikli insan gücü yetiştirmek amacıyla yararlanılmalıdır.
9. Ders programları hazırlanırken yerel ve bölgesel özellikleri dikkate alan özelliklerine yer veren esnek programlar olmasına olanak tanınması,
10. Her ilde M.T.E. geliştirme ofislerinin kurulması ve AR – GE çalışmalarına geniş yer verilmesi,
11. Avrupa Birliğince geliştirilen projelere Türkiye'nin aktif katılımı sağlanması,
12. Araştırma bulgularına dayalı olarak öğrencilerin daha gerçekçi bir şekilde mesleğe yönelimlerine yardımcı olabilmek için şu öneriler geliştirilmiştir.
  - a) İlköğretim III. Sınıftan itibaren öğrencilerin kendilerini tanımalarını kişisel sorunlarını ve eğitsel sorunlarını çözebilmeleri ve mesleki yönelimi ile onların ilgi yetenek ve başarılarını doğrultusuna yönlendirmeye yönelik çalışmalar başlamalıdır.
  - b) Lise mesleki yönelimde önemli bir dönemdir. Bu dönemde öğrencilerin çeşitli etmenlerden etkilendikleri araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Bu nedenle lise yılları

başından itibaren öğrencilerin kendilerini tanımalarına kişisel sorunlarını ve eğitsel sorunlarını çözebilmelerine yardımcı olmak için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine önem verilmelidir.

c) Öğrencilerin mesleki yönelimi ile onların ilgi yetenek ve başarıları arasında uyum olup olmadığını tespit için araştırmalar yapılmalı mesleki rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarına, yoğunluk kazandırılmalıdır.

d) Öğrencilere lise birinci sınıfta verilen tanıtım ve yönlendirme dersi gibi hazırlanmış meslekleri tanııcı seminerler konferanslar ve filmlerle o günün koşullarındaki mesleğin özelliklerini statüsünü gösteren bilgiler ilköğretimde verilmelidir.

e) Öğrencilerin mesleki yöneliminde etkili olduğu görülen bazı etmenlerde öğrencilerin aileleriyle ilgilidir. Bu nedenle aile okul işbirliği sağlıklı kurulmalı gereğinde aileler üzerinde de mesleki rehberlik faaliyetleri yürütülmelidir.

f) Okul aile işbirliği ile ekonomik düzeyi düşük aile öğrencilerinin zihinsel olmayan başka etmenler (aile geliri) nedeniyle, ilgi ve yetenekleri dışında bir alana yönelmelerini engellemek için sosyal yardımlar sağlanmalıdır.

Diğer araştırmacılara yapacak oldukları çalışmalarda şu öneriler sunulmaktadır:

- 1.Modüler sistemin içeriği ve etkinliği araştırılmalıdır.
2. Meslek liselerindeki öğretmen ve öğrencilerin yeni modüler sisteme hazır olup olmadıkları araştırılmalıdır.
3. İlköğretimdeki mesleki rehberliğin öğrencilerin meslek seçimleri üzerindeki etkileri araştırılmalıdır.
4. Meslek liselerindeki yeni modüler sisteme geçişteki altyapı problemleri araştırılmalıdır.
5. Meslek liselerindeki yeni modüler sistemin tüm boyutları ile (içerik, kazanım, eğitim ve öğretim durumları, planlanması vb.) ele alınarak programın başarı düzeyi araştırılmadığı.
6. Çeşitli meslek liselerinde bu programın uygulanma düzeyi araştırılmalıdır.

Endüstri meslek liselerindeki yeni modüler sistem ile ilgili öğrencilerin meslek seçimini ortaya koyan bu araştırmada nicel sonuçların ve nitel araştırmaların bulguları birleştirilerek değerlendirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi sonucunda modüler sistemin istenilen başarıya ulaşması dileğiyle.

EKLER

EK-A FORM 1

ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMİ ANKETİ

Sevgi Öğrenciler

Bu anket endüstri meslek lisesi öğrencilerin mesleki ilgileri ile meslek seçimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik araştırmanın temelini oluşturacaktır. Araştırma Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yapmakta olduğum yüksek lisans eğitimimin bir parçası olarak Doç. Dr. Hali EKŞİ danışmanlığında tarafımdan yürütülmektedir.

Vereceğiniz tüm cevaplardan genel olarak endüstri meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimleri ile ilgili fikir edinmek amacıyla yararlanacak olup, sizin gerçek düşünce ve durumunuzu belirten, dürüst ve samimi cevaplarınız bu genel yorumlamamın yapılması için çok önemlidir. Anketleriniz, sadece tez çalışmam için kullanılacak başka kişi ve kurumlara verilmeyecektir.

Cevaplarınızı her soru ile ilgili verilen seçeneklerden size en uygun seçeneğin önündeki ( ) içine (X) koyarak işaretlemeniz gerekmektedir. Soruların tamamını cevaplandırmanız değerlendirmenin daha eksiksiz yapılmasına yardımcı olacaktır. Anketi cevaplandırmanız yaklaşık 20–25 dakika sürecektir.

Gösterdiğiniz ilgi ve yardımlar için teşekkür eder, okul ve çalışma hayatınızda başarılar dilerim.

Taner TOKALI

1. İlköğretim ortalama bitirme notunuz.....
2. Lise birinci sınıf ortalama notunuz.....
3. Okuduğunuz bölüm
( ) Bilgisayar ( ) Elektrik ve Elektronik
( ) Mobilya ve Dekorasyon ( ) Metal İşleri
( ) Torna Tesviye (makine ressamlığı) ( ) Diğer.....
4. Cinsiyetiniz
( ) Bay ( ) Bayan
5. Yaşınız .....
6. Anne baba hayatta mı?
Anne Baba
Hayatta ( ) ( )
Hayatta değil ( ) ( )
7. Anne ve babanın eğitim durumu
Anne Baba
( ) ( ) Okuryazar değil
( ) ( ) Okuryazar
( ) ( ) İlköğretim
( ) ( ) Lise Düzeyi
( ) ( ) Üniversite
8. Anne ve babanın iş durumu
Anne Baba
( ) ( ) Çalışmıyor
( ) ( ) İşçi
( ) ( ) Memur
( ) ( ) Serbest meslek
( ) ( ) Diğer .....
- ( ) Ev hanımı

- 9. Ailenin ortalama geliri**
 Düşük
 Orta Altı
 Orta
 Orta Üstü
 Yüksek
- 10. Siz hariç kaç kardeşiniz var**
 Yok 1 2 3 4 ve üzeri
- 11. İlköğretimi bitirdiğinizde hangi okul türüne girmek istiyordunuz.**
 Diğer meslek lisesi
 Anadolu Liseleri
 Genel Liseler
 Fikrim yoktu
 Endüstri Meslek Lisesi
- 12. Endüstri meslek lisesini niçin seçtiniz (Birden fazla sık işaretleyebilirsiniz)**
 Herhangi bir nedeni yok
 Meslek sahibi olmak için
 Ek puan verilmesi üniversite şansımı artıracığı için
 İşyeri açmak için
 Aile mesleğini devam ettirmek için
 Arkadaşlarım meslek lisesini okudukları için
 Kolay iş bulacağım meslek olduğu için
 İlgi duyduğum bölüm bu okulda olduğu için
 Okul evimize yakın olduğu için
 Toplumda saygı yeri olduğu için
 Okul adının üzerimde olumlu bir etkisi olduğu için
 Hayata erken atılmak için
 Üniversiteye gitmek istemediğim için
 Diploma notum bu okula yettiği için
- 13. Endüstri meslek lisesine başlamanızda kimler etkili oldu**
 Ailem
 Arkadaşlarım
 Aile çevrem
 Öğretmenlerim
 Endüstri meslek lisesi mezunları
 Kendi isteğimle
 Diğer .....
- 14. İlköğretimde meslek dalları ile ilgili meslek danışmanlık aldınız mı?**
 Hayır
 Okul rehberlik servisinden
 Öğretmenlerimden
 Özel bir rehberlik servisinden
 Görsel yazılı basından
- 15. Diğer okul türlerine yatay geçiş yapmayı düşünüyor musunuz?**
 Evet Hayır

EK-B FORM 2

MESLEKİ YÖNELİM ENVANTERİ

Sevgili Öğrenciler

Bu bir ilgi envanteridir. Envanterlerin amacı, sizin çeşitli iş ve mesleklere olan ilgi ve isteğinizi ortaya koymaktır. Buna göre, envanter sonuçları iş ve mesleklere yönelmenizde ilgi ve isteklerinize uygun, doğru seçimler yapmanıza yardımcı olabilir.

Bu envanter sizi değerlendirmeyi amaçlayan bir test olmadığı için, önceden belirlenmiş doğru veya yanlış cevaplar yoktur. Sizin ilgi ve isteğinizi yansıtan her cevap geçerlidir. Envanter sonuçları sizin dışınızda, ayrıca bir başkası ile paylaşılmayacaktır. Onun için cevaplama da hiçi bir etki altında kalmadan yapınız.

Envanteri cevaplarırken, gerekli eğitim ve hazırlık düzeyini kazandığınızı varsayarak kendi ilgi ve isteklerinizi esas alınız.

Envanteri her biri 6 durumdan oluşan 60 madde ve 36 seçenek vardır. Her maddeye verilen seçeneklerin sizin öncelikle yapmak veya olmak istediğinizi seçiniz. Her maddede istediğiniz kadar seçim yapabilirsiniz. Lütfen cevapsız madde bırakmayınız. Seçimleri ilgili yerdeki seçim aralıklarına karalayarak, örneğin;

A (X)

B ( )

C ( )

D (X)

E ( )

F (X)

Belirtiniz. Cevabı değiştirmek istediğinizde silgi kullanınız.

ENVANTERE BİRŞEY YAZMAYINIZ.

Hazırlayan

Prof. Dr. Muharrem KEPÇEOĞLU

Her madde verilen seçeneklerden sizin öncelikle yapmak veya olmak istediklerinizi seçiniz. Her maddede istediğiniz kadar seçim yapabilirsiniz. Cevapsız madde bırakmayınız.

1. A ( ) Mimar olmak

B ( ) Avukat olmak

C ( ) Doktor olmak

D ( ) Mühendis olmak

E ( ) Tercüman olmak

F ( ) Kaymakam olmak

2. A ( ) Bir kütüphaneyi gezmek

B ( ) Satış galerilerini gezmek

C ( ) Eski taşıtlar müzesine gezmek

D ( ) Güzel sanatlar galerisini gezmek

E ( ) Protez yapım atölyelerini gezmek

F ( ) Bir kentin gecekondulu mahallerini gezmek

3. A ( ) Klasik müzik eserlerini incelemek
B ( ) Bir makinenin maliyetini hesaplamak
C ( ) Yapay kalp üzerine incelemeler yapmak
D ( ) Bir aracın kullanımını başkalarına öğretmek
E ( ) Oyuncak otomobillerin nasıl çalıştıklarını incelemek
F ( ) Konuşma dilini etkileyen çevresel faktörleri incelemek
4. A ( ) Toplumların aile yapısını incelemek
B ( ) Radyasyon ve etkileri üzerinde çalışmak
C ( ) Hayvanlar üzerinde ilaç denemeleri yapmak
D ( ) Türk müziğindeki yeni eğilimleri incelemek
E ( ) Dünya dillerindeki yeni gelişmeleri incelemek
F ( ) Bütçe gelirleri üzerinde tahmin hesapları yapmak
5. A ( ) Eczacı olmak
B ( ) Fizikçi olmak
C ( ) Maliyeci olmak
D ( ) Coğrafyacı olmak
E ( ) Dil uzmanı olmak
F ( ) Heykeltıraş olmak
6. A ( ) Bir işyerinde, üretilen malı incelemek
B ( ) İş-bölümü ve yönetim yapısını incelemek
C ( ) İş kazaları için alınmış önlemleri incelemek
D ( ) İş yerine gelen gazete ve dergileri incelemek
E ( ) İş yerinin konser ve sinema salonunu incelemek
F ( ) İş yerinde çalışan insanların sorunlarını dinlemek
7. A ( ) Bina maketleri hazırlamak
B ( ) Bir gazeteye baş makale hazırlamak
C ( ) Hastaların hayat hikâyelerini incelemek
D ( ) Bir malın laboratuvar incelemesi yapmak
E ( ) Bir olay hakkında tarihi bilgiler hazırlamak
F ( ) Yeni açılacak işletmeler için maliyet hesapları yapmak
8. A ( ) İnsanlarla mülakat yapmak
B ( ) Sigorta satıcılığı yapmak
C ( ) Bir sinema stüdyosunu gezmek
D ( ) Tıbbi araçlar müzesini gezmek
E ( ) Bilgisayar makineleri sergisini gezmek
F ( ) Edebi eserleri taşıyan bir gruba takılmak
9. A ( ) Ressam olmak
B ( ) Fizyolog olmak
C ( ) İktisatçı olmak
D ( ) Kütüphaneci olmak
E ( ) Matematikçi olmak
F ( ) Edebiyat eleştirmeni olmak
10. A ( ) Emlak alıp satmak
B ( ) Bir okul piyesi yazmak
C ( ) Hasta çocuklara bakmak
D ( ) Bir dergide öyküler yazmak
E ( ) Çocuklara öyküler anlatmak
F ( ) Otomobil modelleri geliştirmek

- 11.A ( ) Bir kasabadaki, sağlık merkezini gezmek
B ( ) Kasabanın halk eğitim merkezini incelemek
C ( ) Belediye alışmaları hakkında bilgi almak
D ( ) Kasabadaki konser ve sinema salonlarını görmek
E ( ) Kasaba kütüphanesindeki kitap çeşitlerini incelemek
F ( ) Kasabada üretilen malların teknik özelliklerini incelemek
- 12.A ( ) Hava gözlemleri yapmak
B ( ) İnsanlara anket uygulamak
C ( ) Bir resim sergisini gezmek
D ( ) Bir kurumdaki hizmetleri denetlemek
E ( ) eşitli konularda insanlarla röportaj yapmak
F ( ) Salgın hastalıklarla mücadele gezilerini çıkmak
- 13.A ( ) Doktor olmak
B ( ) Sosyolog olmak
C ( ) Kimyager olmak
D ( ) Gazeteci olmak
E ( ) Ekonomist olmak
F ( ) Film yneltmeni olmak
- 14.A ( ) Genetik araştırmalar yapmak
B ( ) Tiyatrodaki gelişmeleri
C ( ) Bir fizik laboratuvarlarında çalışmak
D ( ) Bir sanat dergisine makale yazmak
E ( ) Satış mektuplarının etkinliğini incelemek
F ( ) Dünya dilleri üzerinde bilimsel inceleme yapmak
- 15.A ( ) Kütüphanede kitap karıştırmak
B ( ) Matematik formülleri geliştirmek
C ( ) İlaç laboratuvarında çalışmak
D ( ) Bir sanat dergisine makale yazmak
E ( ) Toplumun nüfus yapısını incelemek
F ( ) Bir kooperatifin hesap defterlerini tutmak
- 16.A ( ) Bir büyük çiftliğin ilkokulunda incelemeler yapmak
B ( ) iftlik kütüphanesindeki kitap çeşitlerini incelemek
C ( ) iftlikteki binaların mimari özelliklerini incelemek
D ( ) iftlikte yaygın olan hayvan hastalıklarını incelemek
E ( ) iftliğin yönetim ve pazarlama hizmetlerini incelemek
F ( ) iftliğin ürün kalite kontrol laboratuvarlarını gezmek
- 17.A ( ) Roman yazarı olmak
B ( ) Fabrika müdürü olmak
C ( ) Veteriner hekim olmak
D ( ) Seramik sanatçısı olmak
E ( ) Ev ekonomisi uzmanı olmak
F ( ) Bilgisayar programcısı olmak
- 18.A ( ) Bir tiyatro kursuna katılmak
B ( ) Bir matematik kursuna katılmak
C ( ) Bir spikerlik kursuna katılmak
D ( ) Yeni açılan bir ameliyathaneyi görmek
E ( ) Maliyet hesapları üzerinde bir kursa katılmak
F ( ) Sosyal problemleri tartışan bir gruba katılmak

- 19.A ( ) Film senaryoları yazmak
B ( ) Çağdaş ticaretle ilgili kitaplar okumak
C ( ) Günlük gazetelerdeki başyazıları okumak
D ( ) Ev eşyalarının onarımı hakkında broşürler yazmak
E ( ) Hastalıkların nedenlerini anlatan kitap okumak
F ( ) Toplumun gelenekleri ile ilgili kitaplar okumak
- 20.A ( ) Televizyon filmleri hazırlamak
B ( ) Bir deyimler sözlüğü hazırlamak
C ( ) İlk yardım çantaları hazırlamak
D ( ) Yeni kumaş desenleri hazırlamak
E ( ) Ticaret hayatı ile ilgili istatistikler hazırlamak
F ( ) Gençlerin dini eğilimleri hakkında bir anket hazırlamak
- 21.A ( ) Yazar olmak
B ( ) Doktor olmak
C ( ) Müfettiş olmak
D ( ) Arkeolog olmak
E ( ) Mühendis olmak
F ( ) Sinema sanatçısı olmak
- 22.A ( ) Bir toplantıda, turizmin tartışıldığı bir gruba katılmak
B ( ) Yeni tedavi yöntemlerinin tartışıldığı bir gruba katılmak
C ( ) Teknik ve fen konularının tartışıldığı bir gruba katılmak
D ( ) Toplumlarda göç konusunun tartışıldığı bir gruba katılmak
E ( ) Edebiyat ve dil konularının tartışıldığı bir gruba katılmak
F ( ) Sinema ve tiyatro konularının tartışıldığı bir gruba katılmak
- 23.A ( ) Radyo yapmak
B ( ) Oto alım satımı yapmak
C ( ) Program sunuculuğu yapmak
D ( ) Arkeolojik kazılar yapmak
E ( ) Tanınmış birinin büstünü yapmak
F ( ) Kaza geçirenlerin ilk yardımını yapmak
- 24.A ( ) Bir resim kursuna katılmak
B ( ) Bir muhasebe kursuna katılmak
C ( ) Bir yabancı dil kursuna gitmek
D ( ) Bir fizik laboratuvarını gezmek
E ( ) Hastanelerde hastaları dinlemek
F ( ) Tarihi bir savaş alanını gezmek
- 25.A ( ) Mühendis olmak
B ( ) Din adamı olmak
C ( ) Diş hekimi olmak
D ( ) Köşe yazarı olmak
E ( ) Tiyatro sanatçısı olmak
F ( ) Turizm işletmecisi olmak
- 26.A ( ) Bir piyesin sahne dekorlarını çizmek
B ( ) Özel sorunları olan insanlara yardım etmek
C ( ) Halkla ilişkiler konusundaki gelişmeler incelemek
D ( ) Bitkilerin gelişimini etkileyen etmenleri incelemek
E ( ) Yapay bir solunum makinesi geliştirilmesinde çalışmak
F ( ) Ticari propaganda yöntemleri hakkında incelemeler yapmak

- 27.A ( ) Haberleşme ve yayınlara ilgili yeni kitaplar okumak
B ( ) Turizm işletmeciliği ile ilgili yeni kitaplar okumak
C ( ) Bilgisayar teknolojisi ile ilgili yeni kitaplar okumak
D ( ) Tıp eğitimindeki gelişmeler hakkında yeni kitaplar okumak
E ( ) Aile yapısındaki gelişmelere ilgili yeni kitaplar okumak
F ( ) Sanat alanındaki gelişmeler hakkında yeni kitaplar okumak
- 28.A ( ) Kitap çitlemek
B ( ) Ticari el ilanları hazırlamak
C ( ) Hava meydanları planları yapmak
D ( ) Ülkenin siyasi haritalarını çizmek
E ( ) Sakat doğumların nedenlerini incelemek
F ( ) Yayın hayatındaki gelişmeleri incelemek
- 29.A ( ) Otel yöneticisi olmak
B ( ) Müzik öğretmeni olmak
C ( ) Sağlık teknisyeni olmak
D ( ) Edebiyat öğretmeni olmak
E ( ) Matematik öğretmeni olmak
F ( ) Meslek dersi öğretmen olmak
- 30.A ( ) Seramik çalışmak
B ( ) Hastalara bakmak
C ( ) Uçak modelleri yapmak
D ( ) Bir kooperatif yönetmek
E ( ) Kızılay'ın tarihini yazmak
F ( ) Radyo programı hazırlamak
- 31.A ( ) Şiir yazmak
B ( ) Müzik dinlemek
C ( ) Çocuklara masal anlatmak
D ( ) Tıp araştırmaları okumak
E ( ) Reklamcılıkla ilgili kitaplar okumak
F ( ) Bozulan bir elektrik ütüsünü onarmak
- 32.A ( ) Bir kırdaki, manzara resmi yapmak
B ( ) Kelebeklerin hareketlerini gözlemek
C ( ) Kırsal yaşam ile ilgili öyküler okumak
D ( ) Hayvan otlatan çobanın sorunlarını dinlemek
E ( ) Hayvanların et ve yün değerlerini hesaplamak
F ( ) Hayvanların beslenme davranışlarını incelemek
- 33.A ( ) Sanat eleştirmeni olmak
B ( ) Hastane yöneticisi olmak
C ( ) Kamu yönetimi uzmanı olmak
D ( ) Fen bilimleri öğretmeni olmak
E ( ) Sosyal bilimleri öğretmeni olmak
F ( ) Radyo televizyon programcısı olmak
- 34.A ( ) Şehir planları yapmak
B ( ) Nükleer araştırmalar yapmak
C ( ) Beyin üzerine incelemeler yapmak
D ( ) Edebi konularda kompozisyon yazmak
E ( ) Bir gazete için ekonomi haberleri yazmak
F ( ) Dava konuları üzerinde incelemeler yapmak

- 35.A ( ) Kitap kapakları hazırlamak
B ( ) Ünlü yazarların hayat hikâyelerini okumak
C ( ) Protez diş yapımı hakkında kitap okumak
D ( ) Bir ülkenin ilk yerlilerine ait yazılar okumak
E ( ) Ünlü devlet adamlarının hayat hikayelerini okumak
F ( ) Modern tarım yöntemleri ile ilgili kitap okumak
- 36.A ( ) Orkestra dinlemek
B ( ) Hastalarla görüşmek
C ( ) Çeşitli öyküler okumak
D ( ) İş arayanlarla görüşmek
E ( ) Laboratuvarlarda deneyler yapmak
F ( ) Bir işletmenin vergi defterini tutmak
- 37.A ( ) Doktor olmak
B ( ) Mühendis olmak
C ( ) İşletmeci olmak
D ( ) Antropolog olmak
E ( ) Ses sanatçısı olmak
F ( ) Halkla ilişkiler uzmanı olmak
- 38.A ( ) Bir üniversitede, kütüphaneyi gezmek
B ( ) Üniversitede bilgi işlem merkezini görmek
C ( ) Rektörlük ve idare binalarını oluşturmak
D ( ) Tiyatro ve konser salonlarını incelemek
E ( ) Üniversite öğrenci sağlık merkezini görmek
F ( ) Yabancı dil öğrenme laboratuvarlarını görmek
- 39.A ( ) İnşaat projeleri yapmak
B ( ) Tebrik kartlarına resim yapmak
C ( ) İnsanların kişisel sorunlarını dinlemek
D ( ) Yabancı dilden Türkçe' ye çeviriler yapmak
E ( ) Hücrelerin ölmesini engelleyen etmenleri incelemek
F ( ) Hayat pahalılığı ile ilgili istatistikler hazırlamak
40. ( ) Tiyatro eserleri yazmak
B ( ) Sosyal yardım işlerinde çalışmak
C ( ) Ünlü yazarları tanıtıcı yazılar hazırlamak
D ( ) Uçak motorları üzerinde incelemek yapmak
E ( ) Akıl hastalıklarının nedenlerini araştırmak
F ( ) Sanayide başarılı insanların hayat hikâyelerini okumak
- 41.A ( ) Besteci olmak
B ( ) Pazarlamacı olmak
C ( ) İstatistikçi olmak
D ( ) Tıbbi biyolog olmak
E ( ) Program sunucusu olmak
F ( ) Psikolojik danışman olmak
- 42.A ( ) Demir yolu inşa etmek
B ( ) Bir tiyatro eserini yönetmek
C ( ) Dayanıklı tüketim malları satmak
D ( ) Günlük haberlerle ilgili makaleler yazmak
E ( ) Sosyal yardım için başvuran insanları dinlemek
F ( ) Kromozomlar üzerinde genetik araştırmalar yapmak

- 43.A ( ) Bir yarışma için, uzay konusunu incelemek
B ( ) Turizm ve turizmin yararlı konusunu incelemek
C ( ) Yabancı dil öğrenmenin gereğini ve önemini incelemek
D ( ) İnsan gelişimi ve demokratik yaşam konusunu incelemek
E ( ) İnsan sağlığına zarar veren çevresel faktörleri incelemek
F ( ) Sinema ile tiyatro sanatını karşılaştırmalı olarak incelemek
- 44.A ( ) Bozuk bir makine ile uğraşmak
B ( ) Evlerin iç dekorasyonlarını yapmak
C ( ) Yayın hayatı ile ilgili kitaplar okumak
D ( ) Nezle ile ilgili yeni bir ilaç üzerinde çalışmak
E ( ) Boş zamanı değerlendirme ile ilgili makaleler yazmak
F ( ) Kâğıt cinsine göre kitabın maliyetini hesaplamak
- 45.A ( ) Hâkim olmak
B ( ) Doktor olmak
C ( ) Biyolog olmak
D ( ) Fotoğrafçı olmak
E ( ) Reklâm uzmanı olmak
F ( ) Radyo televizyon spikeri olmak
- 46.A ( ) Bir orkestrada çalışmak
B ( ) Edebiyat eleştirmeleri yazmak
C ( ) Satış teknikleri ile ilgili kitaplar okumak
D ( ) Öğrencilere verimli ders çalışma yollarını göstermek
E ( ) Nükleer enerjinin canlılar üzerindeki etkilerini incelemek
F ( ) Uyuşturucuların organizmadaki olumsuz etkilerini incelemek
- 47.A ( ) Bir güldürü yazmak
B ( ) Kimya araştırmaları yapmak
C ( ) Televizyon programları hazırlamak
D ( ) İlk yardım ile ilgili makaleler yazmak
E ( ) Kamu harcamalarının istatistiğini tutmak
F ( ) Görmeyen bir öğrenciye ders notları okumak
- 48.A ( ) Bir ödev için bir sağlık kitabı okumak
B ( ) Güzel sanatlar alanında bir kitap okumak
C ( ) Edebiyat ve dil alanında bir kitap okumak
D ( ) Teknoloji ve fen alanında bir kitap okumak
E ( ) Üretim ve pazarlama konusunda bir kitap okumak
F ( ) Felsefe ve dini inançlar konusunda bir kitap okumak
- 49.A ( ) Hemşire olmak
B ( ) Öykü yazarı olmak
C ( ) Hesap uzmanı olmak
D ( ) Bale sanatçısı olmak
E ( ) İnşaat teknikeri olmak
F ( ) Sosyal hizmet uzmanı olmak
- 50.A ( ) Köprü inşa etmek
B ( ) Suluboya resim yapmak
C ( ) Bir işletmeye sermaye bulmak
D ( ) İhtiyarlamayı etkileyen etmenleri araştırmak
E ( ) Kurumlar arasındaki anlaşmazlıkları gidermek
F ( ) Yabancı dil öğretimi ile ilgili yeni yöntemler geliştirmek

- 51.A ( ) Mizah çalışmaları yapmak
B ( ) Biyokimya araştırmaları yapmak
C ( ) Bir uzay laboratuvarında çalışmak
D ( ) Meslek seçmede gençler yardım etmek
E ( ) Renkli fotoğraf laboratuvarında çalışmak
F ( ) Bilgisayar programlama tekniklerini öğrenmek
- 52.A ( ) Muhasebe işlerinde çalışmak
B ( ) İlaç yapım işlerinde çalışmak
C ( ) Gazete yazı işlerinde çalışmak
D ( ) Meteoroloji işlerinde çalışmak
E ( ) Sosyal yardım işlerinde çalışmak
F ( ) İç dekorasyon işlerinde çalışmak
- 53.A ( ) Mühendis olmak
B ( ) Sekreter olmak
C ( ) Beslenme uzmanı olmak
D ( ) Resim- iş öğretmeni olmak
E ( ) Din dersi öğretmeni olmak
F ( ) Yabancı dil öğretmeni olmak
- 54.A ( ) Kalkınma ve sanat konusunu tartışmak
B ( ) Kalkınma ve eğitim konusunu tartışmak
C ( ) Kalkınma ve sağlık konusunu tartışmak
D ( ) Kalkınma ve edebiyat konusunu tartışmak
E ( ) Kalkınma ve ihracat konusunu tartışmak
F ( ) Kalkınma ve teknoloji konusunu tartışmak
- 55.A ( ) Ailede sağlık konusunda bir kitap okumak
B ( ) Ailede eğitim konusunda bir kitap okumak
C ( ) Aile ekonomisi konusunda bir kitap okumak
D ( ) Ailede müzik anlayışı konusunda bir kitap okumak
E ( ) Ailede edebiyat anlayışı konusunda bir kitap okumak
F ( ) Ailede teknoloji kullanımı konusunda bir kitap okumak
- 56.A ( ) Teknik ve fen alanında biri ile tanışmak
B ( ) Tıp ve sağlık alanında biri ile tanışmak
C ( ) Güzel sanatlar alanında biri ile tanışmak
D ( ) Edebiyat ve dil alanında biri ile tanışmak
E ( ) Sosyal bilimle alanında biri ile tanışmak
F ( ) İdare ve ekonomi alanında biri ile tanışmak
- 57.A ( ) Doktor olmak
B ( ) Psikolog olmak
C ( ) Mühendis olmak
D ( ) Dekoratör olmak
E ( ) Gazete muhabiri olmak
F ( ) Uluslar arası ilişkiler uzmanı olmak
- 58.A ( ) Roman yazmak
B ( ) Bibliolar yapmak
C ( ) İnsanlara sosyal yardım sağlamak
D ( ) Kanseri üzerinde incelemeler yapmak
E ( ) Karayolu inşa projeleri hazırlamak
F ( ) İş mektubu yazmayı öğreten kitaplar okumak

- 59.A ( ) Bir yarışmada insanın değeri konusunu ele almak
B ( ) İnsan sağlığı ve çevre kirliliği konusunu ele almak
C ( ) Gelecekte nükleer enerji kullanımı konusunu ele almak
D ( ) Dünya ekonomisindeki yeni gelişmeler konusunu ele almak
E ( ) Dünya edebiyatında çağdaş yaklaşımlar konusunu ele almak
F ( ) Sanatın dünyayı bütünleştirmedeki rolü konusunu ele almak
- 60.A ( ) İleride güzel sanatlara yönelmek
B ( ) Sosyal bilimler alanına yönelmek
C ( ) Edebiyat ve dil alanına yönelmek
D ( ) İdare ve ekonomi alanına yönelmek
E ( ) Tıp ve sağlık bilimleri alanına yönelmek
F ( ) Teknik ve fen bilimleri alanına yönelmek

KAYNAKLAR

- Âdem, M., 1978, "İnsan gücü Planlaması" Eğitim ve Bilim. Cilt:2, Sayı 12, s.16–21.
- Alkan,C., Doğan, H. ve Sezgin, İ., 1976, Mesleki Teknik Eğitim Yapısı ve İhtiyaçları, s.1–15.
- Alkan,C., Doğan, H. ve Sezgin, İ., 1996, Meslekî ve Teknik Eğitimin Esasları: Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler. Gazi Büro Kitabevi, Ankara.
- Baloğlu, Z., 1992, Türkiye'de Eğitim Sorunları ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri. TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 1990, "Sanayileşmede Eğitimin Rolü ve Önemi Nedir?" TED Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları. Türk Eğitim Derneği XV. Eğitim Toplantısı, 28–29 Kasım 1992, Ankara.
- Bennell, P., and Segerstron, J., 1998, Vocational Education and Training Developing.
- Benson, C.S., 1987, "The Planning of Vocational Education". Economics of Education Research and Studies (Ed.George Psacharopoulos) Pergamon Press, Headington Hill Hall, s.323-325.
- Cantor, L., 1991, "Vocational Education and Training in the Developed World" The Vocational Aspect of Education, ss.173-182.
- Cockrill, A., Scott P., 1997, Vocational Education and Training in Germany: trends and issues, *J.E. T*, 49,3. Countries: Has the World Bank Got It Right, *I.J.E.D*, 18(4), 271-287.
- EARGED, 2003, İtalya'da Zorunlu Eğitim, Genel Ve Mesleki Orta Öğretim, Temel Mesleki Eğitim Ve Yetişkin Eğitimi
- Erbesler, A., 1987, İstanbul İmalat Sanayinde İşgücünün Eğitim Yapısı ve Teknolojik Değişmeye Uyum Sorunları. Milli Produktivite Merkezi Yayınları, s.356, Ankara.
- Erhun, G., 2003, "Mesleki Ve Teknik Eğitimde Planlı Okul Gelişim Modeli", MEB Ankara Üniversitesi, İVETA Bölgesel Konferansı, 20-22 Ekim 2003, Ankara.
- Ertürk, S., 1979, Eğitimde Program Geliştirme. 3.Baskı, Yelkentepe Yayınları:4, Ankara.

Gültekin, M., 1998, "Türkiye ve Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim", Eğitim Bilimlerinde Yenilikler, s.71-92, Eskişehir.

Greinert, W., 1989, "An International Comparison of Systems of Technical and Vocational Education-An Attempt at Classification" Innovative Methods of Technical and Vocational Education Report of the UNESCO International Symposium. Hamburg, June 9, 1989, Bonn, ss. 15-19.

Hesapçioğlu, M., 1993, "Eğitim Planlamasında Yeni Gelişmeler", A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi, Ankara 24-28 Eylül 1990 Bildiriler III Eğitim Yönetimi ve Planlaması ve Halk Eğitimi. Ankara, ss. 5-14.

Hodkinson, P. 1998, Technician Teachers and Teaching Quality in VET, *J.E.T*,50(2),193-200.

Karakucak, O., 1992, Avrupa Topluluğunda ve Türkiye’de Meslekî Eğitim, İktisadî Kalkınma Vakfı Yayınları, Ankara.

Kazu, Y., ve Demirli, C., 2002, “Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:155-156, Yaz-Güz.

Kılıç, R.,1998, Mesleki Ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılmasında Modüler Yaklaşım, Teknik Eğitim Dergisi, s:17, İstanbul.

Kuzgun, Y., 1999, “Eğitim Sistemimizde Yönlendirme ve Rehberlik”, Eğitimde Yansımalar:V, 21. Yüzyılın Esiginde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu, 25-27 Kasım 1999, Tekisik Yayıncılık, Ankara.

Kuzgun, Y., 2006, Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş, Nobel Yayıncılık, Ankara.

Lindner, A.1998, Modelling the German System of Vocational Education, *L.E*, 5 S:411-423.

McFarland, L. ve Vickers M., 1994, The Context and Rationale for the Reform of Vocational and Technical Education, In Vocational and Training for Youth Towards Coherent Policy and Practice, pp:7-18, OECD, Paris.

MEGEB, 2006, “Öğretim Programları Ve Modüller Öğretim Uygulama Kılavuzu” Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

METARGEM, 1997, Mesleki Teknik Eğitim, MEB, Ankara.

Özgül, İ., 1990, Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunlar/Çözümler Ulusal/Evrensel Perspektif. MEB. Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi Hazırlık Dokümanı, Ankara.

Psacharopoulos, G. and Arrigate, Ana M., 1991, "İşgücünün Eğitsel Yapısı, Bir Uluslararası Karşılaştırma" (Çev: Deniz Gülbeden) MPM.Verimlilik Dergisi. 1991/3, ss:87-108.

Ritzen, Jozef M.; Judith B.Balderston. 1975, Methodology for Planning Technical Education. With a Case Study of Polytechnics in Bangladesh. Praeger Special Studies in International Economics and Development. Praeger Publishers, New York.

Sağlam, H., ve Kuş, R., 2003 “Mesleki Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılma İhtiyacı” Selçuk Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, 20/22 Ekim 2003, Konya.

Saran, N., ve Akkayan, T., 1988, Çalışan Gençliğin İşbaşında Eğitimi Çıraklık, Kalfalık, Mesleğe Yönelme Sorunları. MEGSB. Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

Şahinkesen, A., 1992, "Eğitimde İkili Sistem (Okul-İşyeri İşbirliğine Dayalı Sistem)" Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt 25, Sayı:2, ss:687-701, Ankara.

Tabbron, G, Yang, J., 1997, The Interaction Between Technical and Vocational

Temel, M., 1996, “Orta Kademedeki Meslekî ve Teknik Eğitim ile Meslek Yüksek Okulları Arasında Uyum Sorunları” 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Sempozyumu, 22-23 Mayıs 1996 Çankırı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, s:6.

TİSK, 2006, Çalışma İstatistikleri Ve İşgücü Maliyeti. TİSK Yayını No:2777, Ankara.

Ünal, S., 1996, Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim, Milli Eğitim Dergisi, Ankara.

Woodhall,M.,1979,"Education, Work and Employment In Developing Countries- A Synthesis of Recent Research" Education Work and Employment. A Summary Review. International Development Research Center Manuscript Reports, Ottawa; IDRC.

ÖZGEÇMİŞ

Taner TOKALI

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi 18.07.1977
Doğum Yeri Ödemiş / İZMİR
Medeni Durumu: Evli

Eğitim :

Lise 1991–1994 İzmir Ödemiş Endüstri Meslek Lisesi
Lisans 1997–2001 Muğla Üniversitesi T.E.F. Mobilya – Dekorasyon
Öğretmenliği
Y. Lisans 2005–2007 Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim
Yönetimi ve Denetimi Programı

Çalıştığı Kurumlar:

2001–2004 İstanbul Kartal Meslek Eğitim Merkezi Mobilya – Dekorasyon Bölümü
Öğretmeni

2004- Devam Ediyor İstanbul Kartal Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Mobilya –
Dekorasyon Bölümü Öğretmeni